

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

REVISTA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE ANUL X, 2025 NR.1 (18)

RASSN

Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale

NR. 1/2025

ȘTIINȚE MILITARE

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

ORDINE PUBLICĂ

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. **Gabriel-Florin MOISESCU** – președinte

Prof.dipl.eng. **Pavel NEČAS**, PhD, MBA, dr.h.c., Faculty of Political Science and International Relations, Unicversity of Matej Bel, Slovakia;

Prof. assit. **Jan RAJCHEL** – University of Natural Sciences and Humanities, Polonia;

Prof. **Miroslav KELEMEN**, Tehnical University of Košice, Slovakia;

Prof. univ. dr. **Mihail ANTON**

Prof. univ. dr. **Gheorghe BOARU**

Prof. univ. dr. **Viorel BUȚA**

Prof. univ. dr. **Dan CAVAROPOL**

Prof. univ. dr. **Valentin DRAGOMIRESCU**

Prof. univ. dr. **Costel DUMITRESCU**

Prof. univ. dr. **Daniel DUMITRU**

Prof. univ. dr. **Teodor FRUNZETI**

Prof. univ. dr. **Gabriel OPREA**

Prof. univ. dr. **Cristian-Florin POPESCU**

Prof. univ. dr. **Gheorghe TOMA**

Prof. univ. dr. **George-Marius ȚICAL**

Conf. univ. dr. **Florin NEACȘA**

Conf. univ. dr. **Diana Elena ȚUȚUIANU**

Dr. **Petru ȚĂGOREAN**

Colegiu de redacție

Redactor-șef - Prof.univ.dr. **Costel DUMITRESCU**

Redactor-șef adjunct - Prof.univ.dr. **George-Marius ȚICAL**

Membri

Prof. univ. dr. **Mihail Anton**

Prof. univ. dr. **Valentin Dragomirescu**

Prof. univ. dr. **Daniel Dumitru**

Conf.univ.dr. **Diana-Elena Țuțuianu**

Col.(r.) **Nelușa Solbă**

Secretar redacție - Conf.univ.dr. **Florin Neacșa**

*Revista
Academiei de Științe
ale Securității Naționale*

Editată de Academia de Științe ale Securității Naționale

Revistă indexată în baze de date internaționale
(SSRN, ResearchBib, Scipio)

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

CUPRINS

EDITORIAL	7
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. George ȚICAL</i>	

SECURITATEA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI ÎNTRE PARTENERIATUL STRATEGIC CU SUA ȘI AGENDA STRATEGICĂ A UNIUNII EUROPENE (2024-2029).....	9
<i>Maior dr. Sînziana IANCU</i>	

ANALIZĂ COMPARATIVĂ ATEMPORALĂ PRIVIND EVOLUȚIA STRATEGIEI MILITARE ÎN CONFLICTELE ZONALE	21
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. Costel DUMITRESCU</i>	

IMPACTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI.....	47
<i>Col. (r.) prof.univ.dr. DUMITRU DANIEL</i>	

LUPTA ÎN MEDIUL URBAN CONTEMPORAN.....	61
<i>Col. (r.) prof.univ.dr. VALENTIN DRAGOMIRESCU</i>	

UTILIZAREA MILITARĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE (IA).....	73
<i>Col.(rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU</i>	

DE LA ATRIBUȚIE LA MISIUNE. SECURITATEA RUTIERĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII LA SPAȚIUL SCHENGEN.....	89
<i>Col.(r.) prof. univ. dr. ing. Dan Victor Cavaropol</i>	

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND SECURITATEA ENERGETICĂ, COMPONENTĂ A SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI	97
<i>Gl.bg.(r.) dr. Petru ȚĂGOREAN</i>	
IMPACTUL MAJOR AL DEZASTRELOR NATURALE ASUPRA SECURITĂȚII SOCIETĂȚII	107
<i>Col.(r.) conf.univ.dr.ing. Florin NEACȘA</i>	
PROFILUL CRIMINALILOR DIN SECOLUL XXI - TENDINȚE ȘI FACTORI DE INFLUENȚĂ.....	117
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. George ȚICAL</i>	

EDITORIAL

SECURITATEA REGIONALĂ – AZI

Trăim într-o epocă a incertitudinii strategice, în care conceptele clasice de securitate sunt constant provocate și reconfigurate de realități complexe, adesea imprevizibile. Crizele de securitate nu mai sunt evenimente izolate, ci fenomene interconectate, cu impact în lanț asupra regiunilor, statelor și comunităților. În acest context, securitatea regională devine un pilon esențial al stabilității globale, dar și un teren de testare a solidarității, rezilienței și capacității de adaptare a actorilor implicați.

Regiunea noastră – situată la intersecția dintre Est și Vest, între spații democratice consolidate și zone cu volatilitate crescută – resimte direct presiunea acestor transformări. Războiul de agresiune purtat de Federația Rusă împotriva Ucrainei a reasezat frontierele percepției strategice în Europa. Dincolo de implicațiile militare evidente, conflictul a declanșat efecte secundare cu reverberații în planul securității energetice, al migrației, al stabilității economice și chiar al coeziunii sociale.

România, prin poziția sa geostrategică și prin calitatea de membru al Uniunii Europene și al Alianței Nord-Atlantice, se află în prima linie a acestor provocări. Această realitate impune o abordare lucidă, integrată și anticipativă a securității regionale, în care politica de apărare, diplomația, serviciile de informații, structurile civile și mediul academic conlucrează într-un efort coerent. Nu mai este suficient să reacționăm la crize – trebuie să le înțelegem cauzele profunde și să construim mecanisme durabile de prevenție și descurajare.

În această arhitectură de securitate, regiunea Mării Negre capătă o importanță strategică fără precedent. Spațiu de contact între Europa și Asia, între Nord și Sud, Marea Neagră este astăzi un epicentru al competiției

geopolitice, dar și un nod esențial pentru transport, energie și interconectivitate. România are responsabilitatea – și oportunitatea – de a promova o strategie coerentă la Marea Neagră, bazată pe securitate maritimă, dezvoltare sustenabilă și pe consolidarea prezenței aliate. Fără un control ferm al acestui spațiu, securitatea regională rămâne incompletă.

Totodată, într-un mediu de amenințări hibride și interdependențe crescânde, cooperarea NATO-UE trebuie să treacă dincolo de declarații politice și să se manifeste prin complementaritate operațională, schimb real de informații, planificare integrată și investiții comune în apărare. România poate juca un rol de punte între aceste două structuri fundamentale ale securității euroatlantice, contribuind la o viziune unitară și coerentă pentru flancul estic.

Pe acest fundal, rolul cercetării științifice în domeniul securității devine mai important ca oricând. Academia de Științe ale Securității Naționale are datoria de a genera și susține cunoașterea strategică, prin promovarea unei gândiri riguroase, multidisciplinare și adaptate noilor realități. Numărul de față al revistei reunește contribuții de substanță, semnate de experți, cadre universitare și cercetători din diverse arii – de la geopolitică și studii de apărare, până la economie de securitate, tehnologie și analiză informațională.

Fiecare articol reflectă o preocupare comună: cum putem construi o regiune mai sigură, mai cooperantă și mai pregătită pentru viitor. Fără cunoaștere, fără dialog și fără o cultură strategică autentică, securitatea rămâne o iluzie temporară.

Într-un timp al competiției strategice și al fragmentării geopolitice, este nevoie de mai mult decât capacități de reacție. Este nevoie de unitate strategică – între state, instituții, experți și cetățeni. O unitate care nu se construiește prin conformism, ci prin încredere, coerență și viziune.

Într-un timp al incertitudinilor, cunoașterea rămâne cea mai sigură formă de putere.

Col.(r.) Prof.univ.dr. George Țical

Redactor-șef adjunct

al Revistei Academiei de Științe ale Securității Naționale

SECURITATEA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI ÎNTRE PARTENERIATUL STRATEGIC CU SUA ȘI AGENDA STRATEGICĂ A UNIUNII EUROPENE (2024–2029)

ROMANIA'S NATIONAL SECURITY BETWEEN THE STRATEGIC PARTNERSHIP WITH THE USA AND THE STRATEGIC AGENDA OF THE EUROPEAN UNION (2024–2029)

Maior dr. Sînziana IANCU^{1*}
(iancu_sanziana@yahoo.com)

Rezumat: *Lucrarea analizează modul în care securitatea națională a României este influențată de Parteneriatul Strategic cu Statele Unite ale Americii și de Agenda Strategică a Uniunii Europene pentru perioada 2024–2029. Într-un context internațional marcat de insecuritate și schimbări geopolitice accelerate, România deține o poziție cheie la granița de est a spațiului euroatlantic. Studiul explorează principalele direcții ale cooperării bilaterale și multilaterale, punctele de convergență și divergență dintre cele două cadre strategice, precum și viitoarele direcții de acțiune pentru statul român. Concluzia evidențiază necesitatea unei strategii coerente, capabile să valorifice complementaritatea acestor doi piloni principali ai securității naționale.*

Cuvinte cheie: conflict, Ucraina, Federația Rusă, Agenda UE, Parteneriatul Strategic cu SUA.

Abstract: *The paper analyzes how Romania's national security is influenced by the Strategic Partnership with the United States of America and the European Union's Strategic Agenda for the 2024–2029 period. In an international context marked by insecurity and accelerated geopolitical shifts, Romania holds a key position on the eastern border of the Euro-Atlantic space. The study explores the main directions of bilateral and multilateral cooperation, the points of convergence and divergence between the two strategic frameworks, as well as the future courses of action for the Romanian state. The conclusion highlights the need for a coherent strategy capable of leveraging the complementarity of these two main pillars of national security.*

Keywords: conflict, Ukraine, Russian Federation, EU Agenda, US Strategic Partnership.

¹ Brigada 1 Sprijin-Manevră „Argedava”

I. Introducere

Securitatea națională reprezintă un concept fundamental pentru existența și suveranitatea oricărui stat, definind capacitatea acestuia de a proteja valorile esențiale, instituțiile, populația și teritoriul în fața amenințărilor interne și externe. Pentru România, situată la confluența unor interese geostrategice majore în regiunea Mării Negre, securitatea națională capătă dimensiuni complexe, fiind influențată atât de evoluțiile interne, cât și de dinamica internațională.

În acest context, Parteneriatul Strategic cu Statele Unite ale Americii (SUA) și apartenența la Uniunea Europeană (UE) constituie doi piloni esențiali ai politicii externe și de securitate a României. Lucrarea de față analizează interacțiunea dintre aceste două dimensiuni în perioada 2024–2029, evidențiind atât punctele de convergență, cât și provocările menținerii unui echilibru strategic eficient.

Relevanța strategică a României în cadrul sistemelor euroatlantice și europene a crescut semnificativ în ultimii ani. Consolidarea Parteneriatului Strategic cu SUA – stabilit oficial în anul 1997 și întărit printr-o cooperare militară, politică și tehnologică constantă – a poziționat România ca stat aliat de primă linie în cadrul NATO și pilon regional de stabilitate. Prezența militară americană pe teritoriul național, inclusiv prin dislocarea unor capabilități-cheie, precum sistemul de apărare antirachetă „Aegis Ashore” de la Deveselu și Baza Aeriană „Mihail Kogălniceanu”, reflectă rolul esențial al României în asigurarea securității flancului estic al Alianței. Dincolo de dimensiunea apărării, parteneriatul româno-american se extinde și asupra domeniilor securității cibernetice, justiției, diversificării surselor de energie, precum și eforturilor comune de combatere a criminalității organizate și transfrontaliere.

Simultan, integrarea României în UE continuă să modeleze perspectiva sa strategică și de securitate. Agenda Strategică a UE pentru perioada 2024–2029 propune o viziune ambițioasă privind conturarea unei Europe mai reziliente, autonome și capabile, structurată în jurul a trei priorități majore: o *Europă liberă și democratică*, o *Europă puternică și sigură* și o *Europă prosperă și competitivă*. Implicarea activă a României în inițiativele de apărare ale Uniunii, precum Cooperarea Structurată Permanentă (PESCO), Fondul European de Apărare și operațiunile din cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC), reflectă angajamentul său față de consolidarea unui cadru comun de securitate europeană.

În același timp, politicile UE privind reziliența societală, suveranitatea digitală, tranziția ecologică și autonomia strategică generează pentru România atât provocări, cât și oportunități valoroase de adaptare a structurilor și politicilor interne.

Deși SUA și UE împărtășesc numeroase obiective strategice comune, prioritățile și metodele lor pot diferi în anumite domenii, precum competiția globală cu RP Chineză, politicile energetice sau abordările privind soluționarea conflictelor. Pentru România, această dublă ancorare strategică reprezintă, totodată, un avantaj major și un exercițiu de echilibru diplomatic. Balansarea între angajamentele transatlantice și procesul european presupune o politică externă flexibilă, proactivă și coerentă, capabilă să armonizeze agende suprapuse, dar uneori concurente.

Într-un context global marcat de instabilitate crescândă, de războiul din Ucraina, de amenințări tot mai sofisticate în spațiul cibernetic și de o competiție geopolitică intensificată, România trebuie să își consolideze poziția strategică. Aceasta implică întărirea apărării naționale, modernizarea capacităților militare și tehnologice, consolidarea rezilienței societale interne și contribuția activă la eforturile NATO și ale UE privind securitatea regională și globală. Fiind simultan beneficiar și potențial furnizor de stabilitate în regiunea Mării Negre, capacitatea României de a valorifica în mod eficient parteneriatele sale strategice va constitui un factor determinant în asigurarea securității naționale pe parcursul perioadei 2024–2029 și dincolo de acest orizont temporal.

II. Parteneriatul strategic dintre România și SUA

Parteneriatul Strategic dintre România și SUA, lansat oficial la 11 iulie 1997, cu prilejul vizitei președintelui american William (Bill) J. Clinton la București, s-a consolidat semnificativ în ultimele decenii, devenind un element central al politicii externe și de securitate națională a României. Acesta vizează cooperarea în domenii-cheie precum apărarea, securitatea cibernetică, energia și statul de drept². România își fundamentează strategia de securitate pe premisa că principalele sale garanții de securitate derivă din calitatea de stat membru NATO și din relația privilegiată pe care o întreține cu SUA – un partener care

² US Department of State, *U.S. Security Cooperation with Romania*, January 20, 2025, accesibil la <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-romania/>, accesat la 1 mai, 2025.

împărtășește aceeași percepție asupra nivelului de amenințare manifestat pe flancul estic al Alianței³.

Potrivit Strategiei Naționale de Apărare pentru perioada 2020–2024, aprofundarea și extinderea Parteneriatului Strategic cu SUA reprezintă una dintre cele trei componente esențiale ale triadei de acțiune⁴ care fundamentează politica externă și de securitate a României⁵.

Un pilon fundamental al acestui parteneriat îl constituie componenta militară. Prezența trupelor americane pe teritoriul României, dezvoltarea facilităților de la Baza Aeriană „Mihail Kogălniceanu” și dislocarea sistemului american de apărare antirachetă „Aegis Ashore” în cadrul Bazei Militare de la Deveselu⁶ subliniază importanța strategică a României în arhitectura de securitate a flancului estic al NATO. Facilitățile „Aegis Ashore” din România au atins capacitatea operațională certificată în luna mai 2016⁷. Participarea constantă a României la exerciții militare comune în cadrul NATO contribuie la creșterea nivelului de interoperabilitate și la întărirea capacității de reacție rapidă în fața amenințărilor convenționale sau hibride.

Mai mult decât atât, semnarea „Acordului de Acces”⁸ referitor la activitățile forțelor armate americane dislocate pe teritoriul României, la 6 decembrie 2005 (intrat în vigoare la 21 iulie 2006), precum și angajamentele militare ale României în teatrele de operații din Afganistan și Irak, în sprijinul coaliției internaționale conduse de SUA împotriva terorismului, au reprezentat repere majore ale relației bilaterale româno-americane.

Dincolo de dimensiunea militară, cooperarea bilaterală include și domenii precum securitatea economică, colaborarea în afaceri interne și

³ MAE/MFA, *Parteneriatul strategic România – SUA*, January 2025, accesibil la <https://www.mae.ro/node/4944>, accesat la 1 mai, 2025.

⁴ Celelalte două componente sunt: menținerea profilului strategic al României în cadrul NATO și consolidarea rolului său în eforturile de sprijin al UE.

⁵ MAE/MFA, *Parteneriatul strategic România – SUA*, January 2025, accesibil la <https://www.mae.ro/node/4944>, accesat la 1 mai, 2025.

⁶ Semnarea, la 13 septembrie 2011, a *Acordului între România și SUA privind amplasarea sistemului de apărare al SUA împotriva rachetelor balistice*, în România.

⁷ US Congress, *Navy Aegis Ballistic Missile Defense (BMD) Program: Background and Issues for Congress*, accesibil la <https://www.congress.gov/crs-product/RL33745>, accesat la 1 mai, 2025.

⁸ MAE/MFA, *Parteneriatul strategic România – SUA*, January 2025, accesibil la <https://www.mae.ro/node/4944>, accesat la 1 mai, 2025.

justiție, securitatea energetică (inclusiv proiecte de diversificare a surselor de energie, cum ar fi reactoarele modulare mici), combaterea amenințărilor cibernetice și promovarea bunei guvernări, în spiritul unei securități și prosperități comune⁹. SUA au sprijinit eforturile României de consolidare a rezilienței digitale și de protejare a infrastructurilor critice.

În plus, cooperarea în domeniul schimbului de informații de intelligence și coordonarea între instituțiile de aplicare a legii contribuie la combaterea terorismului, a traficului de persoane și a altor forme de criminalitate transnațională.

III. Agenda Strategică UE (2024–2029)

Agenda Strategică a UE pentru perioada 2024–2029 reflectă angajamentul celor 27 de state membre de a consolida reziliența Uniunii într-un context internațional marcat de instabilitate, competiție geopolitică, crize climatice și avans tehnologic accelerat. Adoptată într-un moment de profunde transformări geopolitice, inclusiv continuarea războiului din Ucraina, ascensiunea regimurilor autoritare și provocările generate de noile tehnologii, Agenda este structurată în jurul a trei piloni principali: **O Europă liberă și democratică, O Europă puternică și sigură și O Europă prosperă și competitivă**. Acești piloni acoperă priorități precum protejarea cetățenilor și a valorilor europene, dezvoltarea unei economii europene competitive, realizarea tranzițiilor ecologice și digitale și promovarea intereselor și valorilor UE pe scena internațională¹⁰.

O Europă liberă și democratică stabilește următoarele obiective¹¹: promovarea și protejarea statului de drept¹²; protejarea dezbaterilor publice

⁹Aspecte prevăzute în Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020–2024, aprobată prin Hotărârea nr. 22 a Ședinței comune a Senatului și Camerei Deputaților din 30 iunie 2020 și publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 574 din 1 iulie 2020. Administrația prezidențială / The Romanian presidential administration, Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, accesibil la https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf, accesat la 1 mai, 2025.

¹⁰ Consiliul European, Consiliul UE / European Council, EU Council, *Agenda Strategică 2024–2029*, accesibil la <https://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>, accesat la 1 mai, 2025.

¹¹ *Ibidem*.

¹² În cadrul UE, statul de drept, la fel ca în cazul Parteneriatului Strategic al României cu SUA, joacă un rol esențial. Acesta derivă din tratatele semnate de statele membre, tratate care cuprind atât obiectivele și prioritățile UE, cât și activitățile instituțiilor europene care au competența de a elabora acte legislative, pe care statele membre au obligația de a le implementa.

online; consolidarea rezilienței și a discursului democratic; combaterea interferențelor externe și a tentativelor de destabilizare, precum și susținerea Cartei ONU și a unui cadru global pentru pace, justiție și securitate.

O Europă puternică și sigură vizează, între altele¹³: continuarea sprijinului acordat Ucrainei, inclusiv în eforturile de reconstrucție și în obținerea unei păci juste și durabile; pregătirea UE pentru apărare prin creșterea cheltuielilor și investițiilor în domeniul apărării; menținerea unor relații solide cu partenerii transatlantici și cu NATO; adoptarea măsurilor necesare pentru prevenirea, reacția și reziliența în fața crizelor, dezastrelor naturale sau provocate de om, precum și a urgențelor sanitare; combaterea criminalității organizate, radicalizării, terorismului și extremismului violent; gestionarea eficientă a frontierelor și a migrației; sprijinirea procesului de extindere a UE, concomitent cu implementarea reformelor interne necesare.

O Europă prosperă și competitivă are ca priorități următoarele direcții de acțiune¹⁴: realizarea de investiții colective din partea sectoarelor public și privat, inclusiv prin intermediul Băncii Europene de Investiții; investiții în competențe, formare profesională și educație; consolidarea unei piețe unice integrate pentru energie, servicii financiare și telecomunicații; dezvoltarea unor tehnologii-cheie, precum inteligența artificială, tehnologiile cu emisii net-zero și semiconductori; reducerea dependențelor nocive și consolidarea lanțurilor de aprovizionare; avansarea tranzițiilor verde și digitală; reformarea sistemului agricol; intensificarea cooperării în domeniul sănătății publice, atât la nivel european, cât și internațional.

În domeniul securității, UE urmărește să devină un actor mai capabil și autonom, în special prin consolidarea Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC). Inițiative precum PESCO (Cooperarea Structurată Permanentă), BUS (Brussels-based Union Security) și Fondul European de Apărare sunt menite să stimuleze cooperarea în materie de apărare între

¹³ Consiliul European, Consiliul UE / European Council, EU Council, *Agenda strategică 2024-2029*, accesibil la <https://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/strategic-agenda-2024-2029/#democratic>, 1 decembrie 2024, accesat la 1 mai, 2025.

¹⁴ Idem.

statele membre și să reducă fragmentarea pieței europene de apărare¹⁵. Autonomia strategică nu implică o ruptură față de NATO, ci mai degrabă o consolidare a capacității Europei de a acționa independent în vecinătatea sa imediată sau în sprijinul Alianței transatlantice.

Pentru România, participarea activă în aceste structuri reprezintă atât o oportunitate de modernizare a forțelor armate și a industriei naționale de apărare, cât și un instrument politic de influențare a procesului decizional privind politicile europene de securitate. În calitate de membru activ implicat în proiecte PESCO, România participă la inițiative ce vizează mobilitatea militară, dezvoltarea apărării cibernetice și instruirea personalului militar. Totodată, România beneficiază de sprijin financiar prin Fondul European de Apărare pentru modernizarea industriei de apărare și consolidarea propriilor capacități¹⁶.

Dincolo de aspectele strict militare, Agenda Strategică a UE pentru perioada 2024–2029 pune un accent deosebit pe importanța rezilienței societale extinse în cadrul comunităților europene. Aceasta include consolidarea securității energetice, combaterea dezinformării, protejarea infrastructurilor critice și dezvoltarea autonomiei digitale. În toate aceste domenii, România beneficiază de sprijin financiar și tehnologic, dar are și responsabilitatea de a-și adapta politicile interne pentru a valorifica pe deplin aceste resurse.

Astfel, UE se conturează nu doar ca un furnizor de securitate economică și normativă, ci și ca un actor tot mai activ în domeniul apărării și al securității colective. În calitate de stat membru, România trebuie să se integreze eficient în acest efort, echilibrându-și interesele între orientarea transatlantică și construcția unei Europe cu o capacitate strategică sporită.

IV. Puncte de convergență și divergență

Relațiile României cu SUA și cu UE în domeniul securității nu sunt conflictuale, ci mai degrabă complementare. Potrivit literaturii militare de

¹⁵ European External Action Service, The Diplomatic Service of the European Union, *A Strategic Compass for Security and Defence*, accesibil la https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en, accesat la 30 aprilie, 2025.

¹⁶ European Defence Cooperation, *Permanent Structured Cooperation (PESCO)*, accesibil la [https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-(PESCO)), accesat la 29 aprilie, 2025.

specialitate, UE reprezintă un partener unic și esențial pentru NATO, împărtășind aceleași valori și asumându-și roluri complementare, coerente și reciproc consolidante în sprijinul păcii și securității internaționale. NATO și UE își vor intensifica parteneriatul strategic, vor consolida consultările politice și vor crește nivelul de cooperare în domenii de interes comun, inclusiv în cel militar. Dezvoltarea unor capacități coerente și reciproc întăritoare, evitând în același timp suprapunerile inutile, reprezintă cheia eforturilor comune de consolidare a securității în spațiul euroatlantic. (Conceptul Strategic al NATO, 29 iunie 2022, pp. 1, 10)¹⁷.

Totuși, între cele două cadre strategice pot apărea diferențe de abordare, ritm sau priorități, ceea ce face ca gestionarea acestui echilibru să devină esențială pentru România. În prezent, viziunea administrației Trump se conturează într-o direcție condiționată, respectiv: fie se obține încheierea conflictului dintre Ucraina și F. Rusă, fie SUA se retrag din acest conflict în toate dimensiunile – diplomatică, logistică etc. Această abordare derivă din faptul că unul dintre obiectivele principale ale noului președinte în primele 100 de zile de mandat este acela de a încheia războiul F. Rusă – Ucraina, sub coordonarea diplomatică a administrației americane. În eventualitatea unui eșec în atingerea acestui obiectiv, s-ar putea contura sfârșitul unei epoci în care SUA s-au poziționat ca garant principal al securității internaționale.

Într-un astfel de scenariu, România s-ar putea regăsi într-o poziție delicată, prinsă între Parteneriatul Strategic cu SUA și obiectivele politicii externe ale UE, care prevăd continuarea sprijinului pentru Ucraina, cu scopul obținerii unei păci durabile și juste, aliniate intereselor naționale actuale ale Ucrainei, inclusiv restabilirea integrității sale teritoriale (respectiv regiunile Herson, Zaporoje, Donețk, Luhansk și Crimeea).

IV.1. Convergențe

Atât SUA, cât și UE consideră stabilitatea regiunii Mării Negre drept un obiectiv strategic. În acest sens, România beneficiază de sprijin militar direct din partea SUA, prin prezența trupelor americane și a infrastructurii NATO, în timp ce UE investește în dezvoltarea economică, infrastructura

¹⁷ Colonel (r.) Romică CERNAT, PhD, *Considerations on the EU and NATO security responsibilities*, p. 128, în Revista „Romanian Military Thinking” (Journal of Military Science and Security Studies published by the Defence Staff), 2011, accesibil la https://engmr.mapn.ro/webroot/fileslib/upload/files/arhiva%20reviste/RMT/2022/3/RMT_3__2022.pdf, accesat la 28 aprilie, 2025.

civilă și consolidarea rezilienței regionale. Ambele entități susțin modernizarea armatei române, combaterea amenințărilor hibride, protejarea infrastructurilor critice și dezvoltarea unei industrii naționale de apărare.

În domeniile securității cibernetice și combaterii dezinformării, România colaborează cu SUA prin inițiative bilaterale și multilaterale (de exemplu, în cadrul NATO), participând totodată la mecanismele UE de alertă rapidă și reacție în caz de atacuri cibernetice sau campanii ostile de influență. România beneficiază, de asemenea, de expertiză și finanțare europeană pentru îmbunătățirea infrastructurii digitale și a capacităților de reacție.

Un alt punct de convergență îl reprezintă sprijinul comun acordat Ucrainei și eforturile de limitare a influenței ruse în regiune. România acționează ca un liant între cele două agende, contribuind activ cu asistență umanitară, economică și militară în sprijinul Kievului.

IV.2. Divergențe

Cu toate acestea, pot apărea divergențe între SUA și UE în ceea ce privește modul de abordare a crizelor strategice sau a priorităților. De exemplu, în timp ce SUA menține o strategie globală concentrată pe competiția strategică cu RP Chineză și pe menținerea influenței sale în regiunea Indo-Pacific, UE pune un accent mai mare pe reziliența internă, suveranitatea tehnologică și autonomia strategică față de toți actorii externi, inclusiv, în anumite aspect, față de SUA.

În acest context, România poate resimți presiunea de a-și alinia politicile de apărare și securitate cu două centre de putere care, deși aliate, nu împărtășesc întotdeauna aceleași priorități. Spre exemplu, în domeniul achizițiilor militare sau al standardizării tehnologice, România trebuie să găsească echilibrul între cerințele americane și cele europene.

De asemenea, unele inițiative europene privind taxonomia verde, tranziția energetică și reglementările digitale pot intra în contradicție cu abordarea mai flexibilă promovată de SUA în aceste domenii. În acest sens, România trebuie să adopte o poziție pragmatică, valorificând sprijinul economic din ambele direcții, fără a periclita relațiile sale strategice.

Gestionarea acestor puncte de convergență și divergență presupune o politică externă activă, bine calibrată și coerentă. România trebuie să-și consolideze capacitatea de a acționa ca mediator și integrator al intereselor occidentale în regiune, menținând, totodată, o viziune strategică clară asupra propriilor interese naționale.

V. Analiză și perspective pentru România (2024–2029)

În perioada 2024–2029, România se află într-un moment de cotitură geopolitică, în care securitatea națională depinde în mod direct de capacitatea statului de a valorifica simultan sprijinul transatlantic și integrarea europeană. În ultimii ani, România a devenit un element esențial în strategia de apărare a NATO în Europa de Est, reflectând dinamica în schimbare a securității globale și a geopoliticii regionale¹⁸. În contextul intensificării competiției strategice globale și al apariției unor amenințări multiple, de la războaie convențional și hibrid, la atacuri cibernetice și instabilitate regională, România trebuie să adopte o abordare strategică coerentă, proactivă și adaptabilă.

Poziția geostrategică a României generează atât avantaje, cât și vulnerabilități. Aflată la granița estică a NATO și a UE, România este simultan un stat de frontieră al democrației occidentale și un bastion de securitate pentru întreaga regiune a Mării Negre. Această poziționare conferă beneficii strategice, precum accesul la resurse vitale și sprijin militar și economic din partea Occidentului, dar implică și expunerea directă la riscuri provenite dinspre Est. În consecință, România trebuie să continue investițiile în infrastructura de apărare, securitatea cibernetică și protecția frontierelor.

V.1. Rolul României ca furnizor regional de securitate

Pe fondul războiului din Ucraina și al instabilității din R. Moldova și Balcanii de Vest, România are oportunitatea de a se afirma ca actor regional în domeniul securității, prin promovarea stabilității, a democrației și a cooperării regionale. Implicarea activă în procesul de reconstrucție a Ucrainei, susținerea parcursului european al R. Moldova și consolidarea cooperării trilaterale România–Polonia–Ucraina pot contribui la conturarea acestei poziționări strategice.

României îi revine, totodată, sarcina de a-și consolida rolul în cadrul integrării europene și al parteneriatelor strategice, atât cu SUA, cât și cu ceilalți aliați europeni, prin urmărirea unor obiective, precum: actualizarea Strategiei Naționale de Apărare pentru a reflecta realitățile post-2024 și

¹⁸ China CEE, *Romania Political Briefing: 00 Strategic Role in European Security, 0 Strategic Role in European Security: Historical Foundations and Contemporary Relevance*, accesibil la <https://china-cee.eu/2024/12/31/romania-political-briefing-romania-strategic-role-in-european-security-historical-foundations-and-contemporary-relevance/>, accesat la 28 aprilie, 2025.

alinieră a acestora la noile strategii NATO și UE; creșterea investițiilor în domeniul apărării și al inovației militare, în concordanță cu angajamentele asumate în cadrul NATO; consolidarea rezilienței interne prin politici publice integrate în domeniile educației pentru securitate, combaterii dezinformării și protecției infrastructurilor critice; promovarea continuă a unei diplomații echilibrate și coerente, capabile să medieze și să armonizeze interesele transatlantice și europene.

VI. Concluzii

Între anii 2024 și 2029, securitatea națională a României va fi tot mai mult definită de capacitatea statului de a găsi echilibrul între cei doi poli ai sprijinului strategic occidental: Parteneriatul Strategic cu SUA și Agenda Strategică a UE. În prezent, aceste două cadre nu sunt antagonice, ci complementare, fiecare oferind instrumente, resurse și mecanisme esențiale pentru apărarea intereselor naționale.

Parteneriatul strategic cu SUA rămâne principalul garant al securității militare, furnizând sprijin operațional, tehnologic și politic vital pentru apărarea teritoriului național și proiectarea stabilității în regiunea Mării Negre. În paralel, apartenența activă la UE și integrarea în politicile comune de apărare și securitate deschid noi perspective pentru modernizarea forțelor armate, dezvoltarea industriei de apărare și consolidarea rezilienței interne.

România trebuie să valorifice această ancorare strategică dublă printr-o politică externă echilibrată, prin consolidarea capacităților naționale de apărare și prin participarea activă la inițiative regionale și globale dedicate stabilității și păcii. Echilibrul între angajamentele transatlantice și cele europene nu presupune o alegere între două opțiuni, ci utilizarea sinergică a avantajelor oferite de ambele cadre strategice.

În concluzie, securitatea națională a României în anii următori va depinde de coerența strategică a acțiunii politice interne și externe, de angajamentul față de valorile democratice occidentale și de capacitatea de a construi alianțe durabile într-un mediu internațional profund incert. Printr-o abordare clară și strategică, România poate deveni nu doar un beneficiar, ci și un furnizor de securitate în spațiul euroatlantic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Administrația Prezidențială / The Romanian Presidential Administration
Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, available at https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf.
2. Cernat R., PhD, 2011
Considerations on the EU and NATO security responsibilities, p. 128, în *Revista Romanian Military Thinking* (Journal of Military Science and Security Studies published by the Defence Staff), available at https://en-gmr.mapn.ro/webroot/fileslib/upload/files/rhiva%20reviste/RMT/2022/3/RMT_3__2022.pdf.
3. China Cee
Romania Political Briefing: Romania's Strategic Role in European Security, Romania's Strategic Role in European Security: Historical Foundations and Contemporary Relevance, available at <https://china-cee.eu/2024/12/31/romania-political-briefing-romanias-strategic-role-in-european-security-historical-foundations-and-contemporary-relevance/>.
4. Consiliul European, Consiliul UE / European Council, EU Council,
Agenda Strategică 2024-2029, available at <https://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/strategic-agenda-2024-2029/> and <https://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/strategic-agenda-2024-2029/#democratic>;
5. European Defence Cooperation
Permanent Structured Cooperation (PESCO), available at [https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/permanent-structured-cooperation-(PESCO)).
6. European External Action Service
The Diplomatic Service of the European Union, *A Strategic Compass for Security and Defence*, available at https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.
7. MAE / MFA
Parteneriatul strategic România – SUA, available at <https://www.mae.ro/node/4944>, January 2025.
8. US Congress
Navy Aegis Ballistic Missile Defense (BMD) Program: Background and Issues for Congress, available at <https://www.congress.gov/crs-product/RL33745>.
9. US Department Of State
U.S. Security Cooperation with Romania, available at <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-romania/>., January 20, 2025.

ANALIZĂ COMPARATIVĂ ATEMPORALĂ PRIVIND EVOLUȚIA STRATEGIEI MILITARE ÎN CONFLICTELE ZONALE

TIMELESS COMPARATIVE ANALYSIS ON THE EVOLUTION OF MILITARY STRATEGY IN REGIONAL CONFLICT

Prof.univ.dr. Costel DUMITRESCU

*Membru corespondent al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(dumcostel332@gmail.com)*

Abstract: *Arhitectura internațională a poziționării geopolitice și strategice a fost și va fi mereu modelată de redefinirea intereselor de securitate ale actorilor statali cu interese globale, dar și a celor cu interese zonale, precum și de reconfigurarea relațiilor dintre aceștia. În condițiile în care se prevăd premise serioase care să genereze o schimbare de paradigmă în relațiile dintre SUA și competitorii săi strategici, zonele congruente ale intereselor de hegemonie zonală vor fi cele mai expuse la transformări radicale în ceea ce privește evoluțiile de securitate (avem în vedere în mod special Europa și Asia-Pacific).*

Cuvinte-cheie: *Tratatul de la Guadalupe Hidalgo; „Revoluția portocalie”; anexarea Crimeei; operațiunea militară specială; interes național.*

Abstract: *The international architecture of geopolitical and strategic positioning has been and will always be shaped by the redefinition of the security interests of state actors with global interests, but also of those with regional interests, as well as by the reconfiguration of the relations between them. Given the serious premises foreseen to generate a paradigm shift in the relations between the US and its strategic competitors, the congruent areas of zonal hegemony interests will be the most exposed to radical transformations in terms of security developments (we are considering in particular Europe and the Asia-Pacific).*

Keywords: *Treaty of Guadalupe Hidalgo; "Orange Revolution"; annexation of Crimea; special military operation; national interest.*

Introducere

În acest studiu ne-am propus să analizăm două conflicte zonale, dintre care unul s-a desfășurat pe continentul Nord-American acum aproape 200 de ani, iar celălalt este în desfășurare în estul Europei. Vom încerca să identificăm similarități conceptuale doctrinare ale modurilor de acțiune ale actorilor angrenați în cele două conflicte, dar și deosebiri în același timp,

precum și deznodământul primului conflict și urmările ulterioare păcii până astăzi. Referitor la cel de-al doilea conflict, pe baza datelor pe care le avem până în prezent, nu putem face decât scenarii și supoziții, care vor fi validate sau nu în viitor de variabile greu de prevăzut în acest moment.

Conflictul dintre SUA și Statele Unite Mexicane

Pe fondul invaziei lui Napoleon Bonaparte în Spania în 1808 și cucerirea acesteia, Imperiul spaniol este slăbit și, ca urmare, în perioada proximă, aproape toate coloniile din America își obțin independența. Așa este și cazul Mexicului în anul 1821, care se constituie ca un stat federal ce va trece printr-o perioadă tulbură de instabilitate politică și convulsii sociale, marcate de multiple lovituri de stat militare și de tendințe centrifuge ale unor state sau regiuni din federație.

Capacitatea Mexicului de a-și menține independența și de a stabili un guvern viabil era pusă sub semnul întrebării. Spania a încercat să-și recucerească fosta colonie în anii 1820, dar în cele din urmă i-a recunoscut independența. Franța a încercat să-și recupereze pierderile pe care le pretindea pentru cetățenii săi în timpul tulburărilor din Mexic și a blocat coasta Golfului Mexic în timpul așa-numitului Război al Paștelui din 1838–1839. Generalul Antonio López de Santa Anna a devenit un erou național, datorită rolului său în ambele conflicte.

Mexicul s-a confruntat și cu grupuri indigene care controlau teritorii pe care Mexicul le revendica în nord. De exemplu, Comanche controlau un teritoriu vast în centrul și nordul Texasului, slab populat. Guvernul mexican a încurajat imigrația anglo-americană în Texasul de azi, o regiune care se învecina cu Statele Unite. Conform legii, Mexicul era o țară catolică; anglo-americanii erau în principal vorbitori de engleză protestanți din sudul Statelor Unite. Unii și-au adus sclavii negri, ceea ce, după 1829, contravenea legii mexicane. În 1835, Santa Anna a căutat să centralizeze guvernarea în Mexic, suspendând constituția din 1824 și promulgând Cele Șapte Legi, care îi confereau puterea. Drept urmare, războiul civil s-a răspândit în întreaga țară. Trei noi guverne și-au declarat independența: Republica Texas, Republica Río Grande și Republica Yucatán. Cea mai mare lovitură pentru Mexic a fost invazia americană din 1846, în Războiul Mexicano-American. Mexicul a pierdut o mare parte din teritoriul său nordic slab populat, lucru confirmat prin Tratatul de la

Guadalupe Hidalgo din anul 1848. În ciuda acestei pierderi dezastruoase, Santa Anna a revenit la președinție înainte de a fi răsturnat și exilat în Revoluția Liberală de la Ayutla.¹

Subiectul principal al conflictului la reprezentat Texasul. Este bine de menționat că Texas a aparținut de-a lungul istoriei sale la cinci entități statale, după cum urmează: Spania, Franța, Mexic, Republica Texas și Statele Unite ale Americii.

Triburile indigene și depărtarea față de cele mai apropiate colonii spaniole au descurajat coloniștii să se mute în Texas. Aceasta a fost una dintre cele mai puțin populate provincii din Noua Spanie. În anul 1749, tratatul de pace spaniol cu apașii lipan a înfuriat multe triburi, inclusiv comanșii, Tonkawa și Hasinai. Comanșii au semnat un tratat cu Spania în 1785 și, mai târziu, i-au ajutat să-i învingă pe apașii Lipan și triburile Karankawa.

Când Statele Unite au achiziționat Louisiana de la Franța, în 1803, autoritățile americane au insistat ca acordul să includă și Texasul. Granița dintre Noua Spanie și Statele Unite ale Americii a fost în cele din urmă stabilită în 1819 pe Sabine River. Dornici de noi pământuri, mulți coloniști din Statele Unite au refuzat să recunoască acordul. Mai mulți aventurieri au adunat detașamente pentru a invada zonele aflate la vest de Sabine River. În 1821 a izbucnit **Războiul de Independență mexican**, inclusiv pe teritoriul Texasului, care a devenit parte a Mexicului.

În speranța că coloniștii ar mai putea reduce raidurile aproape permanente ale comanșilor, Texasul a liberalizat politica sa de imigrare, pentru a permite venirea imigranților din afara Mexicului și Spaniei. În cadrul sistemului de imigrare mexican, terenuri întinse au fost alocate așa-numitor *empresarios*, care au recrutat coloniști în Statele Unite, Europa și în interiorul mexican. Prima concesiune, a lui Moses Austin, a fost moștenită de fiul său Stephen F. Austin după moartea sa.

Coloniștii lui Austin au întemeiat așezări de-a lungul râului Brazos, în anul 1822. Douăzeci și trei de *empresarios* au adus coloniști în stat, dintre care majoritatea a fost din Statele Unite. Populația Texasului a crescut rapid. În anul 1825, Texasul avea o populație de aproximativ 3.500 de persoane,

¹ Brenner, 00 (1 January 1984). *The Wind that Swept Mexico: The History of the Mexican Revolution of 1910–1942* (New ed.). University of Texas Press. ISBN 978-0292790247.

majoritatea de origine mexicană. Prin 1834, populația Texasului a crescut până la aproximativ 37.800 de persoane, cu doar 7.800 de mexicani.

Mulți imigranți au încălcat în mod deschis legile mexicane, în special interdicția sclaviei. Date fiind și încercările Statelor Unite de a cumpăra Texasul, autoritățile mexicane au decis în 1830 să interzică imigrarea americanilor. Noile legi prevedeau, de asemenea, punerea în aplicare a taxelor vamale, înfuriind atât pe imigranții recenți, cât și pe băștinașii mexicani (Tejanos).

Texanii s-au aliat cu federaliștii împotriva guvernului de atunci și i-au alungat din Texasul de Est pe toți soldații mexicani. Ei au profitat de lipsa de supraveghere ca să facă propagandă pentru mai multă libertate politică. Întruniți la Convenția din 1832, aceștia au discutat și despre solicitarea independenței, pe lângă alte lucruri.

Hartă a Mexicului, 1835–1846, arătând diviziunile administrative. Zonele roșii arată regiunile în care au activat mișcări separatiste.

În Mexic au continuat tensiunile dintre federaliști și centraliști. Neliniștea a izbucnit într-un conflict armat la sfârșitul anului 1835, în bătălia de la Gonzales. Aceasta a fost începutul Revoluției Texane, iar în următoarele două luni texanii au învins toate trupele mexicane din regiune. Delegații texani au creat un guvern provizoriu, care s-a prăbușit curând, din cauza luptelor interne. Texasul a rămas fără guvernare pentru primele două luni din 1836.

Între timp, președintele mexican Antonio Lopez de Santa Anna a condus, personal, o armată pentru a pune capăt revoltei. Expediția mexicană a avut, inițial, succes. Generalul Jose de Urrea a învins rezistența texană de-a lungul coastei. Forțele lui Santa Anna, după un asediu de treisprezece zile, i-au copleșit pe apărătorii texani în Bătălia de la Alamo. Știrea înfrângerii a stârnit panică în rândul coloniștilor. Delegații texani au semnat Declarația de Independență pe 2 martie, formând Republica Texas. După câteva săptămâni de retragere, armata texană, comandată de Sam Houston, a atacat și a învins forțele lui Santa Anna în bătălia de la San Jacinto. Santa Anna a fost capturat și obligat să semneze Tratatul de la Velasco.

După ce Texasul și-a câștigat independența, lupte politice au izbucnit între cele două facțiuni ale noii republici. Frațiunea naționalistă, condusă de B. Mirabeau Lamar, a susținut păstrarea independenței Texasului, expulzarea amerindienilor, precum și extinderea Republicii până la Oceanul Pacific. Adversarii lor, conduși de Sam Houston, au susținut unirea Texasului cu Statele Unite și co-existența pașnică cu americanii nativi. Mexicul a lansat două expediții mici în Texas, în 1842. Orașul San Antonio a fost cucerit de două ori și armata texană a fost învinsă în Masacrul Dawson. În ciuda acestor succese, Mexicul nu a ținut o forță de ocupație în Texas și republica a supraviețuit. Incapacitatea republicii de a se apăra a impulsat anexarea ulterioară a Texasului la Statele Unite.

Unirea Texasului cu Statele Unite

Încă din 1837, Republica a făcut mai multe încercări de a negocia unirea cu Statele Unite. Texasul a fost în cele din urmă anexat atunci când expansionistul James K. Polk a câștigat alegerile din 1844. La 29 decembrie 1845, Congresul a admis Texasul în Statele Unite, în calitate de stat al Uniunii.

După anexarea Texasului, Mexic a rupt relațiile diplomatice cu Statele Unite ale Americii. În timp ce Statele Unite au susținut că frontiera

Texasului se afla pe Rio Grande, Mexicul a pretins că aceasta a fost Nueces River. În timp ce fosta Republică Texas nu și-a putut impune revendicările privind frontiera, Statele Unite aveau puterea militară și voința politică de a face acest lucru. Președintele Polk a ordonat generalului Zachary Taylor să avanseze în sud până la Rio Grande, pe 13 ianuarie 1846. Câteva luni mai târziu, trupele mexicane au atacat o patrulă de cavalerie americană în zona disputată, în cadrul așa-numitului Incident Thornton, astfel începându-se **Războiul mexicano-american**. Primele bătălii ale războiului s-au purtat în Texas: Asediul din Fort Texas, Bătălia de la Palo Alto și Bătălia de la Resaca de la Palma. După aceste victorii decisive, Statele Unite au invadat teritoriul mexican.

După o serie de victorii ale Statelor Unite, Tratatul de la Guadalupe Hidalgo a pus capăt acestui război de doi ani. În schimbul a 18,25 milioane de dolari americani, Mexicul a cedat Statelor Unite controlul necontestat asupra Texasului, a cedat teritoriile, dintre care cele mai multe astăzi se numesc Sud-Vestul American, granițele Texasului fiind stabilite pe Rio Grande.

Compromisul din 1850 a stabilit hotarele Texasului în forma lor actuală. Texasul a renunțat la revendicările sale asupra teritoriilor care, mai târziu, au devenit o jumătate din New Mexico, o treime din Colorado și porțiuni mici din Kansas, Oklahoma și Wyoming în favoarea guvernului federal, în schimbul asumării de către acesta a 10 milioane de dolari, datorii ale vechii Republici Texas.

Conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina

Tensiunile dintre Rusia și Ucraina au o istorie care ajunge până în Evul Mediu. Rădăcinile ambelor țări sunt comune și se regăsesc în așa-numita Rusie Kieveană, motiv pentru care președintele Vladimir Putin se referă deseori la „un singur popor”. În realitate, drumurile celor două națiuni au fost secole la rând separate și s-au dezvoltat două limbi și două culturi - înrudite și totuși diferite. În vreme ce Rusia a evoluat politic până a ajuns un imperiu, Ucraina nu a reușit să pună bazele unui stat propriu. În secolul al XVII-lea, mari zone din actuala Ucraina deveneau parte a Imperiului Țarist. După dezintegrarea acestuia, în 1917, Ucraina a devenit pentru scurt timp independentă, până când Rusia sovietică a recucerit-o cu arma în mână.

În decembrie 1991, Ucraina, alături de Rusia și Belarus, sunt cele trei republici înfrățite care pecetluiesc dezintegrarea Uniunii Sovietice. Din dorința de a-și păstra influența, Moscova pune bazele Comunității Statelor Independente (CSI), ca instrument de control. Kremlinul credea să statul vecin va rămâne un aliat de nădejde și prin dependența sa de gazul rusesc. Realitatea este însă diferită. În vreme ce Rusia și Belarus au format o alianță strânsă, Ucraina a privit tot mai cu jind spre vest.

Kremlinul a fost iritat de atitudinea Kievului, dar nu s-a ajuns la un conflict în anii '90. Moscova părea relaxată, pentru că occidentul nu intenționa să integreze Ucraina. Rusia însăși era slăbită economic și adânc implicată în războiul din Cecenia. În 1997, prin semnarea așa-numitului „Acord de prietenie dintre Ucraina și Federația Rusă”, Moscova recunoștea granițele Ucrainei, inclusiv Peninsula Crimeea, locuită majoritar de etnici ruși.

Primele fisuri în prietenia post-sovietică

Sub președintele Putin s-a înregistrat prima mare criză diplomatică dintre Moscova și Kiev. În toamna anului 2003, Rusia începe, în mod surprinzător, construirea unui dig, pornind din peninsula rusească Taman până în apropiere de insula rusească Tuzla, din strâmtoarea Kerci. Kievul considera că astfel Rusia restabilea granițele de stat. Conflictul s-a intensificat inițial, dar a fost dezamorsat după o întâlnire personală între președinții celor două state. Construcția a fost oprită, dar prietenia bilaterală declarată a căpătat atunci primele fisuri.

La alegerile prezidențiale din Ucraina, din anul 2004, Rusia l-a sprijinit pe candidatul pro-rus Viktor Ianukovici. Dar „Revoluția portocalie” a împiedicat atunci falsificarea alegerilor, scrutinul fiind adjudecat de politicianul pro-occidental Viktor Iușcenko. În timpul mandatului acestuia, Rusia a oprit de două ori livrările de gaz către Ucraina, în 2006 și 2009. Întrerupt a fost și tranzitul către Uniunea Europeană.

În 2008, președintele american de atunci, George W. Bush, a încercat să integreze Ucraina și Georgia în NATO, propunând un program formal de pregătire a aderării. Putin a protestat. Moscova a arătat atunci clar că nu acceptă pe deplin independența Ucrainei. Germania și Franța au împiedicat planul lui Bush. **La summitul NATO de la București**, celor două state li s-a oferit perspectiva de a fi admise în NATO, dar fără a se fixa o dată concretă în acest sens.

Pentru că aderarea la NATO se lăsa așteptată, Ucraina a încercat să se apropie de occident printr-un acord de asociere cu UE. În vara anului 2013, cu puține luni înainte de semnarea documentului, Moscova a exercitat presiuni economice puternice asupra Kievului, interzicând importurile din Ucraina. Pe acest fundal, guvernul președintelui de atunci, Ianukovici, care își adjudecase scrutinul din 2010, a suspendat acordul de asociere cu UE. Au urmat protestele opoziției din Ucraina, care s-au soldat cu fuga lui Ianukovici în Rusia, în februarie 2014.

Anexarea Crimeei ca punct de cotitură

Kremlinul a folosit vidul de putere de la Kiev pentru a anexa Crimeea. A fost, practic, un punct de cotitură, începutul unui război nedeclarat. În paralel, forțe paramilitare ruse au reușit mobilizarea populației în zona minieră din estul Ucrainei, în Donbas. S-au autoproclamat atunci „republicile populare” Donețk și Lugansk, conduse de ruși. Guvernul de la Kiev a așteptat până după alegerile prezidențiale din mai 2014, pentru a porni o amplă ofensivă militară, numită „intervenție anti-teroristă”.

În iunie 2014, nou-alesul președinte ucrainean Petro Poroșenko și Vladimir Putin s-au întâlnit în premieră la evenimentele ce marcau împlinirea a 70 ani de la debarcarea din Normandia, prin mijlocire franceză și germană. Astfel, a apărut atunci așa-numitul „Format Normandia”.

Armata ucraineană a reușit să-i alunge pe separatiști, dar la sfârșitul lunii august Rusia a intervenit masiv cu forțe militare, după cum acuza Kievul. Moscova a respins aceste acuzații. Teritorii ucrainene din zona Ilovaisk, la est de Donețk, au fost cucerite. Am asistat atunci la un punct de cotitură. Războiul pe frontul extins s-a terminat în septembrie, prin semnarea Armistițiului de la Minsk.

Războiul din Donbas

De atunci s-a trecut la un război imobil, pe poziții, care continuă și astăzi. La începutul anului 2015, separatiștii au trecut din nou la ofensivă și Kievul acuza armata rusă că îi sprijină. Și aceste acuzații au fost respinse de Moscova. Soldații ucraineni au suferit o înfrângere, de data aceasta în zona strategică a orașului Debalțeve, pe care l-au părăsit precipitat. Atunci, cu mediere occidentală, s-au pus bazele Acordului Minsk 2, care a rămas până în prezent fundamentul eforturilor de pace, dar care nu a fost aplicat ca atare.

Ultima rază de speranță a apărut în toamna anului 2019. Atunci s-a reușit retragerea unor trupe din anumite linii de demarcare. Însă, după summitul „Formatului Normandia” de la Paris, din decembrie 2019, nu au mai avut loc astfel de întruniri. Putin nu dorește, deocamdată, să îl întâlnească pe actualul președinte al Ucrainei, Volodimir Zelenski, argumentând că acesta nu respectă, din perspectiva Rusiei, prevederile Acordului de la Minsk.

În martie și aprilie 2021 a avut loc o consolidare militară rusă masivă în apropierea frontierei cu Ucraina² și, din nou, atât în Rusia, cât și în Belarus, începând din octombrie 2021.³ Membrii guvernului rus, inclusiv Putin, au negat în mod repetat că ar avea planuri de a invada sau ataca Ucraina, negările fiind emise până cu o zi înainte de invazie.⁴ Decizia de a invada Ucraina ar fi fost luată de Putin și de un grup restrâns de șoimi de război sau *siloviki* din cercul restrâns al lui Putin, inclusiv consilierul pentru securitate națională Nikolai Patrushev și ministrul apărării Serghei Shoigu.⁵ Rapoartele privind o presupusă scurgere de documente ale Serviciului Federal de Securitate al Rusiei (FSB) de către surse ale serviciilor de informații americane au afirmat că FSB nu a fost la curent cu planul lui Putin de a invada Ucraina.⁶

² Zwack, Peter B.; Andrusiv, Victor; Antonenko, Oksana (15 aprilie 2021). *The Russian Military Buildup on Ukraine's Border: An Expert Analysis*. Wilson Center; Ullah, Zahra; Chernova, Anna; Mackintosh, Eliza (23 aprilie 2021). *Russia pulls back troops after massive buildup near Ukraine border*. CNN.

³ Harris, Shane; Sonne, Paul (3 decembrie 2021). *Russia planning massive military offensive against Ukraine involving 175,000 troops, U.S. intelligence warns*. The Washington Post. Accesat în 23 februarie 2023; Schogol, Jeff (22 februarie 2022). *Here's what those mysterious white 'Z' markings on Russian military equipment may mean*. Task & Purpose. North Equity. Arhivat din original la 27 februarie 2022. Accesat în 27 februarie 2022. [Bottom line is the 'Z' markings (and others like it) are a deconfliction measure to help prevent friendly fire incidents.

⁴ Taylor, Adam (24 februarie 2022). *Russia's attack on Ukraine came after months of denials it would attack*. The Washington Post. Photograph by Evgeniy Maloletka (Associated Press). Arhivat din original la 24 februarie 2022. Accesat în 26 februarie 2022. On Sunday ... There is no invasion. There is no such plans, Antonov said.

⁵ *Kremlin Insiders Alarmed Over Growing Toll of Putin's War in Ukraine*. Bloomberg News. 20 martie 2022

⁶ Ball, Tom (7 martie 2022). *This war will be a total failure, FSB whistleblower says*. The Times. Accesat în 21 martie 2022.

În iulie 2021, Putin a publicat un eseu intitulat „*Despre unitatea istorică a rușilor și ucrainenilor*”, în care a numit Ucraina „pământuri istorice rusești” și a susținut că nu există „nicio bază istorică” pentru „ideea poporului ucrainean ca națiune separată de ruși”.⁷ Cu câteva zile înainte de invazie, Putin a susținut că Ucraina nu a avut niciodată „un stat real” și că Ucraina modernă a fost o greșală creată de bolșevicii ruși. Istoricul american Timothy Snyder a descris ideile lui Putin drept imperialism. Jurnalistul britanic Edward Lucas le-a descris drept revizionism istoric. Alți observatori au constatat că liderii Rusiei aveau o viziune distorsionată asupra Ucrainei, precum și asupra propriei istorii, și că aceste distorsiuni erau propagate prin intermediul statului.⁸

În decembrie 2021, Rusia a emis un ultimatum către Occident, care includea cereri ca NATO să înceteze orice activitate în statele sale membre din Europa de Est și să interzică Ucrainei sau oricărui alt fost stat sovietic să adere vreodată la alianță,⁹ punerea în aplicare a încetării focului Minsk-2 și garanții împotriva desfășurărilor militare în Ucraina.¹⁰ Guvernul Rusiei a declarat că NATO reprezintă o amenințare și a avertizat cu privire la un răspuns militar dacă va urma o „linie agresivă”.¹¹

Unele dintre solicitări au fost deja excluse de NATO. Un oficial american de rang înalt a declarat că SUA sunt dispuse să discute propunerile, dar a adăugat că există unele „pe care rușii știu că sunt

⁷ Düben, Björn Alexander (8 septembrie 2023). *Revising History and 'Gathering the Russian Lands': Vladimir Putin and Ukrainian Nationhood*. LSE Public Policy Review. 3 (1). doi:10.31389/lseppr.86.; ^ Putin, Vladimir (12 iulie 2021). *Article by Vladimir Putin 'On the Historical Unity of Russians and Ukrainians'*. The Kremlin. Government of Russia. Arhivat din original la 25 ianuarie 2022. Accesat în 1 februarie 2022.

⁸ Wiśnicki, Jarosław (14 iulie 2023). *History as an information weapon in Russia's full-scale war in Ukraine*

⁹ Tétrault-Farber, Gabrielle; Balmforth, Tom (17 decembrie 2021). *Russia demands NATO roll back from East Europe and stay out of Ukraine*. Reuters. Arhivat din original la 22 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.

¹⁰ Kuzio, Taras; Jajecznuk-Kelman, Stefan (2023). *Fascism and Genocide: Russia's War Against Ukrainians* (în engleză). COLUMBIA University Press. pp. 17, 57. ISBN 978-3-8382-1791-8.

¹¹ MacKinnon, Mark (21 decembrie 2021). *Putin warns of unspecified military response if U.S. and NATO continue 'aggressive line'*. The Globe and Mail. Arhivat din original la 15 ianuarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.

inacceptabile”.¹² Statele est-europene au aderat de bună voie la NATO din motive de securitate, iar ultima dată când o țară care se învecinează cu Rusia a aderat a fost în 2004.¹³ Ucraina nu a depus încă o cerere de aderare, iar unii membri s-au arătat reticenți în privința acestei aderări. Interzicerea aderării Ucrainei ar contraveni politicii „ușilor deschise” a NATO și tratatelor convenite de Rusia însăși.¹⁴ Secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, a răspuns că „Rusia nu are niciun cuvânt de spus” cu privire la aderarea Ucrainei și „nu are niciun drept să stabilească o sferă de influență pentru a încerca să își controleze vecinii”.¹⁵ NATO a subliniat că este o alianță defensivă și că a cooperat cu Rusia până când aceasta din urmă a anexat Crimeea.¹⁶ NATO s-a oferit să îmbunătățească comunicarea cu Rusia și să negocieze limite privind amplasarea rachetelor și exercițiile militare, cu condiția ca Rusia să își retragă trupele de la frontierele Ucrainei,¹⁷ însă Rusia nu a făcut acest lucru.

Liderii occidentali au promis că vor fi impuse sancțiuni severe în cazul în care Putin alege să invadeze în loc să negocieze.¹⁸ Președintele francez Emmanuel Macron¹⁹ și cancelarul german Olaf Scholz s-au întâlnit cu Putin în februarie 2022 pentru a-l descuraja de la o invazie. Potrivit lui Scholz, Putin i-a spus că Ucraina nu ar trebui să fie un stat independent.²⁰ Scholz i-a spus președintelui ucrainean Volodimir Zelenski

¹² Tétrault-Farber, Gabrielle; Balmforth, Tom (17 decembrie 2021). *Russia demands NATO roll back from East Europe and stay out of Ukraine*. Reuters. Arhivat din original la 22 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.

¹³ Coyer, Cassandre (25 februarie 2022). *Why is Ukraine not in NATO and is it too late to join? Here's what experts, NATO say*. The Miami Herald. Arhivat din original la 29 martie 2022. Accesat în 28 februarie 2022.

¹⁴ *NATO-Russia: Setting the record straight*. NATO. Accesat în 16 mai 2023.

¹⁵ *NATO chief: "Russia has no right to establish a sphere of influence"*. Axios. 1 decembrie 2021. Arhivat din original la 14 februarie 2022. Accesat în 17 decembrie 2021.

¹⁶ *NATO-Russia: Setting the record straight*. NATO. Accesat în 16 mai 2023.

¹⁷ *US offers no concessions in response to Russia on Ukraine*. Associated Press. 26 ianuarie 2022.

¹⁸ *U.S. and NATO Respond to Putin's Demands as Ukraine Tensions Mount*. The New York Times. 26 ianuarie 2022

¹⁹ Rose, Michael; Polityuk, Pavel (8 februarie 2022). *France's Macron calls for calm to resolve Ukraine crisis*. Reuters.

²⁰ *Scholz: Putin started war for 'completely absurd' reasons*. Deutsche Welle. 21 august 2022.

să declare Ucraina o țară neutră și să renunțe la aspirațiile sale de a adera la NATO. Zelenski a răspuns că nu se poate avea încredere în Putin pentru a respecta o astfel de înțelegere.²¹ Ucraina a fost o țară neutră în 2014, când Rusia a ocupat Crimeea și a invadat Donbasul.²² La 19 februarie, Zelenski a ținut un discurs la Conferința de Securitate de la München, solicitând puterilor occidentale să renunțe la politica lor de „împăciuire” față de Moscova și să ofere un calendar clar privind momentul în care Ucraina ar putea adera la NATO.²³ După cum sunt de acord analiștii politici Taras Kuzio și Vladimir Socor, „atunci când Rusia a luat decizia de a invada Ucraina, această țară era mai departe ca niciodată nu numai de aderarea la NATO, ci și de orice cale care ar putea duce la aderare”.²⁴

Anunțul de invazie al lui Putin

La 21 februarie, Putin a anunțat că Rusia recunoaște teritoriile din Ucraina controlate de Rusia ca state independente: Republica Populară Donețk și Republica Populară Luhansk. În ziua următoare, Rusia a anunțat că trimite trupe în aceste teritorii ca „forțe de menținere a păcii”,²⁵ iar Consiliul Federației Rusiei a autorizat utilizarea forței militare în străinătate.²⁶

Înainte de ora 5 a.m., ora Kievului, pe 24 februarie, Putin, într-un alt discurs, a anunțat o „operațiune militară specială”, care „declară efectiv

²¹ Gordon, Michael R.; Pancevski, Bojan; Bissierbe, Noemie; Walker, Marcus (1 aprilie 2022). *Vladimir Putin's 20-Year March to War in Ukraine—and How the West Mishandled It*. The Wall Street Journal. Accesat în 18 iunie 2022.

²² Blank, Stephen (28 ianuarie 2022). *Ukrainian neutrality would not appease Putin or prevent further Russian aggression*. Atlantic Council.

²³ *West should stop 'appeasement' policy towards Russia, says Ukraine's Zelensky*. France 24. 19 februarie 2022. Accesat în 10 februarie 2024.

²⁴ Kuzio, Taras; Jajeczyk-Kelman, Stefan (2023). *Fascism and Genocide: Russia's War Against Ukrainians* (în engleză). COLUMBIA University Press. pp. 17, 57. ISBN 978-3-8382-1791-8.

²⁵ *Ukraine crisis: Russia orders troops into rebel-held regions*. BBC News. 22 februarie 2022.

²⁶ „Federation Council gives consent to use the Russian Armed Forces outside of the Russian Federation”. Federation Council of Russia. 22 februarie 2022. Accesat în 21 martie 2023.; *The attack of the Russian Federation on Ukraine—Approach regarding the land logistics support of military actions*. scholar.google.com. Accesat în 11 decembrie 2024.

război Ucrainei”.²⁷ Putin a declarat că operațiunea era menită să „protejeze oamenii” din republicile separatiste controlate de Rusia. El a susținut în mod fals că aceștia „s-au confruntat cu umiliința și genocidul comise de regimul de la Kiev”.²⁸ Putin a afirmat că Rusia este amenințată: el a susținut în mod fals că oficialii guvernului ucrainean sunt neo-naziști aflați sub controlul Occidentului, că Ucraina dezvoltă arme nucleare și că un NATO ostil își consolidează forțele și infrastructura militară în Ucraina.²⁹ El a afirmat că Rusia urmărește „demilitarizarea și denazificarea” Ucrainei și a adoptat opinii care contestă dreptul Ucrainei de a exista.³⁰ Putin a declarat că nu intenționează să ocupe Ucraina și că susține dreptul poporului ucrainean la autodeterminare.³¹

Invazia a început la câteva minute după discursul lui Putin.³²

Invazia inițială a Ucrainei (24 februarie - 7 aprilie)

Invazia a început la 24 februarie, lansată din Belarus pentru a viza Kievul, iar dinspre nord-est împotriva orașului Harkov. Frontul de sud-est a fost condus ca două vârfuri de lance separate, din Crimeea și din sud-est, împotriva Luhansk și Donețk.

2021

10 noiembrie: SUA raportează o creștere neobișnuită a numărului de trupe rusești strânse la granița cu Ucraina.

17 ianuarie: Armata rusă intră în Belarus pentru „exerciții militare”.

2022

25 ianuarie - 20 februarie: Exerciții și manevre militare ale Rusiei și Belarusului în apropierea graniței cu Ucraina.

²⁷ *Putin announces formal start of Russia's invasion in eastern Ukraine*. Meduza. 24 februarie 2022. Arhivat din original la 24 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.

²⁸ Hinton, Alexander (25 februarie 2022). *Putin's claims that Ukraine is committing genocide are baseless, but not unprecedented*. The Conversation.

²⁹ *Full text: Putin's declaration of war on Ukraine*. The Spectator. 24 februarie 2022.

³⁰ *Ukraine conflict: Russian forces attack after Putin TV declaration*. BBC News. 24 februarie 2022. Arhivat din original la 24 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.;

[^] Perrigo, Billy (22 februarie 2022). *What Putin Gets Wrong About Ukraine's Statehood*. Time. Accesat în 6 noiembrie 2023.

³¹ *Full text: Putin's declaration of war on Ukraine*. The Spectator. 24 februarie 2022.

³² *Putin announces formal start of Russia's invasion in eastern Ukraine*. Meduza. 24 februarie 2022. Arhivat din original la 24 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.

21 februarie: Vladimir Putin anunță recunoașterea independenței Republicilor Donețk și Lugansk. Trupele ruse intră în cele două regiuni separatiste.

24 februarie: Armata rusă invadează Ucraina, intrând din Rusia și Belarus. Vladimir Putin o numește „operațiune militară specială” care va dura trei zile și spune că scopul invaziei este „denazificarea Ucrainei”. Explozii la Kiev, Harkov, Odesa și în Donbas. Trupele ruse pătrund în Herson, Mariupol și Odesa și ocupă aeroportul din Hostomel, de lângă Kiev, precum și centrala nucleară de la Cernobîl. Președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, declară legea marțială.

25 februarie: Rusia cucerește Insula Șerpilor. Trupele ajung la 9 kilometri de parlamentul Ucrainei și Zelenski le cere locuitorilor din Kiev să se mobilizeze și să facă cocktailuri Molotov.

26 februarie: Zelenski postează un clip video din Kiev împreună cu alți oficiali, declarând: „nu am nevoie de o cursă (pentru a părăsi Kievul, n.r.), am nevoie de muniție”. Sute de atacuri asupra Kievului.

27 februarie: Rușii cuceresc oraș după oraș.

28 februarie: The Times scrie că gruparea Wagner a fost mobilizată în Ucraina pentru a-l asasina pe Zelenski.

1 martie: Parlamentul ucrainean afirmă că armata belarusă s-a alăturat luptelor. Bombe cad asupra memorialului Holocaustului, Babi Yar.

3 martie: Rusia și Ucraina agreează deschiderea coridoarelor umanitare și încep evacuări în masă din orașele bombardate. Ajung în Ucraina primii soldați voluntari din alte țări.

4 martie: Secretarul NATO, Jens Stoltenberg, refuză cererea Ucrainei de a stabili o zonă de interdicție aeriană deasupra țării.

5 martie: Forțele ruse ocupă Bucea și Hostomel, suburbii ale Kievului.

6 martie: Rușii bombardează un coridor umanitar prin care se refugiau civilii din Irpin.

11 martie: Ofensiva rusească se îndreaptă spre vestul Ucrainei, în Ivano-Frankivsk.

15 martie: Rusia spune că a dobândit controlul asupra regiunii Herson. Șefii de stat din Cehia, Polonia și Slovenia îl vizitează pe Zelenski, la Kiev, în semn de susținere.

17 martie: Rușii cuceresc Izium (autoritățile ucrainene confirmă pe 1 aprilie).

1 aprilie: Este descoperit masacrul de la Bucea: zeci de trupuri neînsuflețite zac pe stradă. 458 de rezidenți ai orașului au fost executați, dintre care sute au fost aruncați în gropi comune; 50 rămân până în ziua de astăzi neidentificați. Rusia neagă responsabilitatea și spune că a fost o operațiune sub steag fals (inventarea unui pretext) a ucrainenilor.

2 aprilie: Bătălia Kievului se încheie, după ce ucrainenii reușesc să împingă trupele rusești în afara suburbiilor.

4 aprilie: Zelenski numește acțiunile armatei ruse drept genocid.

7 aprilie: Adunarea Generală a ONU suspendă Rusia din Consiliul pentru drepturile omului.

16 aprilie: Apărătorii ucraineni de la fabrica Azovstal se strâng în ultima rezistență armată din asediul Mariupolului.

18 aprilie: Atacuri aeriene rusești în Liov, la doar 40 de kilometri de granița cu Polonia.

11 mai: Guvernatorul rus al regiunii Herson anunță planuri de a integra *de jure* regiunea în Federația Rusă.

14 mai: Kalush Orchestra, reprezentanții Ucrainei, câștigă Eurovision.

17 mai: Luptătorii de la Azovstal sunt evacuați, după 82 de zile de luptă.

18 mai: Rușii afirmă că au cucerit orașul Mariupol.

2 iunie: Zelenski declară că rușii controlează 20% din teritoriul ucrainean.

11 iunie: Sunt emise primele pașapoarte rusești locuitorilor din regiunile Herson și Zaporojie.

17 iunie: Comandantul de logistică al armatei ucrainene afirmă că Ucraina a pierdut între 30 și 50% din echipamentul greu.

29 iunie: Armata rusă se retrage, peste noapte, de pe Insula Șerpilor.

5 iulie: Parlamentul din Rusia începe să lucreze la legea care va transforma economia Rusiei într-una de război.

14 iulie: Rusia începe mobilizarea „voluntară”.

22 iulie: Rusia și Ucraina semnează primul acord de deblocare a transportului de cereale în Marea Neagră.

3 august: Directorul IAEA afirmă că centrala nucleară de la Zaporojie este „scăpată de sub control”, după ce ocupanții ruși refuză inspecțiile și sunt acuzați că depozitează arme acolo.

10 august: Zelenski declară că nu va accepta o pace fără restituirea Peninsulei Crimeea, anexată ilegal de Rusia în 2014.

25 august: Putin cere ca 135.000 de noi soldați să fie trimiși în Ucraina până la finele anului. Sunt publicate primele dovezi ale existenței taberelor de filtrare în Donețk, prin care ucrainenii erau ori ținuti prizonieri, ori executați, ori deportați către Rusia (în special minorii).

29 august: Ucraina lansează contraofensiva în sud.

1 septembrie: Președintele companiei ruse Lukoil este găsit mort, în circumstanțe misterioase, după ce a căzut printr-o fereastră. Lukoil era una dintre puținele firme rusești care se opunea vocal războiului.

21 septembrie: Vladimir Putin anunță începutul imediat al mobilizării parțiale.

23 septembrie: Regiunile controlate de Rusia organizează referendumuri. Este descoperită o groapă comună în Izium în care au fost aruncate trupurile neînsuflețite a 436 de oameni. Dintre aceștia, 30 aveau semne de tortură.

26 septembrie: Explozii în patru locuri pe gazoductul Nord Stream 2 din Marea Baltică, din care începe să se scurgă gaz natural. Nord Stream 2 este închis pe durată nedeterminată.

27 septembrie: Se anunță rezultatele falselor referendumuri din Donețk, Lugansk, Herson și Zaporojie, toate cu peste 87% în favoarea anexării de către Rusia.

29 septembrie: Vladimir Putin semnează decretele care recunosc independența regiunilor Herson și Zaporojie.

8 octombrie: Explozie pe podul Kerci, care leagă Crimeea de Rusia.

26 octombrie: Se află că Rusia a deportat pe teritoriul său peste 70.000 de cetățeni ucraineni.

5 noiembrie: Putin semnează decretul care permite mobilizarea prizonierilor.

11 noiembrie: Forțele ucrainene recuceresc orașul Herson.

14 noiembrie: ONU aprobă o rezoluție conform căreia Rusia este considerată responsabilă de toate daunele asupra Ucrainei în război.

15 noiembrie: O rachetă cade pe teritoriul Poloniei; se află apoi că a fost o rachetă de apărare aeriană, lansată de ucrainenii împotriva atacurilor forțelor ruse.

23 noiembrie: Parlamentul European declară Rusia drept stat care sponsorizează terorismul.

28 noiembrie: Forțele ruse înconjoară orașul Bahmut (regiunea Donețk, estul Ucrainei).

30 noiembrie: Președinta Comisiei Europene sugerează înființarea unui tribunal ONU pentru investigarea crimelor de război ale Rusiei.

7 decembrie: Putin recunoaște că „operațiunea militară specială” durează mai mult decât a plănuțit.

11 decembrie: Zelenski declară că orașul Bahmut a devenit „o ruină arsă”.

21 decembrie: Biserica Ortodoxă din Ucraina anunță că va permite sărbătorirea Crăciunului pe 25 decembrie, pentru a rupe tradiția de Rusia. Biserica Greco-Catolică din Ucraina se alătură, ulterior, inițiativei.

27 decembrie: Rusia interzice exportul de petrol către UE și țările G7, de la 1 februarie.

2023

5 ianuarie: Patriarhul Kirill al Moscovei cere încetarea focului de Crăciunul pe rit vechi. Ucraina refuză.

10 februarie: 35 de țări cer interzicerea participării Rusiei și Belarusului la Jocurile Olimpice din 2024. Comitetul Olimpic oferă opțiunea ca sportivii din cele două țări să concureze sub steagul olimpic.

24 februarie: Se împlinește un an de război. China propune un plan de pace.

27 februarie: Rusia anunță că va trimite prizonieri de război ucrainenii pe front, cu încălcarea Convențiilor de la Geneva.

17 martie: Curtea Penală Internațională emite mandatul de arestare pe numele lui Vladimir Putin și a comisarului rus pentru drepturile copilului, Maria Lvova-Belova, pentru răpirea copiilor ucrainenii.

18 martie: Putin vizitează Crimeea pentru a sărbători nouă ani de la anexarea peninsulei.

19 martie: Putin vizitează orașul Mariupol, aflat sub controlul Rusiei.

30 martie: Reporterul Wall Street Journal, Evan Gershkovich, este arestat în Rusia sub acuzarea de spionaj.

1 aprilie: Rusia preia președinția Consiliului de Securitate al ONU.

4 aprilie: Finlanda aderă la NATO.

12 aprilie: Apare pe internet un clip video în care se presupune că soldați ruși decapitează un soldat ucrainean, luat prizonier.

15 aprilie: Polonia și Ungaria impun primele restricții pentru importul de cereale din Ucraina.

21 aprilie: Secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, afirmă că Ucraina va putea deveni membru NATO după sfârșitul războiului.

13 mai: Trupa ucraineană Tvorchi urcă pe scena Eurovision. Rușii bombardează orașul Ternopil, de unde se trag membrii trupei, în același timp.

16 mai: Ungaria blochează pachetul de ajutoare militare ale UE pentru Ucraina.

6 iunie: Barajul de la Nova Kakhovka este distrus de ruși, provocând un dezastru ecologic, evacuarea a mii de oameni și zeci de decese.

8 iunie: Sursele internaționale afirmă că mult-așteptata contraofensivă a Ucrainei a început. Transferul din Rusia a 11 prizonieri de război ucraineni de etnie maghiară este efectuat, fără cunoștința guvernului ucrainean.

22 iunie: Zelenski avertizează că Rusia plănuiește un atac asupra centralei nucleare de la Zaporojie.

24 iunie: Are loc rebeliunea mercenarilor Wagner, conduși de Evgheni Prigojin, nemulțumiți de conducerea armatei ruse. Ei ocupă centrul militar din orașul Rostov-pe-Don și încep să se deplaseze spre Moscova, oprindu-se la câteva sute de kilometri de capitală înainte să se retragă. Rebelilor le este oferită opțiunea de a se alătura armatei ruse sau de a se muta în Belarus.

Similitudini conceptuale între cele două conflicte

- Și în primul, și în cel de-al doilea conflict, se întâlnesc țări vecine la frontieră terestră;

- Mexicul cataloghează prima confruntare ca fiind invazia nord-americană în Mexic, pe când SUA o definește ca fiind „Războiul mexican”

și rareori „războiul americano-mexican”. Forțele paramilitare ale Texasului au înfruntat armata federală mexicană.

- Ucraina consideră că a avut loc o agresiune a Federației Ruse, iar aceasta din urmă, prin vocea președintelui rus Vladimir Putin, se referă la desfășurarea unei „operațiuni militare speciale”, declarând că aceasta era menită să sprijine republicile separatiste Donețk și Luhansk, susținute de Rusia, ale căror forțe paramilitare luptau împotriva Ucrainei în conflictul din Donbas din 2014.

- Ambele conflicte au ca subiect de dispută teritoriul din zona adiacentă frontierei inițiale, locuit în mod majoritar de etnici de origine a țării care intervine în sprijinul acestora împotriva autorităților administrative aflate în exercițiu la momentul începerii confruntărilor.

- În ambele confruntări, teritoriile secesioniste aflate în dispută au avut o perioadă de funcționare ca state independente auto-proclamate și recunoscute unilateral de una dintre părți. Perioadă ceva mai lungă, 1836-1848, Republica Texas și ceva mult mai scurtă a Republicii Populare Donețk (7 aprilie 2014-30 septembrie 2022) și a Republicii Populare Lugansk (28 aprilie 2014-22 februarie 2022).

Deosebiri între cele două conflicte

- Dacă în primul conflict se confruntă o țară nou creată pe cenușa vechiului imperiu hispanic (Mexic) cu o putere emergentă zonală (SUA, care, la data respectivă, nu era o putere planetară), în cel de-al doilea se confruntă o țară (Ucraina) desprinsă din uniunea cu actualul adversar (Federația Rusă) și care, anterior, a renunțat la arsenalul nuclear exact în favoarea acestuia ca având asigurări de securitate națională.

- Despre primul conflict, raportat temporal și la nivelul tehnologic militar, putem spune că a fost un conflict militar simetric.

- Despre cel de-al doilea conflict, datorită saltului uriaș tehnologic care a fost la începutul confruntărilor, putem spune că este unul asimetric. Acesta a fost influențat pe parcurs de sprijinul acordat în tehnologie de ultimă oră de către țările membre ale Uniunii Europene și NATO către Ucraina.

- Primul conflict s-a încheiat prin victoria americană și semnarea Tratatului de la Guadalupe Hidalgo. **Tratatul de la Guadalupe Hidalgo** este tratatul de pace, dictat în mare parte de Statele

Unite guvernului interimar al Mexicului ocupat, prin care s-a pus capăt Războiului Americano-Mexican (1846–1848). Din punctul de vedere al Statelor Unite, tratatul a consfințit achiziția unui teritoriu de 1,36 milioane km², în schimbul a 15 milioane de dolari americani (echivalenți cu 313 milioane de dolari la nivelul lui 2006). Din punctul de vedere al Mexicului, tratatul includea și anexarea suprafeței de 1.007.935 km² a Texasului, deoarece acest stat nu a recunoscut independența Republicii Texas și aderarea sa la Statele Unite, iar Mexicul și-a pierdut 55% din teritoriul de dinainte de război.

- Tratatul a asigurat și drepturile de proprietate ale cetățenilor mexicani din teritoriile transferate. În ciuda asigurărilor că aceasta nu se va întâmpla, drepturile de proprietate ale cetățenilor mexicani nu au fost întotdeauna onorate de Statele Unite, în funcție de modificările și interpretările tratatului. Statele Unite au acceptat și să preia datorii de 3,25 milioane de dolari (68 milioane de dolari la nivelul anului 2006) ale statului Mexican față de cetățeni americani.

- Tratatul și-a luat numele de la ceea ce este astăzi o suburbie a orașului Ciudad de Mexico, suburbie în care a fost semnat, la 2 februarie 1848.

- Tranzacția pe care tratatul a facilitat-o includea părți din actualele state americane Colorado, Arizona, New Mexico și Wyoming, precum și întreg teritoriul statelor California, Nevada și Utah și, în funcție de punctul de vedere, Texasul. Restul teritoriului a ceea ce astăzi formează statele Arizona și New Mexico a fost cedat de Mexic mai târziu, prin Achiziția Gadsden din 1853, pentru care Statele Unite au plătit încă 10 milioane de dolari.

- Ulterior acestui conflict, cele două state nu au mai avut probleme de frontieră decât legate, în special, de migrația ilegală dinspre Mexic spre SUA.

- Conflictul ucraineano-rus este atât de aproape și totuși departe de a se fi încheiat. Zona aflată în dispută este numită în geopolitică zonă-tampon. Interesele geostrategice ale Rusiei în vecinătatea apropiată au interferat cu interesele de expansiune ale alianței euro-atlantice exact în spațiul care trebuia să mențină un echilibru stabil. Ceea ce Uniunea Europeană vede ca fiind un curs spre normalitate integrarea Ucrainei în structurile sale și o promisă aderare la NATO, pentru Rusia a fost depășirea unor linii roșii. Rusia a considerat mereu Ucraina ca fiind o comuniune de limbă și religie pravoslavnică, Mitropolia Kievului fiind parte integrantă a Patriarhiei de la Moscova.

Războiul mexicano-american

Perioadă	25 aprilie 1846–2 februarie 1848		
Loc	Texas, New Mexico, California; părțile nordice, centrale și estice ale Mexicului; Ciudad de Mexico		
Rezultat	Victorie americană; semnarea Tratatului de la Guadalupe Hidalgo		
Cauzele războiului	Anexarea Texasului și disputele teritoriale ulterioare, Afacerea Thornton		
Beligeranți			
 <u>Statele Unite</u>		 <u>Mexic</u>	
Conducători			
James K. Polk Zachary Taylor Winfield Scott Stephen W. Kearny		Antonio López de Santa Anna Mariano Arista Pedro de Ampudia José Mariá Flores	
Efective			
78.700 soldați		25.000–40.000 soldați	
Pierderi			
1.733 morți 13.271 persoane ucise în total 4.152 răniți; cel puțin 9.200 au dezertat		5.000 soldați morți 800 civili uciși Număr necunoscut de morți în urma bolilor	

Războiul ruso-ucrainean

Perioadă	27 februarie 2014 – prezent
Loc	Ucraina, Rusia și Marea Neagră (cu repercusiuni în Polonia, România, Republica Moldova și Belarus)
Rezultat	În desfășurare
Cauzele războiului	Revoluția ucraineană din 2014 Expansiune colonială rusă Extinderea către est a NATO Dezmembrarea Uniunii Sovietice
Modificări teritoriale	Anexarea de către Rusia a Crimeei și a unor părți din patru raioane din sud-estul

	Ucrainei în 2014 și, respectiv, 2022 Ocuparea rusă a mai mult de 18% din teritoriul ucrainean Ocuparea ucraineană a unor părți din regiunea Kursk din Rusia din august 2024
Beligeranți	
 Federația Rusă Republica Populară Lugansk Republica Populară Donețk Coreea de Nord (din 2024) Aliați implicați necombatanți Iran	 Ucraina Legiunea Internațională (Ucraina) Aliați implicați necombatanți NATO Australia
Conducători	
Vladimir Putin Serghei Șoigu Valeri Gerasimov Evgheni Prigojin† (2014-2023) Kim Jong-un Alexander Zakharchenko (2014–2018) Denis Pushilin (2018–prezent) Pavel Gubarev (2014) Igor Girkin (2014) Leonid Pasechnik (2017–prezent) Igor Plotnitsky (2014–2017) Valery Bolotov (2014)	Volodimir Zelenski (2019–prezent) Petro Poroșenko (2014–2019) Oleksandr Turchynov (interimar, 2014) Andrii Zahorodniuk (2019–2020) Stepan Poltorak (2014–2019) Valeriy Heletey (2014) Ihor Tenyukh (2014) Oleksandr Syrskyi (2024–prezent) Valerii Zaluzhnyi (2021–2024) Ruslan Khomchak (2019–2021)
Efective	
• Războiul din Donbas • 40.000–45.000 luptători separatiști • 9.000–12.000 soldați ruși • Pre-invăzie la frontieră: • 169.000–190.000 • Forța totală înainte de invăzie: • 900.000 militari • 554.000 paramilitari • În februarie 2023: • 300.000+ personal activ în Ucraina • În iunie 2024: • 700.000 personal activ în Ucraina	• Războiul din Donbas • 64.000 soldați ucraineni • La începutul conflictului: • 196.600 (forțe armate) • 102.000 (paramilitari) • Forță totală din iulie 2022: • până la 700.000 • Forță totală din septembrie 2024: • peste 800.000
Pierderi	
790.000+ militari ruși uciși sau	60.000–100.000 militari ucraineni uciși,

răniți (estimările Regatului Unit) 394 civili ruși uciși (7x7) 300 - 1,200 de militari nord-coreeni uciși sau răniți (estimările SUA/Coreea de Sud) Sute de voluntari străini din Brigada Prizrak, Batalionul Vostok și Brigada Pyatnashka 55 voluntari din Oseția de Sud 51 din Tajikistan 47 din Uzbekistan 43 din Nepal 28 din Republica Moldova 22 din Belarus 12 din India 12 din Abhazia 10 din Siria 8 din Cuba 6 din Kazahstan	400,000 militari ucraineni răniți (The Economist) 12,456 civili ucraineni uciși, 28,382 civili ucraineni răniți, 14,000 civili ucraineni capturați (ONU) 135 civili azeri uciși, 70 dispăruți 18 civili armeni 12 civili greci uciși 5 cetățeni americani 5 cetățeni francezi 4 cetățeni britanici 3 cetățeni polonezi Peste 1,000 combatanți voluntari străini din Legiunea Internațională (141 voluntari columbieni, 88 georgieni, 64 americani, 66 beloruși, 58 azeri, 28 britanici, 13 canadieni, 12 germani, 11 israelieni, 10 francezi, 10 spanioli, 2 moldoveni, 1 român)
---	--

Concluzii

Dacă primul conflict analizat s-a încheiat printr-o pace care durează de aproape 200 de ani, în acest interval înregistrându-se incidente la graniță mai mult de natură imigraționistă și trafic ilegal de oameni, armament, narcotice și chiar capital, cel de-al doilea conflict nu a reușit să impună încă măcar un armistițiu de încetare a focului. Pacea este dezirabilă, dar cere compromisuri pe care nici Rusia, cu atât mai mult Ucraina nu par să le accepte. Efortul SUA pentru pace între cele două nu este susținut de statele europene. UE spune că vrea o pace justă pentru Ucraina, înțelegând prin aceasta retragerea Rusiei din toate teritoriile cucerite, inclusiv din Crimeea. Rusia spune că nu poate să-și abandoneze cetățenii și pare că are deja agreementul SUA de recunoaștere inclusiv la ONU pentru Crimeea.

Politica agresivă a autorităților ucrainene față de minorități s-a manifestat în perioada de dinainte de 2014 nu față doar de ruși, ci și față de polonezi și, mai ales, față de unguri și români. Să nu uităm că guvernul de la Kiev a reiterat ideea existenței a două minorități: moldoveană și română, implicit și limba moldovenească și limba română ale căror drepturi și libertăți au fost îngrădite nejustificat pentru o țară care vrea să devină membră a Uniunii Europene.

Deși în mentalul colectiv este greu de înțeles de ce România a sprijinit Ucraina (care s-a manifestat în istorie tradițional ostil față de noi) din punct de vedere umanitar, totuși guvernul a făcut-o și chiar simpli cetățeni au manifestat afecțiune voluntară față de cei care au fugit din calea războiului. Guvernele României, în baza angajamentelor față de Uniunea Europeană și NATO, au pus în aplicare măsuri de sprijinire a Ucrainei atât umanitar, economic și chiar militar, în detrimentul intereselor naționale ale populației române atât din țară, cât și din teritoriile ocupate în baza pactului Ribentropp-Molotov.

Opinăm faptul că o dată cu instalarea administrației Trump la Washington, deschizându-se căile de comunicație cu Moscova, se întrevăd speranțe de încheiere a conflictului sau măcar un armistițiu de încetare a focului. O pace generală și durabilă nu se întrevăde sub actuala conducere a Ucrainei, care este stimulată de Uniunea Europeană să nu facă concesii teritoriale Rusiei. Însă realitatea din teren este alta, Rusia ocupând aproximativ 20% din teritoriu ucrainean, teritorii locuite de etnici ruși, Federația Rusă neputând justifica în fața propriilor cetățeni sacrificiile umane în cazul unei retrageri deliberate și abandonarea concetățenilor în Donbas, Lugansk sau Crimeea.

Ar putea apărea solicitări de autodeterminare și în alte zone ale Ucrainei, ne referim aici la teritoriile anexate la sfârșitul celui de-al doilea Război mondial de URSS de la Polonia, România și Ungaria sau Slovacia.

Deci fără a face anumite concesii teritoriale față de statele din zonă și concesii economice față de SUA, care se implică în negocierile de pace și care vor să-și recupereze investițiile acordate sub formă de sprijin Ucrainei în conflict, discuțiile legate de pace în Ucraina sunt un deziderat oarecum îndepărtat. Asta și datorită implicării în sprijinirea părților din conflict și a altor actori care au pretenții economice sau de hegemonie zonală, cum ar fi Uniunea Europeană care are puncte divergente în soluționarea conflictului pe de o parte față de Rusia, dar și în cadrul NATO față de SUA.

Putem, de asemenea, remarca și o altă dihotomie în cadrul Uniunii Europene, între voința Bruxelles-ului și a majorității guvernelor statelor membre de a sprijini în continuare militar și o înarmare puternică a UE în antiteză cu câteva state (cum ar fi Ungaria, Italia, Slovacia, Croația) și majoritatea populației UE care s-au săturat de cheltuielile excesive și de îndatorările generate de un conflict pe care nu-l percep ca fiind al lor.

În concluzie, pacea este atât de aproape și totuși departe, ținând cont de variabilele care sunt de analizat și care mai pot apărea.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. * * * *Federation Council gives consent to use the Russian Armed Forces outside of the Russian Federation.* Federation Council of Russia. 22 februarie 2022. Accesat în 21 martie 2023.; *The attack of the Russian Federation on Ukraine—Approach regarding the land logistics support of military actions.* scholar.google.com. Accesat în 11 decembrie 2024.
2. * * * *Kremlin Insiders Alarmed Over Growing Toll of Putin's War in Ukraine.* Bloomberg News. 20 martie 2022.
3. * * * *NATO chief: "Russia has no right to establish a sphere of influence".* Axios. 1 decembrie 2021. Arhivat din original la 14 februarie 2022. Accesat în 17 decembrie 2021.
4. * * * *NATO-Russia: Setting the record straight.* NATO. Accesat în 16 mai 2023.
5. * * * *Scholz: Putin started war for 'completely absurd' reasons.* Deutsche Welle. 21 august 2022.
6. * * * *West should stop 'appeasement' policy towards Russia, says Ukraine's Zelensky.* France 24. 19 februarie 2022. Accesat în 10 februarie 2024.
7. Ball, Tom *This war will be a total failure, FSB whistleblower says.* The Times, 7 martie 2022. Accesat în 21 martie 2022.
8. Blank, Stephen *Ukrainian neutrality would not appease Putin or prevent further Russian aggression*, 28 ianuarie 2022, Atlantic Council.
9. Coyer, Cassandre *Why is Ukraine not in NATO and is it too late to join? Here's what experts, NATO say.* The Miami Herald, 25 februarie 2022, Arhivat din original la 29 martie 2022. Accesat în 28 februarie 2022.
10. Düben, Björn
Alexander *Revising History and 'Gathering the Russian Lands': Vladimir Putin and Ukrainian Nationhood.* LSE Public Policy Review. 3 (1). doi:10.31389/lseppr.86.; ^ Putin, Vladimir (12 iulie 2021). *Article by Vladimir Putin 'On the Historical Unity of Russians and Ukrainians'.* The Kremlin. Government of Russia. 8 septembrie 2023. Arhivat din original la 25 ianuarie 2022. Accesat în 1 februarie 2022.
11. Gordon, Michael R.;
Pancevski, Bojan;
Bisserbe, Noemie;
Walker, Marcus *Vladimir Putin's 20-Year March to War in Ukraine—and How the West Mishandled It.* The Wall Street Journal, 1 aprilie 2022, Accesat în 18 iunie 2022

12. Harris, Shane; Sonne, Paul *Russia planning massive military offensive against Ukraine involving 175,000 troops, U.S. intelligence warns.* The Washington Post. Accesat în 23 februarie 2023; Schogol, Jeff (22 februarie 2022). *Here's what those mysterious white 'Z' markings on Russian military equipment may mean.* Task & Purpose. North Equity, 3 decembrie 2021, Arhivat din original la 27 februarie 2022. Accesat în 27 februarie 2022. [B]ottom line is the 'Z' markings (and others like it) are a deconfliction measure to help prevent friendly fire incidents.
13. Kuzio, Taras; Jajeczyk-Kelman, Stefan *Fascism and Genocide: Russia's War Against Ukrainians* (în engleză), 2023, COLUMBIA University Press. pp. 17, 57. ISBN 978-3-8382-1791-8.
14. MacKinnon, Mark *Putin warns of unspecified military response if U.S. and NATO continue 'aggressive line'.* The Globe and Mail, 21 decembrie 2021. Arhivat din original la 15 ianuarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.
15. Rose, Michael; Polityuk, Pavel *France's Macron calls for calm to resolve Ukraine crisis.* Reuters, 8 februarie 2022.
16. Taylor, Adam *Russia's attack on Ukraine came after months of denials it would attack.* The Washington Post. Photograph by Evgeniy Maloletka (Associated Press), 24 februarie 2022. Arhivat din original la 24 februarie 2022. Accesat în 26 februarie 2022. On Sunday ... *There is no invasion. There is no such plans*, Antonov said.
17. Tétrault-Farber, Gabrielle; Balmforth, Tom *Russia demands NATO roll back from East Europe and stay out of Ukraine.* Reuters, 17 decembrie 2021. Arhivat din original la 22 februarie 2022. Accesat în 24 februarie 2022.
18. * * * *U.S. and NATO Respond to Putin's Demands as Ukraine Tensions Mount.* The New York Times. 26 ianuarie 2022
19. * * * *Ukraine crisis: Russia orders troops into rebel-held regions.* BBC News. 22 februarie 2022.
20. * * * *US offers no concessions in response to Russia on Ukraine.* Associated Press. 26 ianuarie 2022.
21. Wiśnicki, Jarosław *History as an information weapon in Russia's full-scale war in Ukraine.* 14 iulie 2023.
22. Zwack, Peter B.; Andrusiv, Victor; Antonenko, Oksana *The Russian Military Buildup on Ukraine's Border: An Expert Analysis.* Wilson Center, 15 aprilie 2021; Ullah, Zahra; Chernova, Anna; Mackintosh, Eliza (23 aprilie 2021). *Russia pulls back troops after massive buildup near Ukraine border*

IMPACTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON ROMANIA'S NATIONAL SECURITY

Colonel (r) prof.univ.dr. DUMITRU DANIEL

*Membru corespondent al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(daniel_dumitru64@yahoo.com)*

Rezumat: Războiul din Ucraina a produs o reevaluare profundă a paradigmelor de securitate în Europa de Est, având consecințe directe și indirecte asupra securității naționale a României. Această lucrare își propune să investigheze modul în care conflictul a influențat principalele componente ale securității naționale – securitatea militară, economică, societală, cibernetică și mediul – într-un context regional tensionat și volatil. Analiza este fundamentată pe o abordare interdisciplinară, utilizând atât metode calitative, cât și cantitative, pentru a evalua riscurile emergente, gradul de reziliență instituțională și capacitatea de reacție a statului român în fața amenințărilor hibride. Lucrarea subliniază, totodată, importanța cadrului de cooperare euroatlantic și necesitatea redefinirii strategiilor naționale de securitate într-o eră a conflictelor asimetrice și a instabilității geopolitice persistente.

Cuvinte-cheie: securitate națională, războiul din Ucraina, România, amenințări hibride, NATO, Uniunea Europeană, securitate regională, reziliență strategică, conflicte asimetrice, geopolitică est-europeană

Abstract: The war in Ukraine has produced a profound reassessment of security paradigms in Eastern Europe, with direct and indirect consequences on Romania's national security. This paper aims to investigate how the conflict has influenced the main components of national security – military, economic, societal, cyber and environmental security – in a tense and volatile regional context. The analysis is based on an interdisciplinary approach, using both qualitative and quantitative methods, to assess emerging risks, the degree of institutional resilience and the Romanian state's response capacity to hybrid threats. The paper also highlights the importance of the Euro-Atlantic cooperation framework and the need to redefine national security strategies in an era of asymmetric conflicts and persistent geopolitical instability.

Keywords: national security, war in Ukraine, Romania, hybrid threats, NATO, European Union, regional security, strategic resilience, asymmetric conflicts, Eastern European geopolitics

În zilele noastre se desfășoară un conflict de mare amploare pe continentul european, în Ucraina, considerat cel mai mare război din Europa

după cel de al Doilea Război Mondial. Acest conflict a apărut pe fondul dorinței Ucrainei de a se alătura statelor europene și de a adera la Alianța Nord Atlantică, în condițiile neacceptării acestor lucruri de către Federația Rusă, la 24 februarie 2022, într-o escaladare a războiului ruso-ucrainean început în 27 februarie 2014, când Federația Rusă a declanșat acțiunea militară de anexare a peninsulei Crimeea, continuând cu războiul izbucnit în Donbas între separatiștii pro-ruși și Ucraina, când republicile Donețk și Lugansk au fost proclamate independente, dar nerecunoscute la nivel internațional.

Statele occidentale au condamnat invazia Federației Ruse și au acționat, pe de-o parte, prin impunerea de sancțiuni economice Rusiei, iar pe de altă parte, prin ajutor militar, financiar și umanitar acordat Ucrainei.

România, în toată această perioadă, a fost alături de statele occidentale și a acordat ajutor material Ucrainei. Țara noastră joacă un rol esențial în susținerea Ucrainei și în gestionarea consecințelor economice și sociale ale conflictului.

În continuare nu ne propunem să detaliem desfășurarea conflictului ci să arătăm că războiul din Ucraina are un impact semnificativ asupra securității naționale a României, având consecințe directe și indirecte în domeniile militar, economic, energetic, cibernetic, social și ecologic.

1. Domeniul militar

Războiul din Ucraina are un impact semnificativ asupra securității militare și a situației strategice, prin creșterea prezenței trupelor NATO în România, în scopul consolidării flancului estic al NATO, prin desfășurarea de trupe suplimentare în România, prin creșterea numărului de exerciții militare comune, prin necesitatea modernizării forțelor armate ale României pentru a ține pasul cu armatele moderne și datorită apariției riscului de incidente la graniță.

După evenimentele de la 24 februarie 2022, conducerea NATO a decis să își întărească Flancul Estic, prin crearea de Grupuri de Luptă Avansate (Enhanced Forward Presence - eFP). În România a fost creat un asemenea grup de luptă, care include trupe din mai multe state membre NATO și este condus de Franța.

Partenerul strategic SUA și-a intensificat prezența în România, trimițând mai multe unități militare, inclusiv trupe specializate și echipamente avansate.

Armatele țărilor membre NATO și armata română organizează constant exerciții de antrenament în Marea Neagră și pe teritoriul național (ex: Defender Europe, Sea Shield, Saber Guardian). În acest context, România colaborează strâns cu partenerii americani, francezi, britanici și nu numai, pentru îmbunătățirea interoperabilității și capacității de reacție rapidă a trupelor aliate.

În actualul context geopolitic și geostrategic, se impune modernizarea forțelor armate ale României prin realizarea de achiziții de tehnică militară modernă cu capabilități superioare, modernizarea și îmbunătățirea infrastructurii militare. În acest sens, România accelerează procesul de înzestrare a armatei, pentru a-și crește capacitatea defensivă, achiziționând sisteme performante de armament cum ar fi: sisteme de apărare antiaeriană Patriot, necesare protejării spațiului aerian; sisteme HIMARS, necesare sporirii capacității de atac la distanță, sisteme întrebuințate cu succes de către ucrainieni; avioane F-16 și F-35 pentru modernizarea forțele aeriene; drone și tehnologie avansată, care reprezintă o prioritate.

Se are în vedere îmbunătățirea infrastructurii militare prin modernizarea bazelor militare (ex: Baza 57 Aeriană Mihail Kogălniceanu a devenit un hub strategic NATO în regiune) și dezvoltarea de noi facilități pentru depozitarea și întreținerea echipamentelor militare.

Pe timpul desfășurării acestui conflict la granița țării noastre, au apărut o serie de riscuri de incidente și provocări de securitate rezultate, pe de-o parte, în urma atacurilor Rusiei asupra porturilor ucrainene de la Dunăre (Reni, Ismail), mai multe drone rusești au căzut pe teritoriul României, pentru care armata României a fost nevoită să desfășoare unități antiaeriene suplimentare în apropierea graniței cu Ucraina, iar, pe de altă parte, au apărut la nivel strategic unele posibile scenarii de escaladare a acestui conflict, cum ar fi: Rusia ar putea încerca provocări hibride în Marea Neagră (ex: blocarea rutelor comerciale, atacuri cibernetice); un incident aerian sau maritim între NATO și Rusia ar putea escalada situația de securitate.

Marea Neagră reprezintă o zonă de importanță strategică, în acest context, în care Rusia și-a consolidat forțele navale, iar România și NATO se pregătesc să fie în măsură să contracareze această amenințare. România continuă să-și dezvolte capacitățile navale, dar încă are nevoie de fregate moderne și sisteme de apărare anti-navă, în scopul asigurării securității

transportului de mărfuri, devenind un punct cheie pentru exportul cerealelor ucrainene, ceea ce o face vulnerabilă la atacuri asupra infrastructurii portuare.

Considerăm că România s-a adaptat rapid la noul context de securitate generat de războiul din Ucraina, investind în apărare, întărindu-și relațiile cu NATO și gestionând provocările emergente la graniță. Totuși, riscurile persistă, iar România trebuie să continue modernizarea și să mențină o postură defensivă solidă.

2. Domeniul economic și securitatea energetică

Conflictul din Ucraina a avut și are un impact profund asupra economiei globale și securității energetice, generând multiple crize și provocări ale căror efecte principale se resimt în buzunarele cetățenilor. Acesta a dus la perturbarea lanțurilor de aprovizionare, care are ca efect creșterea prețurilor la petrol, gaze naturale și cereale, a produs inflație ridicată în multe țări. De asemenea, a produs incertitudini economice care au afectat investițiile, iar multe state europene s-au confruntat cu riscuri de recesiune, efectiv a încetinit economia globală. Sancțiunile economice severe impuse Rusiei au afectat economia acesteia, dar și pe cea a partenerilor comerciali care depindeau de exporturile sale, în special partenerii europeni, aceștia fiind nevoiți să caute alternative pentru materiile prime și produsele importate din Rusia și Ucraina.

Acest război ne afectează în măsura în care prezența acestui conflict la frontierele noastre ridică puțină îngrijorare investitorilor și agențiilor de rating, care nu văd întotdeauna cu ochi buni această vecinătate cu zone de conflict. Printre indicatorii cu care se evaluează riscul unei țări intră și această vecinătate cu zone de conflict.

Impactul asupra securității energetice este puternic. Embargourile impuse petrolului rusesc au dus la re poziționarea piețelor, cu Rusia căutând noi cumpărători, cum ar fi China și India, producând perturbări pe piața petrolului. Reducerea livrărilor de gaze rusești a obligat statele europene să găsească surse alternative, precum gazul natural lichefiat din SUA sau importuri din Norvegia și Africa de Nord și le-au făcut să investească masiv în energie regenerabilă, pentru a reduce dependența de combustibilii fosili din Rusia.

Considerăm că războiul din Ucraina a accelerat schimbările economice și energetice la nivel global, forțând statele să își regândească

strategiile economice și de securitate. În această situație România și-a accelerat tranziția energetică, pentru a reduce dependența de gazele rusești, prin importuri din alte surse și prin exploatarea resurselor din Marea Neagră (Neptun Deep). Țara noastră a devenit un nod logistic important pentru transportul cerealelor ucrainene, investind în porturile de la Marea Neagră (Constanța, Galați) și în căile ferate. Creșterea prețurilor la alimente și energie, cauzată de război și de sancțiunile impuse Rusiei, a afectat economia României.

3. Securitatea cibernetică și războiul hibrid

Războiul din Ucraina nu s-a desfășurat doar pe câmpul de luptă tradițional, ci și în spațiul digital. Atacurile cibernetice și războiul hibrid au jucat un rol esențial în strategia de destabilizare a Ucrainei și a aliaților săi.

Rusia a desfășurat atacuri cibernetice masive asupra instituțiilor guvernamentale, rețelelor energetice, băncilor și mass-mediei din Ucraina. În primele zile ale invaziei, atacurile DDoS (Distributed Denial of Service) au vizat site-urile oficiale ucrainene, încercând să blocheze comunicarea guvernului. Malware-ul „WhisperGate” a fost utilizat pentru a distruge date esențiale și a sabota infrastructura IT.

S-au desfășurat atacuri asupra rețelelor energetice și comunicațiilor de către hackerii susținuți de statul rus, care au încercat să paralyzeze rețeaua electrică a Ucrainei, similar atacurilor din 2015 și 2016. Operatorii telecom și rețelele de internet au fost ținte ale atacurilor pentru a întrerupe comunicațiile ucrainene. În această idee, Elon Musk a fost nevoit să sprijine Ucraina prin activarea serviciului Starlink, care a asigurat continuitatea comunicațiilor militare și civile.

Statele occidentale au întărit măsurile de apărare cibernetică pentru a preveni atacuri asupra infrastructurii critice, au impus sancțiuni grupurilor de hackeri afiliate Kremlinului, precum Cozy Bear și Sandworm, și au acordat sprijin cybernetic Ucrainei prin unii actori privați și guvernamentali, pentru consolidarea apărării digitale a acestei țări.

Pentru România războiul din Ucraina a generat multiple provocări de securitate, atât din perspectiva atacurilor cibernetice, cât și a operațiunilor de dezinformare și propagandă desfășurate în cadrul războiului hibrid. Fiind un stat membru NATO și UE, dar și o țară aflată în proximitatea conflictului, România a fost ținta unor acțiuni ostile menite să creeze instabilitate și să influențeze opinia publică.

Grupurile de hackeri pro-ruși, precum Killnet și NoName057(16), au lansat multiple atacuri cibernetice asupra site-urilor guvernamentale românești. În aprilie 2022, atacuri DDoS au vizat Ministerul Apărării, Guvernul României și site-urile unor instituții financiare. Atacurile au vizat și infrastructura critică, inclusiv companii din domeniul energiei și transporturilor.

România, fiind un hub energetic important pentru Europa, a fost expusă riscului atacurilor cibernetice asupra rafinăriilor și rețelelor de distribuție a gazelor. Grupurile de hackeri au încercat să acceseze sistemele informatice ale unor operatori de transport de gaze și energie electrică.

Serviciul Român de Informații (SRI) și Directoratul Național de Securitate Cibernetică (DNSC) au implementat măsuri sporite de apărare cibernetică. Au fost organizate exerciții de securitate cibernetică pentru a testa capacitatea de reacție a instituțiilor românești. Pentru îmbunătățirea rezilienței digitale, România a beneficiat de sprijinul NATO și UE.

În ceea ce privește războiul hibrid și manipularea informației, Rusia a desfășurat o campanie intensă de dezinformare, promovând narative false despre „denazificarea” Ucrainei pentru a-și justifica agresiunea. Canale media controlate de Kremlin (RT, Sputnik) au fost interzise în UE pentru răspândirea propagandei. Rețelele sociale au fost inundate cu teorii conspiraționiste și știri false menite să destabilizeze susținerea internațională pentru Ucraina.

Rusia a desfășurat operațiuni psihologice (PSYOPS), folosind deepfake-uri și videoclipuri false pentru a crea confuzie și a slăbi moralul ucrainenilor. De exemplu, în martie 2022, un deepfake cu președintele Zelenski a fost difuzat, în care acesta „anunța” capitularea Ucrainei. Canale Telegram și platforme rusești au fost folosite pentru a răspândi panică și a manipula percepția publică.

Influențarea opiniei publice în Occident s-a realizat de către Rusia prin finanțarea unor grupuri politice și extremiste pentru a răspândi mesaje anti-NATO și anti-Ucraina. Campanii de trolling și boți pe Twitter și Facebook au amplificat diviziunile politice în țările europene și SUA.

Pentru a rezista în spațiul digital, Ucraina a mobilizat o „armată IT” astfel: a format o rețea de hackeri și voluntari IT pentru a lansa contraatacuri cibernetice împotriva Rusiei; grupuri de hackeri pro-ucraineni, precum Anonymous, au atacat site-urile guvernamentale și companiile

rusești; baza de date a Ministerului Apărării Rusiei și a unor bănci rusești a fost expusă online în urma unor atacuri hacker.

Ucraina a primit susținere din partea marilor companii tehnologice Google, Microsoft și alte companii prin securizarea serverelor și protecția împotriva atacurilor cibernetice. Meta (Facebook) și Twitter au limitat conturile de propagandă rusești și au blocat accesul la știrile false.

În opinia noastră, conflictul din Ucraina a demonstrat că atacurile cibernetice și războiul hibrid sunt componente esențiale ale conflictului modern. Ucraina a devenit un exemplu de reziliență digitală, beneficiind de sprijin internațional pentru a combate propaganda și atacurile cibernetice. În același timp, statele NATO și UE și-au intensificat apărarea cibernetică, recunoscând importanța securității digitale în conflictele viitoare.

România, de la izbucnirea acestui conflict, a fost ținta unor atacuri informatice provenite din grupuri afiliate Rusiei, vizând infrastructura critică și instituțiile publice. În același timp, s-au folosit campanii de fake news pentru a destabiliza opinia publică și a slăbi sprijinul pentru Ucraina.

Rusia a desfășurat campanii de dezinformare prin rețele sociale și site-uri obscure, pentru a influența percepția publică. Mesaje precum „România ar trebui să rămână neutră”, „Ucraina este vinovată pentru război” sau „NATO provoacă Rusia” au fost promovate în mod constant. S-a încercat alimentarea temerilor privind un posibil conflict între România și Rusia.

Pentru destabilizare s-au utilizat rețelele sociale, de exemplu conturi false și rețele de boți au fost detectate răspândind fake news despre refugiații ucraineni și despre politica externă a României, iar grupuri de Facebook și Telegram au fost folosite pentru a distribui mesaje anti-NATO și anti-UE.

Propaganda rusă a încercat să creeze tensiuni interetnice prin exploatarea relațiilor dintre România și minoritățile etnice, inclusiv comunitatea maghiară, pentru a amplifica diviziunile interne. Narativele propagandistice au promovat ideea că România ar avea „ambii teritoriale” în Ucraina, încercând să submineze relațiile bilaterale.

Pentru a răspunde corespunzător la aceste amenințări, România a luat măsuri pentru întărirea securității cibernetice, combaterea dezinformării și a propagandei ruse și creșterea rezilienței societății. Unele dintre aceste măsuri sunt:

- intensificarea cooperării cu NATO și UE în domeniul securității digitale;

- crearea unei unități specializate în apărare cibernetică, în cadrul Ministerului Apărării Naționale - *Cyber Command*;

- emiterea de alerte de către Directoratul Național de Securitate Cibernetică și colaborarea acestuia cu instituțiile internaționale pentru contracararea atacurilor;

- colaborarea cu fact-checkeri și platforme media independente a ajutat la expunerea manipulărilor;

- organizarea unor campanii de informare privind riscurile propagandei și ale atacurilor cibernetice;

- promovarea educației digitale pentru a ajuta cetățenii să recunoască manipularea informației;

- implicarea presei și a societății civile în demascarea narativelor false și educarea populației privind propaganda;

- închiderea de site-uri și pagini care răspândeau fake news pro-rus de către autorități.

Considerăm că războiul din Ucraina a expus România la riscuri semnificative în domeniul securității cibernetice și al războiului hibrid. Dezinformarea și atacurile cibernetice au vizat destabilizarea țării și subminarea sprijinului pentru Ucraina. Cu toate acestea, România a reacționat prin consolidarea apărării digitale, combaterea propagandei și creșterea rezilienței societății, beneficiind de sprijinul NATO și UE în aceste eforturi.

4. Domeniul social

Ca și celelalte domenii ale securității naționale a României, și domeniul social este influențat de existența acestui conflict la granița noastră, în special prin fluxul de refugiați și impactul social, relațiile internaționale și poziționare geopolitică a statelor și marilor puteri.

Războiul din Ucraina a generat una dintre cele mai mari crize umanitare din Europa după Al Doilea Război Mondial. Milioane de oameni au fost forțați să își părăsească locuințele, iar efectele asupra societății ucrainene și a țărilor gazdă sunt semnificative. Peste opt milioane de ucraineni au fugit din țară, majoritatea fiind femei, copii și persoane în vârstă. Alte milioane sunt persoane strămutate intern.

Țările vecine (Polonia, România, Moldova) au preluat un număr mare de refugiați, generând o presiune asupra infrastructurii sociale și

economice. Deși multe state europene au oferit sprijin, integrarea pe piața muncii și în sistemele educaționale rămâne o provocare.

Conflictul a produs multe traume și suferință umană, a provocat pierderi de vieți omenești, distrugeri de locuințe și separarea familiilor.

Bombardamentele au distrus spitale și școli, iar mulți copii ucraineni își continuă studiile în regim online sau în străinătate, lucruri care au dus la colapsul sistemului de sănătate și educație. A produs o mulțime de probleme economice și sărăcie care au dus la creșterea ratei șomajului, iar veniturile populației s-au diminuat semnificativ.

Asupra țărilor gazdă, conflictul din Ucraina a produs costuri economice mari și schimbări demografice, obligând guvernele să aloce resurse pentru locuințe, educație și asistență medicală pentru refugiați, iar creșterea numărului de refugiați a dus la tensiuni sociale și dezbateri politice despre imigrație în unele state europene.

România a gestionat un flux mare de refugiați din Ucraina, oferind sprijin umanitar și integrare pe piața muncii și în sistemul de educație. O parte din populație resimte temeri legate de un posibil conflict extins sau de efectele economice pe termen lung.

Numeroase țări au fost solidare cu populația ucraineană și au acordat sprijin internațional, au fost numeroase inițiative umanitare lansate de ONG-uri, guverne și populația locală pentru a ajuta refugiații.

Considerăm că războiul din Ucraina a generat o criză umanitară de proporții, cu un impact major asupra refugiaților și a societății. Deși multe state și organizații oferă sprijin, provocările rămân semnificative, iar procesul de reconstrucție și reintegrare va dura ani de zile.

Războiul din Ucraina a schimbat radical relațiile internaționale și a redefinit echilibrul geopolitic global. Consecințele se resimt în alianțele internaționale, în raporturile de putere și în noile strategii de securitate adoptate de statele lumii.

Alianța Nord Atlantică a luat măsuri de consolidare și s-a extins. Războiul a determinat Suedia și Finlanda să renunțe la neutralitate și să adere la NATO. Alianța a intensificat prezența militară în Europa de Est, inclusiv în România, Polonia și țările baltice. Statele membre au crescut bugetele pentru apărare, Germania anunțând cel mai mare program de înarmare din ultimele decenii.

A crescut sprijinul occidental pentru Ucraina. SUA și Uniunea Europeană au furnizat sprijin militar, financiar și umanitar semnificativ. A fost accelerată livrarea de arme moderne, inclusiv sisteme de apărare antiaeriană și tancuri avansate. Ucraina a fost sprijinită în parcursul său european, primind statutul de candidat la UE.

S-a realizat o izolare internațională a Rusiei. Occidentul a impus sancțiuni economice severe împotriva Rusiei, afectându-i economia și accesul la tehnologie. Mai multe state europene și companii multinaționale au întrerupt relațiile comerciale cu Moscova. Organizații internaționale precum ONU și G7 au condamnat invazia, însă Rusia continuă să fie susținută de anumite țări.

În continuare încercăm să vă prezentăm poziționarea geopolitică a marilor puteri în condițiile desfășurării conflictului din Ucraina.

China și relația cu Rusia. China a adoptat o poziție echilibrată, fără a sprijini deschis Rusia, dar oferind ajutor economic indirect. Beijingul și-a consolidat relațiile comerciale cu Moscova, beneficiind de resurse energetice ieftine. Relația China-SUA s-a deteriorat, pe fondul diferențelor privind Ucraina și Taiwan.

Rolul țărilor emergente (India, Turcia, Brazilia). India a menținut relații economice cu Rusia, importând petrol la preț redus, dar și-a consolidat legăturile cu Occidentul. Turcia a acționat ca mediator între Ucraina și Rusia, facilitând acordul pentru exportul de cereale prin Marea Neagră. Brazilia și alte state din America Latină au adoptat poziții neutre, evitând să se alinieze clar unei tabere.

Acest conflict a produs o serie de schimbări în politica globală de securitate, cele mai importante fiind o nouă cursă a înarmării, revizuirea doctrinei nucleare și redefinirea energiei ca element strategic.

Țările europene au anunțat creșteri record ale bugetelor pentru apărare. SUA și NATO au consolidat structurile de apărare colectivă, inclusiv prin staționarea de trupe în Europa de Est. România a devenit un actor cheie pe flancul estic, contribuind activ la securitatea regională.

Rusia a amenințat în repetate rânduri cu utilizarea armelor nucleare, ceea ce a intensificat dezbaterile despre riscul unui conflict nuclear. NATO și SUA au reafirmat politica de descurajare nucleară, iar state precum Polonia au cerut consolidarea scutului antirachetă. Moscova a inclus

România pe lista „statelor neprietenoase”, crescând riscul unor acțiuni ostile indirecte.

Dependența Europei de gazul rusesc a fost redusă prin diversificarea surselor de aprovizionare. Țările occidentale au investit masiv în energie regenerabilă, pentru a-și reduce vulnerabilitatea față de Rusia. Rusia și-a reorientat exporturile de energie către Asia, în special către China și India.

În opinia noastră, războiul din Ucraina a remodelat ordinea geopolitică mondială, ducând la o confruntare directă între Occident și Rusia. NATO și UE s-au consolidat, iar Rusia s-a apropiat de China și de statele emergente. În același timp, lumea a intrat într-o nouă eră a securității, cu cheltuieli militare crescute și strategii energetice redefinite.

5. Domeniul ecologic

România nu a suferit direct impactul ecologic al războiului din Ucraina, dar există implicații care se vor manifesta pe termen lung pe teritoriul țării noastre. Acest impact nevăzut al războiului are un efect nociv asupra solului, apei și aerului.

Utilizarea armamentului și tehnicii de luptă, prin exploziile produse de rachete, proiectile, bombe, mine și alte componente de luptă, pe de-o parte și distrugerea întreprinderilor chimice, rafinăriilor, centralelor nucleare și a altor entități care produc poluarea mediului, pe de altă parte, contaminează puternic mediul înconjurător.

Conflictul din Ucraina degradează catastrofal **solul** din cauza exploziilor elementelor de muniție care conțin plumb, crom, arseniu, mercur, nichel, zinc, uraniu sărăcit și cadmiu care ajung în sol ca metale grele și vor afecta plantele, animalele și apa potabilă, care ajung în alimentația oamenilor, poluare care va fi resimțită zeci de ani. Degradarea solului se mai produce și mecanic, din cauza lucrărilor genistice de diferite tipuri, necesare desfășurării acțiunilor de luptă și detonării elementelor de muniții care produc gropi și răstoarnă o mare cantitate de sol la suprafață, distrugând pe o perioadă de timp vegetația, afectând stratul fertil superior al solului și provocând eroziunea acestuia. Lovirea întreprinderilor chimice, rafinăriilor de petrol și a centralelor nucleare degradează solul prin rezidurile rezultate din distrugerea construcțiilor și prin scurgerea substanțelor nocive mediului.

Analizând majoritatea operațiilor militare, am observat că acestea s-au desfășurat în partea de est a Ucrainei, unde sunt cele mai fertile soluri, acest lucru ne determină să afirmăm că poluarea și eroziunea solului vor avea un impact puternic asupra agriculturii.

Contaminarea **apei** reprezintă o problemă indirectă a acestui război, metalele grele toxice care se dizolvă în apă, intră în lanțul alimentar uman și se acumulează în plante și țesuturi animale. Apa (potabilă, subterană, de ploaie, din râuri, fluvii și Marea Neagră) este contaminată cu aceste metale grele și, la rândul ei, afectează flora și fauna din zona de conflict. Deci observăm că poluarea produsă de acest război are un impact direct asupra apei, făcând alimentarea cu apă periculoasă pentru oameni și animale și afectează regiunile învecinate.

Substanțele toxice rezultate din desfășurarea războiului se deplasează în atmosferă atât pe orizontală cât și pe verticală, suferind transformări chimice sub impactul radiației solare și în prezența agentului oxidant, contaminând **aerul**. Poluanții se răspândesc în plan orizontal pe distanțe mari, în funcție de viteza și direcția vântului, precum și de temperatura și umiditatea aerului. Mișcarea pe verticală a componentelor acide și toxice atinge o anumită înălțime în funcție de structura și starea atmosferei, precum și de distribuția temperaturii pe verticală. Contaminarea aerului produce ploi acide foarte nocive vieții.

Frontul sudic al Ucrainei, care trece prin regiunile Zaporojie și Herson, regiune foarte puternic afectată de bombardamentele executate de ambele părți (nu excludem lovirea instalațiilor nucleare sau și întrebuințarea mijloacelor tactice ADMCBRN), se află în vecinătatea imediată a țării noastre. În aceste condiții precipitațiile sunt acide și, alături de poluarea radioactivă, se pot răspândi și pot afecta România dacă vântul se deplasează cu o viteză ușoară spre teritoriul țării noastre.

Răspândirea maselor de aer contaminat reprezintă un mare pericol pentru că acest fenomen este complet imprevizibil și nu putem calcula direcția, aria și viteza de răspândire. De aceea, după terminarea acestui conflict este imperios necesar să se treacă la deaminări, decontaminări și curățarea solului, pentru a reduce aportul de substanțe agresive în masele de aer. Este nevoie de mult timp pentru curățarea și refacerea pământurilor, resurselor de apă și aerului din zonele afectate. Chiar dacă mediul are

capacitatea de autocurățare, perioada de înjumătățire a efectului este foarte mare.

Apreciem că impactul ecologic al războiului din Ucraina va fi resimțit o perioadă îndelungată de timp, atât de populația din zona de desfășurare a acestui conflict, cât și de populația țărilor vecine, afectând direct viața oamenilor existenți și a generațiilor viitoare, România fiind în linia întâi. Să nu uităm data de 26 aprilie 1986, când a avut loc la Cernobîl accidentul de la centrala nucleară.

Concluzii

Conflictul militar din Ucraina a generat o serie de transformări profunde și rapide în peisajul de securitate regional, afectând în mod direct și indirect securitatea națională a României. Proximitatea geografică față de zona de conflict a accentuat percepția riscurilor de ordin militar, dar și a celor de natură hibridă, precum atacurile cibernetice, dezinformarea și presiunile migratorii.

România a fost nevoită să își reevalueze strategiile de securitate și să își consolideze postura defensivă, atât prin măsuri interne (modernizarea capacităților militare, creșterea bugetului pentru apărare, întărirea instituțiilor de securitate), cât și prin aprofundarea cooperării internaționale, în special în cadrul NATO și al Uniunii Europene. Rolul României ca stat de frontieră al Alianței Nord-Atlantice a devenit mai vizibil, iar prezența forțelor aliate pe teritoriul național s-a intensificat.

Totodată, războiul a evidențiat importanța securității energetice, a protecției infrastructurilor critice și a rezilienței sistemice în fața unor crize complexe. România s-a confruntat cu o serie de provocări în plan societal și economic, în special în contextul gestionării refugiaților și al impactului economic indirect generat de conflict.

Acest conflict a intensificat preocupările privind securitatea națională a României, determinând măsuri de întărire a capacităților de apărare, securitate energetică și protecție cibernetică. De asemenea, România joacă un rol esențial în susținerea Ucrainei și în gestionarea consecințelor economice și sociale ale conflictului.

În concluzie, războiul din Ucraina a reprezentat un catalizator al transformării paradigmelor de securitate în România, impunând o adaptare accelerată la un mediu de securitate imprevizibil și marcat de instabilitate

geopolitică. Viitorul securității naționale depinde de capacitatea statului de a menține un echilibru între reacție imediată și planificare strategică pe termen lung, într-un cadru de cooperare regională și internațională solidă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. * * * Ministerul Apărării Naționale (MApN). *Carta Albă a Apărării*, București, 2023.
2. * * * Serviciul Român de Informații. *Evaluarea de risc la adresa securității naționale a României*, București, 2023.
3. * * * NATO. *Strategic Concept 2022*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2022.
4. Barburschi, D. & Bădescu, I. Securitatea națională în era conflictelor hibride, Editura RAO, București, 2022.
5. Ciobanu, O. *Securitatea României în contextul războiului din Ucraina: vulnerabilități și oportunități strategice*. Revista Română de Studii de Securitate, vol. 11, nr. 2, 2023, pp. 45–60.
6. European Council on Foreign Relations (ECFR). *Ukraine war: implications for Eastern Europe*. Policy Brief, 2023.
7. Popescu, N. *Geopolitica Ucrainei și redefinirea ordinii de securitate în Europa de Est*. Editura Institutului Diplomatic Român, 2023.
8. Oleksandra Andrienko *Rusia distruge mediul din Ucraina. Și vecinii sunt afectați. Reacțiile chimice pe care nu le vedem*, <https://www.presshub.ro/rusia-distruge-mediul-din-ucraina-si-vecinii-sunt-afectati-reactiile-chimice-pe-care-nu-le-vedem-312904>

LUPTA ÎN MEDIUL URBAN CONTEMPORAN

FIGHTING IN THE CONTEMPORARY URBAN ENVIRONMENT

Colonel (r) prof.univ.dr. VALENTIN DRAGOMIRESCU

*Membru corespondent al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(validdrag1@gmail.com)*

Rezumat: „Trebuie ... să acceptăm că, lupta în localitate, reprezintă prezentul și să dezvoltăm arta și știința tacticilor de asalt ale unui oraș în era informațională. În același fel, în care am învățat să dominăm noaptea (întunericul) în loc să ne temem de ea, tot așa trebuie să stăpânim lupta în mediul urban. Obiectivele războiului viitorului nu sunt în vârful unei cote dominante; acestea sunt reprezentate de localități, populate cu o mulțime de necombatanți.”

Lt. col. Robert R. Leonhard în *Urban warfare in informational era*.

Cuvinte cheie: *Lupta în localitate, Urbanizarea globală, operația ofensivă în mediul urban, operația de apărare în mediul urban, planificarea și ducerea acțiunilor militare în mediul urban*

Abstract: „We must ... accept that urban warfare is the present and develop the art and science of urban assault tactics in the information age. In the same way that we have learned to master the night (darkness) instead of fearing it, so too must we master urban warfare. The targets of future warfare are not at the top of a dominant hill; they are represented by localities, populated by masses of noncombatants.”

Lt. col. Robert R. Leonhard in *Urban warfare in informational era*.

Keywords: *Local combat, global urbanization, offensive operation in urban environment, defensive operation in urban environment, planning and conducting military actions in urban environment*

Urbanizarea globală, factor important al operațiilor militare în mediul urban contemporan

Conflictele majore de la sfârșitul secolului XX au readus în prim plan operațiile asimetrice/hibride. Astfel, experiența forțelor americane în Somalia, a celor ruse în Cecenia și Ucraina, precum și a *Intifadei Palestiniene* împotriva Israelului, au confirmat faptul că reapariția acțiunilor desfășurate de către insurgenți, milițiile tribale și diferite alte organizații non-statale în mediul urban este una dintre problemele esențiale ale operațiilor asimetrice/hibride.

Operații militare în localitate au fost o continuare firească a fenomenelor de globalizare și de creștere demografică, care au determinat dezvoltarea, în ritm accelerat, a mediului urban (orașe, metropole, megalopolisuri), în detrimentul mediului rural (sate, comune).

La începutul anului 1961, istoricul și sociologul Lewis Mumford estima începutul unei ere în care orașele vor căpăta un aspect global, lăsând în urmă vechile aglomerări urbane. El sugera că zonele agricole vor deveni, în curând, „*insule verzi izolate care vor dispărea, treptat, într-o zare de asfalt, beton, cărămidă și piatră*”¹. După mai bine de o jumătate de secol, viziunea acestuia a devenit realitate, odată cu apariția „*orașului invizibil*” caracterizat și definit de rețelele informatice și cibernetice pe baza cărora sunt asigurate resursele financiare și serviciile. Un studiu realizat în anii 2000 a arătat că „*Orașele secolului XXI vor reprezenta habitatul majorității populației. Orașele au devenit marile zone unde se realizează consumul veniturilor*”². Astfel, apariția aglomerărilor urbane (rețeaua de orașe), reflectă ceea ce antropologul Robert Mc Adams numea „*teribila distrugere tehnică a distanțelor*”³ apărută în noul mileniu.

În anul 2000 populația globului a depășit 6 miliarde de locuitori, dintre care 46% locuia în orașe. În anul 2015 numărul locuitorilor de pe glob era de 7,3 miliarde și se estimează că până la sfârșitul acestui an nu mai puțin de 60% din populația globului, sau cel puțin 5 miliarde de locuitori, vor trăi în orașe. Țările în curs de dezvoltare dețin un procent de 95% din indicele de creștere demografică și asta se datorează sporului natural al populației care trăiește în orașe.

În anul 1970, în regiunea Pacific din ASIA erau doar 8 orașe cu populația mai mare de 5 milioane de locuitori, iar acum există 30 de astfel de orașe în zona respectivă. Aceste tendințe au implicații evidente în desfășurarea operațiilor militare în secolul XXI. Așa cum preciza și Stephen Graham, „*Războiul, ca orice altceva, este urbanizat*”⁴. Atât războiul cât și orașele se redefinesc din punct de vedere al spațiului, mărimii, timpului,

¹ Mumford, *The City in History: Its Origins, Its Transformation and Its Prospects*, pp. 525–530.

² Roy Woodbridge, *The Next World War: Tribes, Cities, Nations and Ecological Decline*, University of Toronto Press, Toronto, 2004, p. 78.

³ Quoted in Kotkin, *The City: A Global History*, p. 190.

⁴ Stephen Graham, *Introduction*, in *Cities, War and Terrorism: Towards an Urban Geopolitics*, p. 4.

mobilității și posibilităților, din cauza fenomenului de globalizare și de răspândire a noilor tehnologii.

Conținutul geopolitic actual, bazat pe schimbări culturale, conflicte etnice, amestecul păturilor sociale, pe liberalizarea și reglarea economiei, pe militarizare, informatizare, exploatarea resurselor și schimbările ecosistemului reprezintă, într-o mare măsură, scânteia pentru cele mai multe conflicte izbucnite în punctele strategice ale epocii noastre: orașele contemporane. Dacă orașele au devenit mediul cel mai periculos pentru războiul viitorului, atunci țările dezvoltate au un punct strategic slab: demografia. În timp ce în țările în curs de dezvoltare populația este în creștere, demografia, în majoritatea țărilor dezvoltate, se află, în mod evident, într-un declin. Se estimează că numărul locuitorilor din mediul urban, în țările în curs de dezvoltare, îl va depăși pe cel specific țărilor dezvoltate cu o rată de 3:1. Dacă explozia tineretului este specifică țărilor în curs de dezvoltare, fenomenul de îmbătrânire a populației este specific țărilor dezvoltate. Rezultatul acestui fenomen este ilustrat de faptul că armatele țărilor dezvoltate se bazează din ce în ce mai mult pe inovațiile tehnologiei pentru a compensa lipsa acută a militarilor profesioniști.

Metamorfoza suferită de populația globului, de la mediul rural la mediul urban, în ultimii ani, a convins un număr mare de teoreticieni militari din țările dezvoltate că orașele vor deveni principalul câmp de luptă al mileniului III. Scriitorul american Richard J. Norton a studiat posibilele implicații specifice de securitate generate de apariția *orașului sălbatic*, „*feral city*”⁵, un fenomen definit ca fiind o aglomerare urbană (megalopolis) care suferă de hipertrofie urbană, ceea ce îl face să fie „*crud, toxic și neguvernabil*”⁶. Analistul britanic în domeniul securității naționale, Alice Hills, făcând o analogie cu faptul că Războiul Rece a poziționat studiile specifice de securitate în centrul provocărilor politice și intelectuale cu care s-au confruntat țările dezvoltate, a afirmat că „*cele mai multe probleme critice de securitate, în secolul 21, vor fi modelate de operațiile în mediul urban*”⁷.

Alți analiști militari au fost mai direcți în scrierile lor. Astfel, în anul 1996, teoreticianul militar Ralph Peters afirma că: „*Războiul viitorului se va*

⁵ Richard J. Norton, *Feral Cities*, Naval War College Review, Autumn 2003, vol. LVI, no. 4, p. 97.

⁶ Ibidem, p. 98.

⁷ Hills, *Future War in Cities: Rethinking a Liberal Dilemma*, p. 225.

*desfășura pe străzi, în sistemele de canalizare, în clădirile înalte, parcurile industriale și cartierele de locuințe, în colibe și adăposturi specifice orașelor contemporane. Vom lupta în alt mediu de confruntare, dar nu așa de des, rareori și, în aceeași măsură, fără tragere de inimă și, niciodată, așa de sălbatic ca de obicei. Istoria noastră militară recentă este presărată cu nume de orașe ... dar aceste confruntări au fost doar preambulul, drama continuând*⁸.

În anul 1997, analistul William G. Rosenau a punctat asupra caracterului solicitant al luptei în localitate, aceasta fiind „*lupta primordială ... distinctă față de manevrele rafinate care au caracterizat modul de ducere a Războiului din Golf (1991) de către armata S.U.A.*”⁹. Acesta dorea să avertizeze armata americană asupra faptului că nu vor putea fructifica avantajele oferite de tehnologia avansată folosită în industria de apărare pentru ducerea acțiunilor de luptă în mediul urban. Acesta a scos în evidență multe din lecțiile învățate în urma celui de-al Doilea Război Mondial, incluzând, aici, apărarea puternică a localităților, importanța acțiunilor executate de subunități de nivel mic, necesitatea acțiunii blindatelor în mediul urban, avantajele oferite de armamentul cu tragere prin ochire directă, necesitatea unui număr mare de mari unități și unități de infanterie pentru susținerea ritmului acțiunilor în localitate, precum și nevoia stabilirii unor măsuri de control al populației folosind reguli de angajare realiste.

În anul 1999, profesorul Roger Spiller, de la Institutul de Studii de Război al Forțelor Terestre din SUA, a previzionat că războiul poate fi într-un moment de cotitură, transformându-se într-o încheștare crâncenă. Acesta spunea că „*În viitor, militarii profesioniști ai oricărei armate, cel mai probabil că vor acționa, iar uneori vor lupta, în localități mai mult decât în orice alt mediu. Cele trei războaie duse de SUA, după anul 1945, reprezintă ultimele confruntări în care armate imense se manevrează reciproc pe câmpuri de luptă enorme, fără alte probleme*”¹⁰.

Un punct de vedere similar a fost exprimat și de un fost Șef de Stat Major al Forțelor Terestre din SUA, generalul Gordon A. Sullivan, care a

⁸ Ralph Peters, *Our Soldiers, Their Cities*, Parameters: US Army War College Quarterly, Spring, 1996, vol. XXVI, no. 1. p. 43.

⁹ William G. Rosenau, *Every Room Is a New Battle: The Lessons of Modern Urban Warfare*, Studies in Conflict and Terrorism, 1997, vol. 20, no. 4, p. 371–94.

¹⁰ Spiller, *Sharp Corners: Urban Operations at Century's End*, p. 21.

afirmat că „era ridicărilor în masă și cea a armatelor industrializate a apus. În ultima jumătate de secol, conflictele militare clasice între forțe care execută manevre în teren deschis au fost înlocuite de conflictele centrate pe zone intens populate”¹¹.

Creșterea rapidă a numărului de locuitori în mediul urban, în țările în curs de dezvoltare, a fost însoțită de dezvoltarea tehnologică ce a condus la proliferarea armamentului și a echipamentului militar ieftin, care este specific ducerii acțiunilor de luptă în localități (puști de asalt, armament antitanc portativ, instalații portabile de lansare a rachetelor, GPS, sisteme de comunicații prin internet, telefoane și antene mobile, drone).

În **Mogadishu**, în anul 1993, în faimosul incident prin care elicopterele de asalt americane au fost doborâte, o forță constituită din 145 de luptători americani, fără a beneficia de protecția oferită de vehiculele blindate, au suferit 91 de pierderi (18 morți), reprezentând un procent de 60% din totalul forței. Astfel, americanii au putut realiza faptul că o forță de infanterie ușoară, fără a fi sprijinită de tancuri, este foarte vulnerabilă în lupta în localitate, precum și că elicopterele de asalt pot fi lovite ușor cu armament antitanc portativ.

În **Cecenia**, între decembrie 1994 și februarie 1995, armata rusă a suferit o înfrângere și mai mare în fața separatiștilor ceceni, într-o operație care a fost descrisă ca fiind „*exemplul definitoriu al unui asalt prost executat al tancurilor într-o zonă urbană de mari dimensiuni*”¹². O forță a armatei ruse formată din aproximativ 6 000 de militari îmbarcați pe tancuri și transportoare blindate, fără a beneficia de sprijinul infanteriei debarcate, a devenit, rapid, imobilă și blocată pe străzile din **Grozni**, sub focul executat de luptătorii ceceni folosind mitraliere și armament antitanc portativ. Tancurile rusești au fost incapabile să-și poziționeze armamentul astfel încât să poată lovi pozițiile cecene amenajate în subsoluri și pe acoperișul clădirilor. Rezultatul a reprezentat o catastrofă militară, forțele ruse pierzând 800 de militari, 20 din cele 26 de tancuri și 102 din cele 120 transportoare.

În Orientul Mijlociu, experiența israeliană acumulată în luptele desfășurate pe malul de vest al Mării Moarte (West Bank), în timpul

¹¹ General Gordon A. Sullivan, *Preface*, *Soldiers in Cities: Military Operations on Urban Terrain*, p. vii.

¹² Gott, *Breaking the Mold: Tanks in the Cities*, p. 113.

Intifadei palestinienilor, a ilustrat atât evoluția, cât și complexitatea operațiilor desfășurate în localități ca **Jenin** și **Ramallah**. În operația ofensivă desfășurată în localitatea Jenin, în aprilie 2002, armata israeliană a reușit să combine, cu succes, *pregătirea informativă a câmpului de luptă* realizată, în mare parte, prin misiunile de recunoaștere executate cu drone și UAV-uri, cu tehnica „*găurii de șoarece (mouseholing)*” folosită pentru a înainta din cameră în cameră, evitând astfel străzile, unde palestinienii executau trageri de anfiladă. De asemenea, buldozerul blindat D-9, dotat, în plus, cu un plug antimine, a fost folosit pentru a curăța clădirile fortificate, dispozitivele explozive improvizate și cuiburile de capcane amplasate de către palestinieni, în scopul de a permite echipelor mixte de infanteriști și tancuri să se deplaseze și să execute manevre de-a lungul străzilor mult mai ușor. În ciuda folosirii sistemelor de armament de înaltă tehnologie de către armata israeliană, în luptele din Jenin și Ramallah, decisive au fost descentralizarea execuției până la nivel subunitate și acțiunea combinată a infanteriei și tancurilor, tactici foarte familiare veteranilor celui de-al Doilea Război Mondial, care au luptat în localități.

Cele trei exemple de operații în mediul urban, amintite mai sus, au demonstrat cum forțe paramilitare și miliții locale au reușit să folosească, la maxim, avantajele oferite de localități, în scopul de a provoca înfrângerea unor armate care au folosit sisteme de armament de înaltă tehnologie. Ca rezultat, începând cu sfârșitul secolului XX, armatele moderne au inițiat procesul de îmbunătățire a capacității de a acționa în localități, în special pentru a putea desfășura întreg spectrul de acțiuni, de la misiuni umanitare, până la misiuni de impunere a păcii și lupta convențională în mediul urban.

În ceea ce privește cea mai puternică armată din lume, cea a SUA, se poate afirma că anul 1998 a fost unul de cotitură în ceea ce privește lupta în localitate. Într-una dintre conferințele susținute pe tema operațiilor militare în mediul urban, profesorul în Studii de Strategie, Russel Glenn, afirma că există anumite temeri în rândul militarilor profesioniști legate de faptul că „*doctrina în vigoare recomandă evitarea desfășurării luptelor în localitate, în timp ce trendul demografic face din aceasta o alternativă nedorită*”¹³.

¹³ Russel Glenn, *Denying the Widow-Maker: Summary of Proceedings*, RAND-DBBL Conference on Military Operations in Urbanized Terrain, p. 4.

Astfel, armata SUA a început să revizuiască modalitatea de a desfășura operațiile în mediul urban. Luând în considerare sugestia unuia dintre comandanții săi, generalul Charles C. Krulak, care a afirmat în anul 1998 că „*războiul viitorului nu va fi fiul Furtunei în Deșert, ci, mai degrabă, copilul vitreg al Somaliei sau Ceceniei*”, a dezvoltat o nouă doctrină intitulată „*Operații militare în mediul urban*” și a început experimentarea unor programe precum „*Luptătorul în mediul urban*” și „*Proiectul metropola*”, în cadrul cărora s-au desfășurat exerciții în **Chicago** (mai 1998) și în **San Francisco** (martie 1999). În anul 1993, Forțele Terestre ale SUA au publicat „*Ghidul de luptă în zone urbane al infanteristului*” și, între anii 2001 și 2003, alte trei manuale (FM 3-06, FM 3-06.1 și FM 3-06.11), în care au fost prezentate aspectele cheie ale operațiilor militare în mediul urban. Aceste publicații au încercat să ia în considerare mai multe aspecte ale luptei în localitate, cum sunt neomogenitatea peisajului urban, complexitatea lui topografică, construcțiile realizate de om și populația. Acest mod de abordare, multidimensional, a fost, mai apoi, scos în evidență în anul 2002, odată cu publicarea „*Doctrinei operațiilor întrunite în mediul urban*”. Acestea au fost definite ca fiind „*activități militare interactive care necesită modelarea atentă de către forțele militare imediat ce acestora li s-au stabilit obiective, în care construcțiile realizate de om și densitatea mare de necombatanți sunt aspecte principale*”¹⁴.

Organizația pentru Cercetare și Tehnologie a NATO, imediat după ce armata SUA și-a intensificat cercetările în acest domeniu, în anul 2002, a pregătit un raport al unui grup de lucru, format din membrii armatelor tratatului, cu privire la cercetarea tendințelor luptei armate. Acest raport a cuprins multe dintre concluziile la care ajunseseră și militarii americani, în ceea ce privește operațiile militare desfășurate în mediul urban și, mai ales, a scos în evidență interacțiunea complexă dintre construcțiile realizate de om, infrastructura urbană și populația necombatantă. Această analiză avertiza asupra faptului că „*mediul urban actual reprezentat de centrele industriale, comerciale și ale activităților sociale care, datorită mărimii acestora și a prezenței diferitelor grupări în interiorul lor, sunt zonele unde,*

¹⁴ Joint Chiefs of Staff, *Joint Publication 3-06, Doctrine for Joint Urban Operations*, The Joint Staff, Washington DC, 16 September 2002, p. 1-1; II-8

cel mai probabil, vor apărea tensiunile și conflictele din viitorul apropiat”¹⁵.

Se poate afirma că urbanizarea globală a schimbat radical fața câmpului de luptă. Astfel, căile de apropiere tradiționale sunt blocate sau îngustate de construcțiile realizate de om. Zonele urbane s-au dezvoltat și se vor dezvolta în lungul căilor de comunicație și a surselor primare de hrană (ape curgătoare și mări/oceane) și se vor extinde către terenul din imediata vecinătate a acestora. Această tendință are ca rezultat concentrarea localităților și a rețelei de căi de comunicație de-a lungul coridoarelor naturale mărginite de păduri, forme dominante de teren, mlaștini și surse de apă.

Influența conceptului VUCA asupra planificării și ducerii acțiunilor militare în mediul urban

VUCA este un acronim pentru *Volatility (Schimbător)*, *Uncertainty (Nesigur)*, *Complexity (Complex)* și *Ambiguity (Neclar/Ambiguu)* care sunt caracteristicile de bază ale mediului în care ne desfășurăm activitatea. Această noțiune a fost introdusă de către Colegiul de Război al Armatei SUA pentru a descrie mediul de acțiune care a rezultat în urma finalizării Războiului Rece. Astfel, orice mediu în care acționează forțe armate, și mai ales mediul urban, este caracterizat de cele patru componente ale conceptului VUCA.

Termenul de *Schimbător (Volatility)*, se referă la natura și dinamica schimbărilor produse în situațiile și caracteristicile specifice mediului urban, care influențează planificarea și ducerea acțiunilor de luptă. Pentru a ilustra caracterul Schimbător/Volatil al luptei în localitate, se poate exemplifica folosind termeni din viața curentă. Astfel, folosim termenul *Volatil* pentru hidrocarburile (benzina) care, la temperatura camerei, își schimbă starea de agregare, din cea lichidă în cea gazoasă. În anumite condiții, aceasta poate exploda, devenind rapid o substanță instabilă dintr-una stabilă. Ca o concluzie, se poate afirma că situațiile *Schimbătoare*, specifice mediului

¹⁵ North Atlantic Treaty Organisation Research and Technology Organisation, *Report by the RTO Study Group into Urban Operations in the year 2020 for the NATO Research and Technology Organisation North Atlantic Treaty Organisation*, Brussels, 24 May 2002.

urban, sunt foarte periculoase pentru marile unități și unitățile tactice care acționează în localități.

Pentru a contracara caracterul des schimbător al condițiilor specifice mediului urban, este necesară o *viziune* clară și convingătoare formulată de către comandant, care se materializează în *intenția comandantului*. Astfel, viziunea clară a comandantului reprezintă o forță foarte puternică ce dă încredere și motivație subordonaților să acționeze. Deci, dacă în momentul apariției schimbărilor de situație și condiții specifice mediului urban, comandantul este în măsură să analizeze, la rece, și să exprime o viziune clară și convingătoare subordonaților, aceștia vor putea să execute misiunile/sarcinile repartizate. Astfel, caracterul Schimbător (Volatility) al mediului de confruntare urban îi favorizează pe cei care sunt activi și caută oportunități pentru a acționa și îi defavorizează pe cei care așteaptă predictibilitate de la situațiile care pot apărea în lupta în localitate.

Termenul de *Nesigur (Uncertainty)* este caracteristica mediului urban exprimată cel mai bine de sintagma „*ceața războiului*” – „*the fog of war*” – celebrul film documentar despre viața fostului Secretar al Apărării SUA, Robert S. Mc Namara. Lipsa informațiilor clare asupra situațiilor și condițiilor specifice mediului urban determină planificatorii militari să-și pună diferite întrebări pentru a defini cât mai clar mediul de confruntare. La întrebarea „*Care e probabilitatea ca inamicul să utilizeze căile de comunicație subterane, pentru a organiza sistemul defensiv?*”, vor exista răspunsuri caracterizate de un anumit nivel de incertitudine, ceea ce implică planificarea operației ofensive prin asumarea unor riscuri de către comandant.

Pentru a contracara nesiguranța specifică operațiilor desfășurate în mediul urban, comandantul trebuie să caute să *înțeleagă* cât mai bine mediul de confruntare și situația inamicului, pentru a fi în măsură să formuleze o *viziune clară*, care să direcționeze subordonații în planificarea și ducerea luptei în localități.

Termenul de *Complex (Complexity)* se referă la complexitatea forțelor care acționează în mediul urban, precum și la confuzia care îl caracterizează pe acesta. *Complex* este diferit de *complicat*, care poate fi înțeles prin analiza și investigarea anticipată, executată în perioada de planificare a unei operații. *Complex (Complexity)* reprezintă, mai degrabă, faptul că relația dintre cauză și efect poate fi înțeleasă mai degrabă

retrospectiv și nu anticipativ. În aceste condiții, problema va trebui abordată folosind conceptul „Probe, Sense and Respond”¹⁶ – „Examinează, înțelege și răspunde”.

Comandantul are nevoie de *claritate* pentru a direcționa operația în mediul urban către cea mai bună soluție. În astfel de situații confuze, caracteristice mediului urban, care generează o stare de spirit copleșitoare pentru forțele proprii, cea mai bună soluție o reprezintă folosirea „*tehnicii de găsire a căii de urmat*”, care implică trei abilități distincte din partea celor care o caută: descoperirea unor caracteristici regulate ale situației (pattern), abilitatea de a interpreta aceste caracteristici regulate și de a elabora o estimare relevantă pentru elementul de decizie (comandant), fapt ce generează direcția și angajamentul forțelor în mediul confuz al luptei în localitate, precum și desfășurarea treptată a acțiunilor, ceea ce implică luarea unor decizii, prin oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul „*Ce-ți spune intuiția?*” sau „*Există vreun risc?*”.

Termenul de *Neclar/Ambiguu (Ambiguity)* este reprezentat de caracterul „*cețos*” al realității, de posibilitatea de a interpreta greșit situația. Caracterul neclar al unei situații poate reprezenta o sursă de stres pentru militari, care sunt obișnuiți să-și desfășoare activitatea într-un mediu foarte bine organizat. Caracterul neclar/ambiguu generează un fel de dezordine, care nu este tocmai un mediu confortabil pentru militari. De aceea, aceștia au tendința de a evita, ignora sau minimiza caracterul ambiguu al unor situații, cum sunt cele specifice luptei în localitate/în mediul urban.

Pentru a contracara neclaritatea specifică operațiilor desfășurate în mediul urban este nevoie de *agilitatea* comandantului pentru a minimiza caracterul ambiguu al situațiilor specifice operațiilor desfășurate în mediul urban. Prin găsirea răspunsurilor la întrebări de genul „*Care este esența problemei?*”, „*Punem întrebarea potrivită?*” sau „*Ce greșeli pot face eu sau alții?*”, acesta reușește să diminueze caracterul ambiguu al situațiilor specifice luptei în localitate/mediul urban.

Concluzionând, operațiile urbane au devenit tot mai importante pe agendele de securitate, militare și politice în contextul războaielor și conflictelor moderne. Dezvoltarea și expansiunea continuă a zonelor urbane

¹⁶ Dave Snowden, *Cinefin Framework*.

datorate, în principal, procesului de urbanizare precum și dezvoltării tehnologice continue, au condus la creșterea nivelului de complexitate, a provocărilor, amenințărilor și riscurilor specifice *mediului de operare urban* și, implicit, la transformarea acestora în obiective extrem de greu de cucerit, în cazul unui conflict.

De asemenea, importanța politică, economică și culturală a zonelor urbane le transformă în puncte de interes și obiective valoroase, iar lecțiile învățate de-a lungul timpului dovedesc faptul că lupta în localitate, în special încercarea de a cuceri o localitate, este extrem de consumatoare de resurse (forțe, mijloace, timp) și, cel mai important aspect, poate avea efecte devastatoare asupra populației civile și a infrastructurii zonei urbane.

Aspectele generate de instabilitatea flancului estic al NATO, ca urmare a acțiunilor agresive ale Federației Ruse, sunt, de asemenea, extrem de importante și reprezintă o problemă serioasă pentru securitatea internațională. Dacă ne raportăm la conflictul din Ucraina, consecințele potențiale ale acestor acțiuni pot avea un impact semnificativ asupra regiunii și pot extinde conflictele la nivel global, iar după cum se poate observa, acestea se desfășoară cu precădere în zonele urbane importante și extinse, atât ca dimensiune, dar și ca densitate a populației și infrastructurii. Toate acestea dovedesc faptul că NATO și statele membre vor trebui să se adapteze noilor provocări generate de mediul de operare urban și implică punerea unui accent deosebit pe operațiile în mediul urban și pe protecția populației civile, a proprietăților acestora și a elementelor de infrastructură critică.

Pentru realizarea acestor deziderate, este nevoie de *viziunea* clară a comandantului, de *înțelegerea* cât mai bună a mediului de confruntare de către acesta, de *claritatea* lui în modul de direcționare a operației și de *agilitatea* acestuia pentru a diminua caracterul ambiguu al mediului urban. Toate aceste atribute necesare comandantului vor reuși să orienteze planificarea și să direcționeze executarea operației în mediul urban.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Dave Snowden *Cinefin Framework.*
2. General Gordon *Preface', Soldiers in Cities: Military Operations on Urban Terrain.*
3. A. Sullivan *Breaking the Mold: Tanks in the Cities.*
4. Gott *Breaking the Mold: Tanks in the Cities.*
5. Hills *Future War in Cities: Rethinking a Liberal Dilemma.*
6. Joint Chiefs of Staff *Joint Publication 3-06, Doctrine for Joint Urban Operations, The Joint Staff, Washington DC, 16 September 2002.*
7. Mumford *The City in History: Its Origins, Its Transformation and Its Prospects.*
8. * * * *North Atlantic Treaty Organisation Research and Technology Organisation, Report by the RTO Study Group into Urban Operations in the year 2020 for the NATO Research and Technology Organisation North Atlantic Treaty Organisation, Brussels, 24 May 2002.*
9. Quoted in *The City: A Global History.*
10. Kotkin *The City: A Global History.*
11. Ralph Peters *Our Soldiers, Their Cities, Parameters: US Army War College Quarterly, Spring, 1996, vol. XXVI, no. 1.*
12. Richard J. *Feral Cities, Naval War College Review, Autumn 2003, vol. LVI, no. 4.*
13. Norton *Feral Cities, Naval War College Review, Autumn 2003, vol. LVI, no. 4.*
14. Roy *The Next World War: Tribes, Cities, Nations and Ecological Decline, University of Toronto Press, Toronto, 2004.*
15. Woodbridge *The Next World War: Tribes, Cities, Nations and Ecological Decline, University of Toronto Press, Toronto, 2004.*
16. Russel Glenn *Denying the Widow-Maker: Summary of Proceedings, RAND-DBBL Conference on Military Operations in Urbanized Terrain.*
17. Spiller *Sharp Corners: Urban Operations at Century's End.*
18. Stephen *Introduction', in Cities, War and Terrorism: Towards an Urban Geopolitics.*
19. Graham *Introduction', in Cities, War and Terrorism: Towards an Urban Geopolitics.*
20. William G. *Every Room Is a New Battle: The Lessons of Modern Urban Warfare, Studies in Conflict and Terrorism, 1997, vol. 20, no. 4.*
21. Rosenau *Every Room Is a New Battle: The Lessons of Modern Urban Warfare, Studies in Conflict and Terrorism, 1997, vol. 20, no. 4.*

UTILIZAREA MILITARĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE (IA) MILITARY USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI)

Col. (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe BOARU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale,

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

(e-mail: boarugheorghe@yahoo.com)

Rezumat: Inteligența artificială (IA) reprezintă o inovație majoră, cu implicații profunde asupra modului în care societățile contemporane funcționează și evoluează. Capacitatea algoritmilor de învățare automată de a procesa cantități masive de date, de a recunoaște tipare și de a lua decizii autonome deschide perspective fără precedent în multiple domenii.

Cu toate acestea, utilizarea inteligenței artificiale în scopuri militare ridică probleme deosebit de complexe, atât din punct de vedere etic, cât și geopolitic. Dezvoltarea armelor autonome letale, capabile să identifice și să neutralizeze ținte fără intervenție umană, implică o delegare periculoasă a deciziei asupra vieții și morții către sisteme artificiale. Această tendință amenință să diminueze responsabilitatea umană în contexte conflictuale și poate conduce la escaladarea rapidă a tensiunilor internaționale, mai ales în lipsa unor cadre juridice internaționale adecvate.

Prin urmare, este esențial ca dezvoltarea inteligenței artificiale să fie însoțită de o reflecție profundă asupra implicațiilor sale, precum și de politici publice și acorduri internaționale menite să reglementeze utilizarea sa. Doar printr-o abordare etică și responsabilă, IA poate fi transformată într-un factor de progres uman, și nu într-o amenințare la adresa păcii și securității globale.

Cuvinte cheie: Recunoaștere, raționament automat, percepție, drone, roboți, Iron Dome.

Abstract: Artificial Intelligence (AI) represents a major innovation, with profound implications for how contemporary societies function and evolve. The ability of machine learning algorithms to process massive amounts of data, recognize patterns, and make autonomous decisions opens up unprecedented opportunities across multiple fields.

However, the use of artificial intelligence for military purposes raises particularly complex issues, both ethically and geopolitically. The development of lethal autonomous weapons, capable of identifying and neutralizing targets without human intervention, involves a dangerous delegation of life-and-death decisions to artificial systems. This trend threatens to diminish human responsibility in conflict situations and may lead to the rapid escalation of international tensions, especially in the absence of adequate international legal frameworks.

Therefore, it is essential that the development of artificial intelligence is accompanied by deep reflection on its implications, as well as by public policies and international agreements aimed at regulating its use. Only through an ethical and responsible approach can AI be transformed into a driver of human progress, rather than a threat to global peace and security.

Keywords: Recognition, automated reasoning, perception, drones, robots, Iron Dome

INTRODUCERE

Domeniul inteligenței artificiale (IA) are aproximativ șaizeci și nouă de ani, dar deja joacă un rol nemaipomenit în fermentul intelectual al epocii noastre. Este, pe bună dreptate, poate contribuitorul major la teoria gândirii noastre actuale. Este, de asemenea, citată ca o tehnologie critică pentru prosperitatea noastră continuă, deși cred că această din urmă afirmație este oarecum exagerată. Pe de altă parte, importanța IA a fost într-o perioadă asociată, în mod obișnuit, cu cea a calculului cuantic, care cred că este puțin cam exagerat.

Această abordare este încercarea mea de a scrie pe scurt istoria intelectuală a IA ca un întreg coerent. Spunem „*istorie intelectuală*” pentru că este povestea ideilor majore care au susținut disciplina. O „*istorie a IA*” simplă ar oferi mai multe date și oameni, ar fi enciclopedică, ar acoperi subiecte precum organizațiile majore (cea mai mare este *Asociația pentru Avansarea IA*, alias *AAAI*¹), finanțarea sau locul său în informatică (până de curând, ambele scăzute) și ar oferi biografii ale contributorilor majori în domeniu.

O istorie intelectuală a IA este de interes în sine. Această istorie susține că inteligența artificială a avut de la început obiectivul potrivit - scrierea de programe de calculator care să demonstreze un comportament inteligent - dar a greșit în ceea ce privește modul cum să-l atingă.

Unele abordări au avut chiar două concepții majore greșite:

- în primul rând, că învățarea este mai degrabă o problemă decât o soluție;
- a doua greșeală mare a fost supunerea noastră față de simbolul fizic plecând de la ipoteza că un sistem de simboluri fizice are mijloacele necesare și suficiente pentru o acțiune generală inteligentă.

¹ AAAI - Association for the Advancement of Artificial Intelligence.

În această accepțiune, un „*simbol*” este un semn care reprezintă altceva față de cum ar fi o notă muzicală, care reprezintă un anumit sunet, sau un cuvânt care reprezintă o idee sau un obiect.

Un „*sistem de simboluri fizice*” este un computer care manipulează simboluri. Pe vremuri, când loialitatea față de această credință era aproape universală, ea a fost atribuită lui Allen Newell și Herbert Simon, care au condus cercetările de IA la Universitatea Carnegie Mellon. Într-adevăr, Newell și Simon au fost primii care au afirmat acest lucru în mod explicit.

Dacă la început ai fi întrebat un cercetător al IA care sunt domeniile majore cu probleme în domeniu, ar fi enumerat viziunea computerizată, deducerea, reprezentarea cunoștințelor, înțelegerea limbajului și învățarea.

Lui Geoffrey Hinton, i s-a atribuit rolul de „*naș*” al noii IA bazate pe învățarea profundă: „*ne gândim la reprezentarea internă ca fiind vectori mari și nu ne gândim la logică ca paradigmă pentru cum să facem lucrurile să funcționeze. Doar credem că poți avea aceste rețele neuronale mari care învață și deci, în loc să programezi, îi vei face să învețe totul*²”.

Istoria inteligenței artificiale până în prezent este, din păcate, una dintre problemele prin care cercetătorii caută să stăpânească o problemă foarte dificilă: cum să construiești un artefact³ inteligent din piese neinteligente. Abia în ultimii douăzeci de ani s-a făcut ceva asemănător unui progres cumulativ și, fără a intra în detalii, cercetătorii IA nu și-au pierdut pur și simplu timpul.

Ideile pe care au trebuit să le respingă, sau cel puțin să le pună deoparte, au fost rezonabile, dar nu au fost productive.

Dar pentru a vedea acest lucru și, astfel, pentru a aprecia mai bine situația noastră actuală, mult mai fericită, este necesar să vedem cum lucrurile au mers prost anterior.

Cu toate acestea, destul de curând în istoria inteligenței artificiale, subdisciplinele s-au separat și, să zicem, oamenii din viziunea computerizată au avut destul de puține în comun cu cei interesați de jocuri.

Există câteva motive temporale pentru analiză. De exemplu, în timp ce cercetarea vederii computerizate se impunea la mijlocul anilor 1970, abia

² <https://www.forbes.com/sites/peterhigh/2016/06/20/deep-learning-pioneer-geoff-hinton-helps-shape-googles-drive-to-put-ai-everywhere/?sh=9ff6e35693c2>.

³ Produs artificial sau accidental întâlnit în observarea și experimentarea unui fenomen natural.

în anii 1980 a dezvoltat un stil unic (cel puțin în mintea noastră). Astfel, cititorii articolului se vor trezi adesea transportați înapoi în timp.

Odată ce IA a atins decolarea, putem vorbi în numele colegilor noștri din breasla celor care continuă cercetările și experimentele. Cercetătorii domeniului au avut rolul de a scoate IA de pe rampa de lansare. Acum doar cerul este limita!

1. SCURT ISTORIC ȘI EVOLUȚIA IA

În lumea contemporană inteligența artificială este tratată ca o tehnologie nouă dar ea nu este propriu-zis nouă; mai degrabă, aplicațiile diverse ale tehnologiei IA sunt cele care sunt noi și în continuă creștere. Fundamentele pentru învățarea automată au fost stabilite în 1956 de cercetători de la Dartmouth College, SUA. John McCarthy, pe atunci profesor de matematică la Dartmouth College, a propus ca grupul de cercetare „*să procedeze pe baza presupunerii că orice aspect al învățării sau orice altă caracteristică a inteligenței poate fi descrisă suficient de precis încât o mașină să poată fi făcută să o simuleze*”⁴.

Termenul de „*inteligență artificială (IA)*” a fost inventat în 1956 ca subiect pentru un mic atelier academic desfășurat la Universitatea Dartmouth, unde IA a fost definită ca o cercetare care a rezultat din conjectura (ipoteza, presupunerea) că fiecare aspect al învățării sau orice altă trăsătură a inteligenței poate fi, în principiu, descrisă atât de precis încât să poată fi făcută o mașină pentru a o simula⁵.

Că acest lucru este chiar adevărat, cu atât mai puțin realizabil, a fost cu siguranță o opinie minoritară în 1956. Așadar, se cuvine să menționăm câțiva dintre gânditorii distinși care au făcut din aceasta o poziție confortabilă pentru câțiva informaticieni avansați ai acestei epoci.

În primul rând a fost filozoful **Thomas Hobbes**, care în anul 1651 a publicat cea mai importantă carte a sa, *Leviatanul*⁶. În ea, el afirmă că

⁴ Dartmouth College (2023). *Artificial intelligence coined at Dartmouth*. <https://home.dartmouth.edu/about/artificial-intelligence-ai-coined-dartmouth>. Accesat la 1 Septembrie 2024.

⁵ John McCarthy, Marvin L. Minsky, Nathaniel Rochester, and Claude E. Shannon, *A proposal for the Dartmouth summer research project on artificial intelligence*, August 31, 1955. *AI Magazine*, 27(4):12–12, 2006.

⁶ Thomas Hobbes and Marshall Missner, *Thomas Hobbes: Leviathan (Longman Library of Primary Sources in Philosophy)*, Routledge, 2016.

„gândirea nu este decât recunoaștere”. Opera sa este în primul rând o carte de filosofie politică. Cel mai faimos citat al său se referă la viața omului primitiv, despre care el a afirmat că este „solitar, sărac, urât, brutal și scurt”. Prin aceasta, Hobbes spunea că numai prin stabilirea unor guverne asupra noastră scăpăm de această soartă. Comentariile sale despre gândire vin în secțiunile introductive, unde își întemeiază filosofia guvernării în ideile sale despre psihologia umană. În ceea ce privește termenul „recunoaștere”, filosoful și matematicianul Blaise Pascal a creat o mașină de adunare, scădere și înmulțire cu doar câțiva ani mai devreme, așa că este rezonabil să credem că Hobbes a avut în vedere acest tip de operații când a folosit termenul.

Celălalt contributor major care a stabilit agenda intelectuală pentru Dartmouth Conference a fost **Alan Turing**, care are pretenția să fie părintele tuturor calculatoarelor (științelor calculatoarelor) și este și „eroul zilei”.

În 1950, el a publicat „*Computing Machinery and Intelligence*”⁷, în care afirmă în mod explicit că calculatoarele electronice care apăreau la acea vreme erau mediul potrivit pentru realizarea fizică a inteligenței artificiale.

Astfel, deși Turing nu a folosit niciodată termenul de „*inteligență artificială*”, 1950 este a doua cea mai populară dată pentru nașterea domeniului. O sursă bună pentru cei interesați de această perioadă a IA timpurie este „*Mașinile care gândesc*” de la Pamela McCorduck⁸. Este deosebit de remarcabil pentru interviurile lui McCorduck cu pionierii din domeniu.

La vremea aceea programarea unui calculator era o activitate mult mai energică și mai complicată. În primul rând, programele erau tastate pe carduri perforate din carton ușor de aproximativ 3×8 inci, cu o instrucțiune pe card. Cu toate acestea, mașina de scris cu carduri perforate se afla într-o altă clădire. După ce se creau toate cardurile, se transfera programul pe o bandă de hârtie - o rolă de hârtie de aproximativ un inch cu inscripționări circulare sau coduri negru, cu instrucțiuni circulare sau coduri mici. Apoi se revenea la laboratorul unde se afla computerul dedicat și se introducea

⁷ Alan M. Turing. *Computing machinery and intelligence*. In *Parsing the Turing Test*, 23–65. Springer, 2009.

⁸ Pamela McCorduck, CLI CFE. *Machines Who Think: A Personal Inquiry into the History and Prospects of Artificial Intelligence*. CRC Press, 2004.

banda în cititorul de bandă de hârtie care era conectat la computerul real. Dacă, așa cum se întâmpla de cele mai multe ori, programul avea un bug⁹, trebuia mers înapoi în clădirea cu scriitorul de cartele perforate.

La biblioteca de științe a Universității din Chicago se puteau scoate cărți din computer care puteau ajunge la aproximativ un picior liniar. În una dintre ele era un fel de „*cele mai bune articole ale anului în informatică*” și în el era un articol despre un program de joc de dame al unui expert de la IBM pe nume Arthur Samuel¹⁰.

Programul lui Samuel a fost scris în 1952, așa că are acreditări bune pentru a fi primul program de IA scris vreodată.

2. DEFINIREA CONCEPTULUI DE IA

Există mai multe definiții ale Inteligenței Artificiale (IA), iar sursele pot varia în funcție de contextul în care este utilizată. Una dintre cele mai utilizate definiții provine dintr-o lucrare fundamentală de la Institutul de Știință și Tehnologie al Universității Stanford: „*Inteligența artificială este ramura informaticii care se ocupă cu crearea de sisteme capabile să îndeplinească sarcini care necesită inteligență umană, cum ar fi învățarea, raționamentul, percepția și luarea deciziilor.*”

Această definiție este similară cu viziunea adoptată de majoritatea cercetătorilor din domeniul IA, care consideră că IA se referă la crearea de mașini care pot imita sau simula procesele cognitive ale oamenilor.

O altă sursă importantă este **Alfred S. Turing**, care a propus testul care poartă numele său (*Testul Turing*) pentru a evalua dacă o mașină poate imita comportamentul uman într-un mod suficient de convingător pentru a fi considerată „*inteligentă*”. În acest context, Turing a spus: „*O mașină poate fi considerată inteligentă dacă este capabilă să îndeplinească sarcini care sunt considerate inteligente atunci când sunt realizate de oameni*”.

Așadar, IA nu are o definiție unică, dar aceste două surse sunt printre cele mai citate și respectate în domeniu.

⁹ Un **bug** al unui program informatic este o **eroare**, **defecțiune** sau **comportament neașteptat** în codul sursă al programului, care face ca acesta să funcționeze incorect sau să dea rezultate greșite.

¹⁰ Arthur L. Samuel. *Programming computers to play games. In Advances in Computers*, volume 1, 165–192. Elsevier, 1960.

O definiție mai sofisticată și mai actuală a inteligenței artificiale este următoarea¹¹: „Sistemele de inteligență artificială (IA) sunt sisteme software (și posibil și hardware) concepute de oameni care, având în vedere un scop complex, acționează în dimensiunea fizică sau digitală prin perceperea mediului lor prin achiziția de date, interpretarea datelor structurate sau nestructurate colectate, raționând asupra cunoștințelor sau procesând informațiile, derivate din aceste date și decident ca cea mai bună acțiune de întreprins pentru atingerea scopului dat. Sistemele AI pot fie să folosească reguli simbolice, fie să învețe un model numeric și, de asemenea, își pot adapta comportamentul analizând modul în care mediul este afectat de acțiuni anterioare.

Ca disciplină științifică, IA include mai multe abordări și tehnici, cum ar fi învățarea automată (din care învățarea profundă și învățarea prin consolidare sunt exemple specifice), raționamentul automat (care include planificarea, programarea, reprezentarea și raționamentul cunoștințelor, căutarea și optimizarea) și robotica (care include controlul, percepția, senzorii și actuatorii¹², precum și integrarea tuturor celorlalte tehnici în sistemele ciber-fizice)”.

3. IMPORTANȚA ȘI UTILITATEA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN DOMENIUL MILITAR

Pentru domeniul militar IA reprezintă un avans strategic esențial în tehnologia de apărare și securitate, aducând schimbări fundamentale în felul în care sunt concepute și executate operațiile militare. Principalele domenii vizează probleme decizionale, de înzestrare, informaționale, logistice și de instruire, după cum urmează¹³:

A. Suport pentru decizii și analiză strategică

IA poate analiza rapid date din diverse surse, cum ar fi sateliți, drone și rețele de comunicații, și poate identifica amenințări sau oportunități

¹¹ Denise Garcia, *The AI Military Race: Common Good Governance in the Age of Artificial Intelligence*, Oxford University Press, 2023, p. 14.

¹² **Actuatoare** din engleză „*actuators*” sunt dispozitive care transformă un semnal de control (de obicei un semnal electric) într-o acțiune mecanică, cum ar fi mișcarea sau ajustarea unui obiect. Actuatoarele sunt utilizate într-o varietate de domenii, cum ar fi automatizarea industrială, robotică, sisteme de control al mașinilor și altele.

¹³ Col. (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe BOARU, *Implicațiile Inteligenței Artificiale în Războaiele Viitorului*, în revista GMR nr. 1/2025.

strategice. Acest tip de analiză este esențial pentru luarea unor decizii rapide și bine informate, mai ales în situații critice de securitate națională.

B. Autonomizarea vehiculelor și echipamentelor militare

Vehiculele autonome, precum dronele și roboții, permit armatei să efectueze misiuni de recunoaștere, supraveghere și atac în zone periculoase, fără a pune în pericol vieți umane. De asemenea, IA poate fi folosită pentru a controla sistemele defensive, oferind un timp de reacție extrem de scurt la posibile atacuri.

C. Războiul cibernetic și securitatea informațională

IA este o componentă crucială în detectarea și contracararea atacurilor cibernetice. Algoritmii avansați pot analiza modele de trafic și comportamente suspecte în rețelele militare, identificând și prevenind atacurile cibernetice în timp real. Capacitățile de învățare automată permit acestor sisteme să se adapteze la noile tactici de atac.

D. Suport logistic și operațional

IA poate gestiona lanțurile de aprovizionare și logistică, optimizând resursele și asigurând că trupele au acces rapid la echipamente și provizii. Acest lucru este esențial pentru eficiența operațională și pentru menținerea mobilității armatei în situații de conflict.

E. Simulări și antrenamente

Sistemele de simulare bazate pe IA oferă soldaților un mediu realist pentru antrenament, în care pot exersa diverse scenarii de luptă. Aceste simulări sunt interactive și adaptative, permițând instruirea într-un mediu controlat care reflectă dinamica unor situații reale.

F. Suport în medicina de război și recuperarea soldaților

IA este utilă și în asistența medicală a soldaților, prin diagnosticare rapidă pe câmpul de luptă și monitorizarea stării de sănătate a acestora. În recuperarea post-traumă, IA poate susține tratamentele personalizate, adaptate nevoilor fiecărui soldat, și poate îmbunătăți monitorizarea în timp real a stării acestora.

Chiar dacă se consideră că anul de start al conceptului de IA este 1956, din punctul de vedere al istoriei utilității militare a IA este relevantă relatarea lui Andrew Hodges în cartea sa despre Turing¹⁴, care povestește

¹⁴ Andrew Hodges, Douglas Hofstadter, *Alan Turing: The Enigma: The Book That Inspired the Film „The Imitation Game”*, Publisher: Princeton University Press, Year: 2014.

cum ideea revoluționară a lui Turing din 1936 - **conceptul de mașină universală** - a pus bazele computerului modern și cum Turing a adus ideea la realizarea practică în 1945 cu designul său electronic. Cartea spune, de asemenea, cum această lucrare a fost direct legată de rolul principal al lui Turing în spargerea cifrurilor „Enigma” germane în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, un triumf științific care a fost esențial pentru victoria Aliatilor în Atlantic.

Făcând saltul în timp de la evenimentele istorice la cele prezente și/sau chiar viitoare, apreciez că atenția noastră trebuie să se concentreze asupra celui mai alarmant aspect al ascensiunii inteligenței artificiale: **militarizarea sa**.

Astfel, analizând utilizarea actuală a sistemelor autonome în aplicații militare, se susține că integrarea inteligenței artificiale în sistemele de arme reprezintă poate cea mai profundă transformare din istoria conflictelor, de la apariția armelor nucleare. Este foarte probabil ca această integrare să elimine complet controlul uman asupra acțiunilor întreprinse de aceste arme autonome¹⁵.

Multe sisteme autonome sunt deja utilizate și încorporează treptat inteligența artificială, fiind concepute pentru a căuta, urmări și elimina ținte sub controlul algoritmilor, nu al oamenilor. Diferite niveluri de autonomie sunt deja în funcțiune, însă, până acum, aceste sisteme sunt în mare parte staționare și preprogramate pentru a executa acțiuni repetitive. De exemplu, sistemul de apărare american **Phalanx**, folosit pentru protejarea navelor maritime¹⁶, sau **Iron Dome** al Israelului, care decide ce rachete să intercepteze pe baza unor algoritmi preprogramați.

Noua generație de sisteme de arme este reprezentată de **Harpy**, dezvoltat în Israel, un sistem defensiv autonom capabil să rămână în aer ore întregi, detectând semnalele radar inamice¹⁷. Odată ce detectează un astfel de semnal, Harpy poate distruge ținta fără intervenție umană. Dacă atacul

¹⁵ Philip Feldman, Aaron Dant, and Aaron Massey, *Integrating Artificial Intelligence into Weapon Systems* (arXiv, Cornell University, May 10, 2019), <https://arxiv.org/abs/1905.03899>; Michael C. Horowitz et al., *Artificial Intelligence and International Security* (Center for a New American Security), July 2018.

¹⁶ Vincent Boulanin and Maaike Verbruggen, *Mapping the Development of Autonomy in Weapon Systems* (SIPRI, November 2017), p. 38.

¹⁷ Ibidem; Paul Scharre, *Army of None: Autonomous Weapons and the Future of War*.

final are loc într-o zonă dens populată, în apropierea civililor sau lângă o școală sau un spital, este puțin probabil ca Harpy să facă distincțiile necesare, așa cum cere dreptul umanitar internațional.

Alte țări, precum China, Germania, Rusia, Regatul Unit și Statele Unite, au început să achiziționeze sau dețin deja sisteme similare.

Oamenii de știință care au semnat scrisoarea din 2015 au făcut acest apel urgent la acțiune: „*Tehnologia IA a ajuns la un punct în care implementarea unor astfel de sisteme este fezabilă în câțiva ani, nu decenii, iar miza este uriașă... Dacă o mare putere militară avansează în dezvoltarea armelor autonome, o cursă globală a înarmării este practic inevitabilă, iar rezultatul este clar: armele autonome vor deveni Kalashnikov-urile de mâine. Spre deosebire de armele nucleare, acestea nu necesită materiale rare sau costisitoare, așa că vor deveni omniprezente și ieftine pentru toate marile puteri militare. În scurt timp, vor ajunge pe piața neagră și în mâinile teroriștilor, dictatorilor, liderilor militari care doresc să controleze populația sau să comită epurări etnice*”¹⁸.

Acești oameni de știință i-au îndemnat pe factorii de decizie politică și pe alții să recunoască faptul că întrebarea cheie pentru umanitate este dacă să continue o cursă militară globală de inteligență artificială sau să acționeze preventiv și să dea dovadă de reținere. Dacă omenirea nu reușește să răspundă în mod corespunzător, oamenii de știință avertizează că IA militarizată va fi folosită în asasinat, pentru a destabiliza națiunile și pentru a elimina anumite grupuri etnice sau dizidenți politici. Această cursă de a folosi AI pentru a face rău nu va servi binelui omenirii. În scrisoarea din 2015, semnatarii indică faptul că „*există multe moduri prin care IA poate face câmpurile de luptă mai sigure pentru oameni, în special pentru civili, fără a crea noi instrumente pentru uciderea oamenilor*”.

În ultimele două decenii, tendința dominantă a fost utilizarea sistemelor robotizate și din ce în ce mai autonome în operațiuni aeriene, terestre și maritime. Astfel de sisteme au fost armate în anumite cazuri, cum ar fi vehiculele aeriene fără pilot, cunoscute sub numele de drone. În multe cazuri, dronele au fost desfășurate pentru a salva vieți, a distribui vaccinuri și a prezice vremea. Cu toate acestea, proliferarea armelor cu drone a avut loc rapid și a fost larg răspândită. Această tendință generală va fi o

¹⁸ Toby Walsh, *Autonomous Weapons: An Open Letter from AI & Robotics Researchers*.

caracteristică permanentă în viitor și nu pare că aceste tehnologii vor fi aplicate pentru a salva vieți.

Argumentul meu mai larg este că militarizarea IA, în special în absența oricăror reguli de supraveghere și a unor forme de guvernare convenite la nivel global, este un fenomen în curs de dezvoltare care va avea un impact apreciabil asupra relațiilor internaționale în trei moduri. În primul rând, militarizarea IA va însemna riscuri mai mari pentru stabilitatea globală. Comportamentul încă imprevizibil al sistemelor de inteligență artificială de învățare automată atunci când algoritmi controlează angajamentele cu arme înseamnă că acestea pot răspunde prea repede pentru ca oamenii să intervină în cazul unui comportament defectuos¹⁹.

O consecință a acestui fapt poate fi compromiterea gravă a capacității de a menține pacea și securitatea globală. Ceea ce este în joc este pierderea potențială a controlului uman în fața mașinilor care vor ucide în mod autonom ca răspuns la un algoritm, fără oameni implicați.

În consecință, pragul de inițiere a războiului și a conflictului poate fi coborât. Utilizarea autonomiei și a tehnicilor de calcul al IA în sistemele de arme nu reprezintă problema în sine. În schimb, ceea ce este incert și ridică mai multe întrebări este inadecvarea elementului uman în supravegherea fiecăreia dintre etapele operaționale ale desfășurării sistemelor de arme²⁰.

CONCLUZII

Concluzia care se desprinde evident este cea a necesității controlului uman în acest proces fiind justificat de argumentele care urmează a fi prezentate în continuare.

În primul rând autonomia sporită în sistemele de arme înseamnă că deciziile umane sunt luate doar în primele etape ale misiunii. Poate exista o deconectare de la ceea ce se întâmplă la final, care poate contraveni nu

¹⁹ Jürgen Altmann and Frank Sauer, *Weapon Autonomous Systems and Strategic Stability*, *Survival*, vol. 59, no. 5 (2017); pp. 117–142, doi:10.1080/00396338.2017.1375263.

²⁰ Daniele Amoroso and Guglielmo Tamburrini, „In Search of the ‘Human Element’: International Debates on Regulating Autonomous Weapons Systems”. *The International Spectator*, vol. 56, no. 1 (February 2021): pp. 1–19, doi:10.1080/03932729.2020.1864995.

numai regulilor de drept internațional acceptate de comun acord, ci și principiilor eticii și moralității²¹.

Controlul uman înseamnă că sistemele ar trebui să funcționeze în limite de timp adecvate și constrângeri geografice care pot fi considerate acceptabile chiar și atunci când îndeplinesc funcții fără intervenția umană directă²² în mod dependent de context și diferențiat, pentru a se asigura că utilizarea funcțiilor autonome rămâne solidă, protectoare pentru demnitatea umană și rezistentă la viitor²³. Este probabil ca exercitarea controlului uman asupra sistemelor activate de IA să fie extrem de complexă sau deloc fezabilă²⁴.

În al doilea rând, o cursă militară continuă este deja în desfășurare, cu sume apreciabile de bani alocate cercetării și dezvoltării sistemelor cu IA de către marile puteri militarizate. Statele Unite și-a propus să cheltuiască 1,8 miliarde de dolari pentru dezvoltarea IA în apărare în 2024²⁵.

În al treilea rând, evoluția către o nouă ordine globală. Intensificarea rivalităților între state devine din nou o realitate - în special în căutarea supremației în inteligența artificială - și aceasta semnalează o transformare iminentă a ordinii globale²⁶.

²¹Vincent Boulanin et al., *Limits on Autonomy in Weapons Systems: Identifying Practical Elements of Human Control* (ICRC & SIPRI, June 2020).

²²In appreciation of Frank Sauer's advice. În apreciere pentru sfaturile lui Frank Sauer.

²³Frank Sauer, „Stepping Back from the Brink: Why Multilateral Regulation of Autonomy in Weapons Systems is Difficult, yet Imperative and Feasible”. „International Review of the Red Cross”, vol. 102, no. 913 (April 2020): pp. 235–259. doi:10.1017/S1816383120000466.

²⁴Michael Boardman and Fiona Butcher, *An Exploration of Maintaining Human Control in AI Enabled Systems and the Challenges of Achieving it* (NATO, 2019), STO-MPIST-178-07, Elke Schwarz, „Autonomous Weapons Systems, Artificial Intelligence, and the Problem of Meaningful Human Control”. „The Philosophical Journal of Conflict and Violence”, vol. 5, no. 1 (2021). doi: 10.22618/TP.PJCV.20215.1.139004.

²⁵Statement by Secretary of Defense Lloyd J. Austin III on the President's Fiscal Year 2024 Budget, Department of Defense Releases the President's Fiscal Year 2024 Defense Budget, US Department of Defense, March 13, 2023.

²⁶Ronald O'Rourke, *Renewed Great Power Competition: Implications for Defense—Issues for Congress* (Congressional Research Service, 2020), <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R43838.pdf>; The Economist Newspaper Limited, „The Growing Danger of Great-Power Conflict,” January 25, 2018, <https://www.economist.com/leaders/2018/01/25/thegrowing-danger-of-great-power-conflict>.

Analizând ordinea globală în schimbare, se remarcă câteva caracteristici care pot avea un impact asupra discuției actuale: ascensiunea Chinei; rivalitatea superputerilor pentru a obține preeminență în cunoștințele IA; o tendință a Statelor Unite și Chinei de a nesocoti ordinea bazată pe reguli și un dispreț însoțitor pentru cooperarea globală; fragmentarea puterii; a patra revoluție industrială, în care predomină economia digitală și conexiunile; și o pandemie de sănătate publică care, agravată de criza climatică, erodează stabilitatea economică și socială.

În acest nou mediu, puterile tehnologice avansate s-au angajat într-o competiție acerbă pentru supremație. În concursul pentru a câștiga un avantaj strategic în această nouă rivalitate, dezvoltarea IA este centrală.

În al patrulea rând, este evidentă nevoia de norme specifice. Această situație indică o lacună în peisajul geopolitic actual - și anume, lipsa de norme. Prin urmare, nevoia de a construi norme internaționale și bunuri publice globale pe baza principiilor bunei guvernări comune formează cadrul care trebuie să încorporeze ideile altor grupuri dincolo de state, cum ar fi oamenii de știință și societatea civilă. Bunurile publice globale beneficiază de bunăstarea tuturor, promovează prosperitatea, sporesc securitatea internațională și pot fi atinse numai prin cooperare globală²⁷.

În al cincilea rând, se constată o scădere a nivelurilor de pace, favorizată și de dezvoltarea fără precedent a militarizării inteligenței artificiale. Aceste evoluții privilegiază bunăstarea umanității și nu a unui stat în special. O caracteristică a ordinii mondiale în schimbare este o scădere a nivelurilor de pace. Potrivit Global Peace Index, nivelurile păcii mondiale au scăzut cu 2,5% la nivel mondial din 2008²⁸.

Indicele - singurul care măsoară nivelurile de pace – adoptă 23 de indicatori, inclusiv cheltuielile militare, și îi aplică în 163 de țări. Declinul păcii vine cu o creștere record a cheltuielilor militare globale, în valoare de 1,9 trilioane de dolari în 2019, care au crescut la aproape 2 trilioane de

²⁷ Inge Kaul, Isabelle Grunberg, and Marc Stern, *Global Public Goods* (New York-Oxford: Oxford University Press, 1999); Séverine Deneulin and Nicholas Townsend, „Public Goods, Global Public Goods and the Common Good”, *International Journal of Social Economics*, vol. 34, no. 1/2 (2007): pp. 19–36.

²⁸ Institute for Economics & Peace, *Global Peace Index 2021: Measuring Peace in a Complex World* (IEP: Sydney, 2021), <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2021/06/GPI-2021-web-1.pdf>.

dolari în 2020 în timpul pandemiei și a depășit 2 trilioane de dolari pentru prima dată în 2022 (atingând 2,1 trilioane de dolari)²⁹.

Se preconizează că cheltuielile militare globale pentru IA vor ajunge la aproximativ 11,6 miliarde de dolari până în 2025³⁰.

Realizarea unui bun public global, atins prin buna guvernare comună, ar fi o creștere a nivelurilor de pace, construirea unui cadru global de guvernare pentru IA sau atingerea stabilității climatice la mai puțin de 1,5 °C - țările trebuie să le construiască împreună.

De asemenea, susțin că armonizarea IA va perturba arhitectura existentă a păcii și securității; agravarea acestei dileme este incertitudinea dacă dreptul internațional existent va fi suficient pentru a menține pacea. Se apreciază că ritmul accelerat al progreselor tehnologice AI poate fi periculos pentru viitorul relațiilor pașnice. Arhitectura generală a păcii se bazează pe reglementarea utilizării forței și a normelor însoțitoare asociate cu soluționarea pașnică a disputelor (prin negociere, mediere, conciliere, arbitraj și adjudecare)³¹.

Așa după cum evaluează Ruti Teitel³², această arhitectură este susținută de rețele dense de norme globale care constrâng comportamentul statelor cu mecanisme de asigurare a transparenței, de consolidare a încrederii și de verificare a ceea ce este permis în război și în timpul ostilităților.

Această înțelegere se aliniază cu o ajustare recentă a fundamentelor normative ale ordinii juridice internaționale de la a fi pur centrată pe stat la a fi aliniată cu interesele securității umane.

Privind situația normelor de utilizare a inteligenței artificiale (IA) în context militar, deocamdată putem afirma că există discuții și unele norme internaționale dar **nu există încă un cadru legal internațional complet, obligatoriu** dedicat exclusiv „IA militarizate”. Totuși, există inițiative, convenții și reglementări care ating acest subiect, direct sau indirect.

²⁹ Diego Lopes da Silva et al. *Trends in World Military Expenditure* (SIPRI, 2022).

³⁰ *Artificial Intelligence in Military Market by Offering* (Software, Hardware, Services), Technology (Machine Learning, Computer vision), Application, Installation Type, Platform, Region-Global Forecast to 2025. Markets & Markets, Market Research Report, March 2023.

³¹ Denise Garcia, „*Lethal Artificial Intelligence and Change: The Future of International Peace and Security*”. *International Studies Review*, vol. 20, no. 2 (May 2018), doi:10.1093/isr/viy029.

³² Ruti Teitel, *Humanity's Law* (Oxford University Press, 2011).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Jürgen Altmann, Frank Sauer *Autonomous Weapon Systems and Strategic Stability*, in *Survival*, vol. 59, no. 5 (2017): pp. 117-142, doi:10.1080/00396338.2017.1375263.
2. Daniele Amoroso, Guglielmo Tamburrini *In Search of the 'Human Element': International Debates on Regulating Autonomous Weapons Systems*, in *The International Spectator*, vol. 56, no. 1 (February 2021): pp. 1–19, doi:10.1080/03932729.2020.1864995.
3. Michael Boardman, Fiona Butcher *An Exploration of Maintaining Human Control in AI Enabled Systems and the Challenges of Achieving it* (NATO, 2019), STO-MPIST-178-07.
4. Gheorghe BOARU *Implicațiile Inteligenței Artificiale în Războaiele Viitorului*, în *Revista G.M.R.* nr. 1/2025.
5. Vincent Boulanin, Maaïke Verbruggen *Mapping the Development of Autonomy in Weapon Systems*, (Stockholm International Peace Research Institute-SIPRI, November 2017, p. 38.
6. Vincent Boulanin et al. *Limits on Autonomy in Weapons Systems: Identifying Practical Elements of Human Control*, ICRC & SIPRI, June 2020.
7. John McCarthy, Marvin L. Minsky At al. *A proposal for the Dartmouth summer research project on artificial intelligence*, August 31, 1955. *AI Magazine*, 27(4):12–12, 2006.
8. Pamela McCorduck *Machines Who Think: A Personal Inquiry into the History and Prospects of Artificial Intelligence.*, CRC Press, 2004.
9. Séverine Deneulin, Nicholas Townsend *Public Goods, Global Public Goods and the Common Good*, in *International Journal of Social Economics*, vol. 34, no. 1/2 (2007): pp. 19–36.
10. Philip Feldman, Aaron Dant, Aaron Massey *Integrating Artificial Intelligence into Weapon Systems* (arXiv, Cornell University, May 10, 2019), <https://arxiv.org/abs/1905.03899>.
11. Denise Garcia *Lethal Artificial Intelligence and Change: The Future of International Peace and Security*. *International Studies Review*, vol. 20, no. 2 (May 2018), doi:10.1093/isr/viy029.
12. Denise Garcia *The AI Military Race: Common Good Governance in the Age of Artificial Intelligence*, Oxford University Press, 2023.
13. Thomas Hobbes, Marshall Missner *Thomas Hobbes: Leviathan* (Longman Library of Primary Sources in Philosophy), Routledge, 2016.
14. Andrew Hodges, Douglas Hofstadter *Alan Turing: The Enigma: The Book That Inspired the Film „The Imitation Game”*, Publisher: Princeton University Press, Year: 2014.
15. Michael C. Horowitz et al. *Artificial Intelligence and International Security* (Center for a New American Security), July 2018.

16. Inge Kaul, Isabelle Grunberg, Marc Stern
Global Public Goods, New York-Oxford: Oxford University Press, 1999.
17. Diego Lopes da Silva et al.
Trends in World Military Expenditure, Stockholm International Peace Research Institute-SIPRI, 2022.
18. Ronald O'Rourke
Renewed Great Power Competition: Implications for Defense—Issues for Congress (Congressional Research Service, 2020), <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R43838.pdf>.
19. Arthur L. Samuel
Programming computers to play games. In *Advances in Computers*, volume 1, 165–192. Elsevier, 1960.
20. Frank Sauer
Stepping Back from the Brink: Why Multilateral Regulation of Autonomy in Weapons Systems is Difficult, yet Imperative and Feasible, International Review of the Red Cross vol. 102, no. 913 (April 2020): pp. 235-259; doi:10.1017/S1816383120000466.
21. Paul Scharre
Army of None: Autonomous Weapons and the Future of War.
22. Elke Schwarz
Autonomous Weapons Systems, Artificial Intelligence, and the Problem of Meaningful Human Control, in „*The Philosophical Journal of Conflict and Violence*”, vol. 5, no. 1 (2021); doi: 10.22618/TP.PJCV.20215.1.139004.
23. Ruti Teitel
Humanity's Law, Oxford University Press, 2011.
24. Alan M. Turing
Computing machinery and intelligence, in *Parsing the Turing Test*, 23–65, Springer, 2009.
25. Toby Walsh
Autonomous Weapons: An Open Letter from AI & Robotics Researchers.
26. * * *
Artificial Intelligence in Military Market by Offering (Software, Hardware, Services), Technology (Machine Learning, Computer vision), Application, Installation Type, Platform, Region-Global Forecast to 2025. Markets & Markets, Market Research Report, March 2023.
27. * * *
The Growing Danger of Great-Power Conflict, in *The Economist Newspaper Limited*, January 25, 2018, <https://www.economist.com/leaders/2018/01/25/thegrowing-danger-of-great-power-conflict>.
28. * * *
Statement by Secretary of Defense Lloyd J. Austin III on the President's Fiscal Year 2024 Budget, Department of Defense Releases the President's Fiscal Year 2024 Defense Budget, US Department of Defense, March 13, 2023. <https://www.forbes.com/sites/peterhigh/2016/06/20/deep-learning-pioneer-geoff-hinton-helps-shape-googles-drive-to-put-ai-everywhere/?sh=9ff6e35693c2>.
29. * * *

**DE LA ATRIBUȚIE LA MISIUNE.
SECURITATEA RUTIERĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII
LA SPAȚIUL SCHENGEN**

**FROM ATTRIBUTION TO MISSION.
ROAD SAFETY IN THE CONTEXT OF ACCESSION
TO THE SCHENGEN AREA**

Prof.dr.ing. Dan Victor Cavaropol

*Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(cavaropold@gmail.com)*

Rezumat: *Prezentul articol analizează a principalelor aspecte legate de securitatea rutieră la nivelul României, după aderarea completă a țării noastre la spațiul Schengen, provocările legate de aderare atât din punct de vedere legislativ, de armonizare a standardelor cu acquis-ul european în domeniu, cât și din punct de vedere operațional.*

Cuvinte cheie: *Schengen, securitate rutieră, trafic, standarde europene, infrastructură, cooperare internațională.*

Abstract: *This article presents an analysis of the main aspects related to road safety in Romania, after the full accession of our country to the Schengen area, the challenges related to accession both from a legislative point of view, from a harmonization of standards with the European acquis in the field, and from an operational point of view.*

Keywords: *Schengen, road safety, traffic, European standards, infrastructure, international cooperation.*

1. Introducere

România a aderat cu frontierele terestre la Spațiul Schengen în data de 01 ianuarie 2025, fapt care a marcat un pas important pentru libertatea de mișcare a persoanelor și bunurilor către și dinspre țările membre ale Spațiului Schengen. România se află într-o poziție geografică strategică în acest moment, existând, astfel, frontiere externe ale spațiului Schengen cu Serbia, Moldova și Ucraina, cât și frontiere Schengen cu Bulgaria și Ungaria, unde s-au ridicat toate restricțiile de control. Nu trebuie uitat faptul că războiul din Ucraina a adus cu sine consecințe importante în ceea ce privește traficul de persoane și bunuri la granița de nord a României, mulți dintre ucrainenii căutând adăpost în țara noastră, fugind practic din cauza

războiului din Ucraina. S-a produs, de asemenea, și o intensificare a transporturilor de mărfuri, în special grâne, către restul Europei.

Aderarea la spațiul Schengen cu frontierele terestre a adus, astfel, o serie de oportunități importante, dar și o serie de noi reguli și obligații, mai ales cele referitoare la adaptarea legislativă și de comportament rutier al tuturor participanților la traficul rutier. România a devenit și un pol de interes al multor cetățeni din alte state non-membre Schengen, care doresc să tranziteze țara noastră către vestul Europei, pentru a cere azil și pentru a munci în țările de acolo, atrași de condițiile de viață mult mai bune și goniți de război sau de sărăcie din țările de proveniență.

2. Pilonii aderării din punct de vedere al traficului terestru, de persoane și de mărfuri

Există mai multe aspecte legate de aderarea terestră a României la spațiul Schengen. Cei șase piloni principali de analizat sunt: controlul la frontierele terestre, modul de implementare a standardelor europene din domeniu, modul de realizare a cooperării internaționale din domeniu, îmbunătățirea infrastructurii rutiere din România, politicile de conștientizare și educație a populației în domeniu, raportare și feedback. Fiecare dintre acești piloni poate constitui în sine un domeniu de analiză separată, datorită complexității crescute impuse de implementarea aquis-ului Schengen.

Vom analiza, pe scurt, unele dintre aspectele legate de cei șase piloni.

2.1. Pilonul 1- Controlul frontierelor terestre

Odată cu aderarea României la Schengen, controalele la frontieră au fost eliminate la granițele cu Ungaria și Bulgaria, dar au fost menținute, evident, controale la granițele cu Serbia, Ucraina și Moldova. Facilitarea circulației persoanelor și a mărfurilor între România și Bulgaria și Ungaria a condus, inevitabil, la o creștere a traficului rutier, fiind necesare unele măsuri suplimentare pentru asigurarea siguranței rutiere a persoanelor și a mărfurilor. S-a constatat și o creștere a traficului de persoane și de bunuri la granițele de nord cu Ucraina, ceea ce va conduce și la necesitatea adoptării și implementării de urgență a strategiei de trafic rutier către România și către țările din vestul Europei.

Eliminarea controalelor sistematice la granițe a adus unele beneficii majore dar și unele provocări pe măsură.

Beneficiul principal este reducerea/eliminarea timpilor de așteptare care are drept consecință fluidizarea traficului rutier. Prin aceasta se asigură, pe de o parte, reducerea accidentelor cauzate de aglomerație și oboseală și, pe de altă parte, o reducere a costurilor legate de timpii mari de așteptare în cazul camioanelor la granițele cu Bulgaria și cu Ungaria. S-au eliminat mai multe puncte de trecere a frontierei, respectiv un număr de 11 PTF între România și Bulgaria și un număr de 12 PTF cu Ungaria.

În contrapartidă, lipsa controalelor la granițe crește riscul infracționalității transfrontaliere, în ceea ce privește traficul ilegal de persoane și bunuri ilegale (arme, droguri), ambele având implicații indirecte asupra securității rutiere.

În cadrul Ministerului Afacerilor Interne (MAI) se realizează zilnic utilizarea sistemului **eDAC** în scopul de a preveni și combate posibile fapte ilegale, referitor la persoane date în urmărire, persoane dispărute și la obiecte căutate pentru confiscare.

Cele mai importante infracțiuni constatate au fost cele de conducere a autovehiculelor rutiere sub influența alcoolului și cele de conducerea vehiculelor sub influența unor substanțe halucinogene, mai ales a drogurilor. Consumul de droguri la volan reprezintă un aspect din ce în ce mai mediatizat și se estimează că datorită liberei circulații a persoanelor și bunurilor, acesta va putea crește în viitor.

Din statisticile MAI (site : mai.gov.ro -17 mai 2025), reiese că au fost realizate controale în punctele de trecere de la frontiera externă, la intrarea / ieșirea în/din România, atât a persoanelor, cât și a autovehiculelor. Se constată că au fost depistați cetățeni străini respinși atât la intrare, cât și la ieșire din țară. Aceștia profită din ce în ce mai mult de inexistența granițelor terestre dintre România și Bulgaria și România și Ungaria. Toate aceste măsuri conduc la sporirea securității naționale și, de asemenea, la protejarea granițelor externe ale UE.

2.2. Pilonul 2 - Obligativitatea implementării standardelor europene

România trebuie să adopte și să implementeze unele standarde mult mai riguroase în ceea ce privește siguranța rutieră, prin alinierea întregii

legislații rutiere la cea din celelalte state membre care fac parte din spațiul Schengen.

Astfel, la nivel de UE există mai multe standardele europene de siguranță rutieră, care sunt stabilite printr-o serie de reglementări, directive și inițiative menite să îmbunătățească siguranța pe drumurile din Uniunea Europeană, precum:

- *Directiva privind siguranța rutieră.* UE a adoptat diverse directive care vizează îmbunătățirea siguranței rutiere, inclusiv măsuri pentru reducerea accidentelor și a victimelor.

- *Reguli de proiectare a infrastructurii.* Standardele pentru drumuri și infrastructură sunt stabilite pentru a asigura un mediu de circulație sigur. Acestea includ cerințe pentru marcaje rutiere, semnalizare și bariere de protecție.

- *Norme pentru vehicule.* UE impune standarde de siguranță pentru vehiculele comerciale și personale, inclusiv teste de siguranță, condiții tehnice minime și echipamente obligatorii (ex: centuri de siguranță, airbag-uri).

- *Cursuri de formare și educație rutieră.* Standardele privind educația rutieră pentru șoferi sunt esențiale. Acestea includ programe de formare pentru conducători auto, precum și campanii de conștientizare.

- *Sisteme de management al siguranței rutiere.* Multe state membre aplică sisteme de management care includ evaluarea riscurilor, monitorizarea accidentelor și implementarea măsurilor corective.

- *Strategii de reducere a accidentelor.* UE a stabilit obiective ambițioase, cum ar fi reducerea cu 50% a numărului de decese pe drumuri până în 2030, prin inițiative precum „Visul zero”.

- *Inovații tehnologice:* Standardele încurajează adoptarea tehnologiilor avansate, cum ar fi vehiculele autonome și sistemele de asistență pentru șoferi (ADAS), care contribuie la siguranța rutieră. Legislația privind sistemele de asistență avansată pentru șoferi în Uniunea Europeană este un domeniu în continuă dezvoltare, având ca scop îmbunătățirea siguranței rutiere și facilitarea tranziției către vehiculele autonome. Cele mai importante aspecte legislative legate de ADAS sunt:

- *Directiva 2007/46/CE* - directiva cadru pentru omologarea vehiculelor, care include cerințe pentru sistemele de asistență. Se

preconizează ca vehiculele să respecte standardele de siguranță înainte de a fi comercializate în UE.

- *Regulamente specifice pentru ADAS*: Sistemele de frânare automată de urgență (AEB), Controlul stabilității (ESC), Asistența la menținerea benzii (LKA);

- *Regulamentele privind omologarea tipului*: Acestea stipulează cerințele tehnice pentru vehiculele care utilizează ADAS, inclusiv testele de siguranță necesare pentru a se asigura că aceste sisteme funcționează corect.

- *Standardele de performanță*: Organizații internaționale, precum ISO sau UNECE, dezvoltă standarde pentru evaluarea performanței sistemelor ADAS, care sunt adesea integrate în legislația națională sau europeană.

- *Cadrul de reglementare pentru vehicule autonome*: Începând cu 2020, UE a început să contureze un cadru juridic pentru vehiculele autonome, care include cerințe pentru ADAS, având în vedere tranziția către niveluri mai ridicate de automatizare.

Standardele de siguranță pentru vehiculele noi produse sau înmatriculate în UE trebuie să fie echipate cu sisteme avansate de asistență a șoferului, precum: sistemul de frânare automată de urgență (AEB), sistemul de menținere a benzii de circulație (LKA), sistemul de detectare a oboselii șoferului, sistemul de recunoaștere a semnelor de circulație.

Trebuie ca vehiculele să posede Limitatoare de viteză inteligente (ISA).

- Există reglementări europene privind conducerea sub influența alcoolului și drogurilor, după cum urmează: limita legală de alcool în sânge este de 0,2 g/l pentru conducătorii auto neprofesioniști și de 0,0 g/l în cazul celor profesioniști și cei cu mai puțin de doi ani de experiență, precum și reglementări privind viteza maximă: 50 km/h în localități, 90 km/h pe drumuri județene, 130 km/h pe autostrăzi și zone cu viteza redusă în zonele rezidențiale și școlare, cu limite de viteză de 30 km/h.

2.3 Pilonul 3 - Îmbunătățirea colaborării internaționale în domeniu

România are ca obligație importantă realizarea unei mult mai bune cooperări cu agențiile de securitate din alte state Schengen, prin schimbul de

informații, pe de o parte - SIS, și prin creșterea eficienței în combaterea infracțiunilor legate de traficul rutier de persoane și de mărfuri.

Cooperarea internațională cuprinde, în special, Schimbul de informații SIS.

Trebuie continuată și îmbunătățită cooperarea și schimbul de informații cu alte state membre ale UE pentru combaterea infracțiunilor transfrontaliere legate de trafic și de securitatea rutieră, cât și participarea la operațiuni comune de verificare și aplicare a legilor de circulație în cadrul Spațiului Schengen.

2.4 Pilonul 4 - Îmbunătățirea infrastructurii rutiere

Odată cu aderarea la spațiul Schengen terestră s-a constatat o creștere a traficului internațional dinspre Bulgaria și Ungaria, ceea ce conduce la necesitatea realizării de investiții suplimentare în infrastructura rutieră: noi autostrăzi, semaforizare și semnalizare mai bună pe toate drumurile publice pentru reducerea numărului de incidente rutiere, în special a accidentelor grave și a incidentelor legate de transportul substanțelor periculoase, în vederea asigurării unui flux de trafic mult mai eficient și mult mai sigur decât în anii anteriori aderării.

Se observă o preocupare crescută pentru construirea de noi autostrăzi și conectarea celor existente, prin absorbția fondurilor din PNRR, ceea ce va conduce, în viitor, la un transport mai rapid, mai sigur și cu costuri reduse atât a persoanelor, cât și a bunurilor. Putem menționa, ca exemplu, transportul mașinilor Ford de la uzina din Craiova către portul Constanța, cu beneficii uriașe în plan economic.

Legat tot de infrastructura rutieră, sunt importante următoarele aspecte:

- Siguranța infrastructurii rutiere, pentru a respecta standardele europene, inclusiv marcaje rutiere clare, semnalizare adecvată și bariere de siguranță.

- Realizarea periodică de Audituri de siguranță rutieră pentru toate proiectele noi de infrastructură rutieră și pentru cele existente.

2.5 Pilonul 5 - Implementarea de măsuri sporite legate de educația rutieră în ansamblu și conștientizarea participanților la traficul rutier.

După aderarea la spațiul Schengen terestru s-a constatat o creștere a numărului de utilizatori ai drumurilor publice. Drept urmare, vor trebui implementate campanii susținute de educare a conducătorilor auto și a pietonilor în vederea reducerii accidentelor rutiere grave.

Astfel, vor exista mai multe campanii de conștientizare cât și programe de formare și educație continuă, pentru adaptarea la noile standarde europene.

2.6 Pilonul de Monitorizare și evaluare.

Trebuie realizate măsuri referitoare la raportare și la feedback, astfel:

- *Raportare*: România trebuie să raporteze în mod regulat asupra indicatorilor de securitate rutieră, ceea ce va contribui la o mai bună monitorizare și evaluare a politicilor implementate.

- *Feedback european*: Autoritățile românești vor primi feedback și recomandări din partea instituțiilor europene pentru a îmbunătăți continuu securitatea rutieră.

3. Perspective și concluzii

Datorită aderării complete a României la spațiul Schengen și cu granițele terestre și maritime, au apărut oportunități extraordinare, care vor conduce la o creștere economică susținută și la diversificarea schimburilor de mărfuri în cadrul UE și dinspre exteriorul granițelor UE, întrucât România se află, în același timp, și la granița externă a spațiului Schengen. A apărut necesitatea finalizării autostrăzilor începute și construirea altora noi, precum și a unui nou pod peste Dunăre la granița cu Bulgaria, pod ce poate prelua traficul intens de camioane care vin dinspre Turcia și Grecia și tranzitează Bulgaria.

Așa cum am descris pe larg în articol, creșterea traficului impune implementarea imediată a întregii legislații Schengen cu privire la securitatea rutieră, diminuarea accidentelor grave pe drumurile din țara noastră și adoptarea de măsuri preventive în plan legislativ și operațional. Traficul de persoane reprezintă o problemă foarte importantă și este legată de implementarea întocmai a întregii legislații legate de azil și migrație, țara

noastră fiind, de cele mai multe ori, o zonă de tranzit a emigranților către vestul Europei.

Cooperarea polițienească internațională trebuie îmbunătățită, în vederea depistării traficului de bunuri interzise și de persoane care profită acum de inexistența punctelor de trecere a frontierelor cu Bulgaria și Ungaria.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. * * * Directiva 2007/46/CE.
2. * * * Codul rutier autorizat 2025.
3. * * * DIRECTIVA (UE) 2015/413 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 11 martie 2015 de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră.
4. * * * gr.politiaromana.ro.
5. * * * europa.eu/youreurope/citizens/travel/driving-abroad/road-rules-and-safety/index_ro.htm.
6. * * * <https://schengen.mai.gov.ro/>.
7. * * * www.politiadefrontiera.ro.

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND SECURITATEA ENERGETICĂ, COMPONENTĂ A SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

SOME CONSIDERATIONS ON ENERGY SECURITY, COMPONENT OF ROMANIA'S NATIONAL SECURITY

Petru Țăgorean

*Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(tpetrut@gmail.com)*

Rezumat: Securitatea energetică este o componentă esențială a securității naționale, asigurând aprovizionarea stabilă și continuă cu diverse resurse energetice necesare pentru stabilitatea economică și socială.

Lucrarea de față examinează evoluția legislativă a României în materie de securitate energetică, începând cu Legea nr. 51/1991, cu modificările ulterioare, luând în considerare echilibrul dintre interesele statului și drepturile cetățenilor.

În ciuda prevederilor existente, legislația actuală este insuficientă în abordarea provocărilor emergente din sectorul energetic, indicând necesitatea unei revizuiri și perfecționări suplimentare.

Cuvinte cheie: securitate energetică, securitate națională, resurse energetice, stabilitate economică.

Abstract: Energy security is an essential component of national security, ensuring the stable and continuous supply of diverse energy resources required for economic and social stability.

This paper examines Romania's legislative evolution regarding energy security, beginning with Law no. 51/1991 and its subsequent amendments, taking into consideration the balance between the state interests and citizens rights.

Despite existing provisions, current legislation falls short in addressing emerging challenges in the energy sector, indicating the need for further reviewing and refinement.

Keywords: Energy security, national security, energy resources, economic stability.

Securitatea energetică - noțiune și obiect

„Securitatea națională” a unui stat reprezintă, fără îndoială, un domeniu extrem de important, sensibil, complex și delicat, deopotrivă. Realizarea acesteia implică, concomitent, asigurarea caracteristicilor și valorilor fundamentale ale statului, precum și a drepturilor și libertăților

legitime ale cetățenilor. Aparent, cele două domenii - valorile fundamentale ale statului și drepturile cetățenilor - se află pe poziții antagonice, existența statului și atributele fundamentale ale acestuia putând fi puse în antiteză cu drepturile cetățenești, pentru stabilirea primordialității. Într-o accepțiune, drepturile cetățenești nu ar putea exista și nu ar putea fi exercitate în condițiile în care valorile fundamentale ale statului nu sunt asigurate. O astfel de abordare ar putea conduce însă la o restrângere exagerată a posibilităților de exercitare a drepturilor cetățenești, în scopul asigurării cu prioritate a drepturilor statului în relația cu individul. De aceea, Legea fundamentală a României prevede, în art.53, posibilitatea restrângerii doar a exercițiului unor drepturi constituționale (iar nu a drepturilor în sine), pe o perioadă limitată, numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, între altele, pentru „apărarea securității naționale”.

Data fiind importanța majoră a „securității naționale”, au existat inițiative care vizau definirea acesteia chiar în Constituție, într-un articol cu denumirea marginală „Securitatea națională”, care să conțină definirea acestei sintagme. Referitor la această propunere, Comisia pentru elaborarea propunerii legislative privind revizuirea Constituției, în Raportul din 10.06.2003 asupra amendamentelor la Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției¹, a precizat că „noțiunea de «securitate națională», prin diversitatea, complexitatea și dinamica ei, este necesar a fi de domeniul legiuitorului ordinar, nu constituant, deoarece tocmai datorită acestei caracteristici, orice definiție s-ar putea dovedi inadecvată”. Astfel, e nevoie de o reglementare prin lege, clară, riguroasă și fermă a acestui domeniu, pentru asigurarea unui echilibru între valorile statale și drepturile cetățenești și pentru respectarea strictă a normelor legale instituite în această materie.

Legea nr.51/1991 privind securitatea națională a României² definește, încă din primul articol, noțiunea de „securitate națională”. Astfel, potrivit legii, securitatea națională reprezintă „*starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ..., precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, ...*”.

¹ <https://www.cdep.ro/proiecte/2003/200/20/7/rp227.pdf>, pct.133, pag.35.

² Legea a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 190 din 18 martie 2014.

Totodată, actul normativ expune, în art.3, „amenințările” la adresa securității naționale, enumerând la lit. a)-p) acțiuni, inacțiuni sau stări de fapt care pot avea ca urmare o lezare a securității naționale. Dar, ce reprezintă, de fapt, aceste „amenințări”? Cu siguranță, existența unei situații care constituie amenințare la adresa securității naționale nu înseamnă neapărat existența deja a unei fapte prevăzute de legea penală, sau a unei infracțiuni. Dimpotrivă, amenințarea la adresa securității naționale reprezintă o situație premergătoare care trebuie preîntâmpinată sau anihilată înainte ca aceasta să lezeze valori ocrotite de legea penală³. Într-o logică pe care o considerăm corectă, pornind de la textul de lege, amenințările sunt reprezentate de anumiți factori interni sau externi, intrinseci sau extrinseci, care pot afecta - într-o măsură mai mare sau mai mică - tocmai acea stare „... *de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică* ...” pe care o reprezintă securitatea națională. Legea nu face distincție între amenințările grave sau mai puțin grave la adresa securității naționale, indiferent de nivelul sau profunzimea acestora ele fiind considerate ca având un potențial negativ asupra stării de echilibru și stabilitate a societății. Altfel spus, în cazul apariției oricărei amenințări la adresa securității naționale, în lipsa unor măsuri de anihilare sau îndepărtare, acestea se pot transforma în riscuri și, mai departe, în lezări ale securității naționale.

În opinia noastră, o analiză atentă a acestor amenințări evidențiază, însă, că în prezent există o anumită inerție în ceea ce privește reacția legiuitorului față de „dinamica” la care făcea referire Raportul din 2003, menționat mai sus. Practic, cu toate că Legea privind securitatea națională a fost completată și modificată de 3 ori după republicarea acesteia din anul 2014, considerăm că în prezent actul normativ are - în privința enumerării amenințărilor - un anumit ecart față de evoluția societății și, mai ales, față de apariția unor acțiuni sau inacțiuni cu efecte negative în sectorul energetic al economiei naționale, care ar putea afecta chiar securitatea națională, în lipsa unor intervenții eficiente ale autorităților competente. Or, sistemul energetic național se prezintă pentru economia națională, ca și pentru societate în ansamblul său, ca un veritabil sistem nervos al organizării și funcționării

³ Prin Decizia nr. 91 din 28 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 348 din 20 aprilie 2018, paragraful 56, Curtea Constituțională a statuat că contracararea amenințărilor la adresa securității naționale nu se poate rezuma la combaterea infracțiunilor.

statale, fără de care nimic nu poate funcționa în epoca modernă. Orice amenințare care vizează sistemul energetic reprezintă în mod implicit o amenințare la adresa stabilității economice a țării și orice lezare a acestui domeniu conduce în mod automat la efecte negative la nivelul economiei și societății în ansamblul său.

Un aspect interesant, care considerăm că merită reținut în acest context, este faptul că prima reglementare adoptată de guvern după anul 1990 privind energia electrică și termică, respectiv Ordonanța de urgență nr.63/1998⁴ prevedea, în mod expres, încă din primul alineat, că scopul actului normativ este *„securitatea energetică a țării, prin asigurarea corespunzătoare a economiei naționale cu energie electrică și termică, de calitate superioară, la standarde înalte și la prețuri accesibile, folosirea rațională a combustibililor și energiei, protejarea intereselor clienților - consumatori de energie electrică și termică - și realizarea unui mediu concurențial normal, cu respectarea întocmai a condițiilor de protecție a mediului înconjurător”*. Totodată, ordonanța respectivă a menționat că *„politica energetică a statului trebuie să asigure creșterea eficienței energetice și constituirea cadrului instituțional corespunzător,...”*. O abordare pe care o considerăm corectă, atât pentru momentul adoptării respectivei reglementări, cât mai ales pentru prezent. Totuși, merită observat și faptul că ordonanța a fost abrogată expres prin art.66 din Legea energiei electrice nr.318/2003⁵, care nu a mai prevăzut un astfel de scop sau obiectiv. De altfel nici reglementările ulterioare în acest domeniu (Legea nr.318/2003, Legea nr.13/2007 și Legea nr.123/2012) nu au mai conținut dispoziții privitoare la „securitatea energetică” a țării. Abia în anul 2020, prin Legea nr.155/2020 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 și privind modificarea și completarea altor acte normative⁶, s-a înscris în Legea energiei electrice faptul că stabilește cadrul de reglementare *„...în vederea utilizării optime a resurselor primare de energie și a atingerii obiectivelor de securitate energetică, competitivitate și dezvoltare durabilă în condiții de accesibilitate, disponibilitate și suportabilitate a prețurilor și cu respectarea*

⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 519 din 30 decembrie 1998.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 511 din 16 iulie 2003.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial nr. 665 din 27 iulie 2020.

normelor de siguranță, calitate și protecție a mediului". În acest context, poate fi amintit și faptul că Legea nr.155/2020 a fost inițiată de un grup de parlamentari - cărora le aparțin și precizările referitoare la atingerea obiectivelor de securitate energetică -, iar nu de către guvern. De altfel, deși a fost solicitat punctul de vedere al executivului⁷, nu există date din care să rezulte că ar fi fost comunicat.

Înscrierea în textul Legii energiei electrice a obiectivelor vizând securitatea energetică demonstrează faptul că la nivelul legiuitorului s-a ajuns la un anumit grad de conștientizare a importanței sectorului energetic, dar nu și a amenințărilor, riscurilor și pericolelor care îl vizează.

Chiar dacă prin completarea Legii securității naționale, operată în anul 2016⁸, s-a introdus - la lit. m) -, o nouă „amenințare” cu un text destul de generos, acesta nu se referă în mod expres la domeniul energetic. Textul în cauză vizează *„orice acțiuni sau inacțiuni care lezează **interesele economice strategice ale României**, cele care au ca efect periclitarea, gestionarea ilegală, degradarea ori distrugerea **resurselor naturale**, fondurilor forestier, cinegetic și piscicol, **apelor și altor asemenea resurse**, precum și monopolizarea ori **blocarea accesului la acestea**, cu consecințe la nivel național sau regional*". De altfel, sectorul energetic nu a fost în intenția inițiatorilor propunerii legislative, aceștia având în vedere doar stoparea tăierilor ilegale de păduri deoarece, conform Expunerii de motive, în anii premergători adoptării acestei reglementări „s-a tăiat de două ori mai mult decât s-a putut regenera sau împăduri”. Chiar dacă punctul de vedere al Guvernului, trimis la prima cameră sesizată a Parlamentului, propunea ca modificarea și completarea legii să vizeze *„orice acțiuni sau inacțiuni ce lezează **interesele strategice ale României**”*, acesta a fost luat în considerare abia de către camera decizională a forului legislativ, astfel că se regăsește în forma finală, promulgată, a legii.

Apreciem că completarea adusă în anul 2016 Legii nr.51/1991 este mai degrabă o reflectare a dispozițiilor art.135 alin.2 lit. b) și d) din Constituția României, republicată, care prevăd că statul trebuie să asigure protejarea intereselor naționale în activitatea economică, precum și

⁷ Adresa Senatului României nr.3556 din 19.06.2019 - <https://www.senat.ro/legis/PDF/2019/19L435AV.pdf?nocache=true>.

⁸ Legea nr. 2/2016 pentru completarea art. 3 din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 27 din 14 ianuarie 2016.

exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național. Or, tocmai aceste valori (interesele naționale și resursele naturale) sunt vizate de textul de la lit. m) a Legii securității naționale.

În opinia noastră, în condițiile actuale, în lipsa unui text de lege care să circumstanțieze cu claritate o „amenințare” care vizează în mod special sectorul energetic, expresia „*interesele strategice ale României*”, la care se referă textul de lege menționat mai sus, trebuie să includă și buna funcționare a „sectorului energetic”, mai ales că în Lista sectoarelor infrastructurilor critice naționale, prevăzută în Anexa nr.1 la Ordonanța de urgență a guvernului nr. 98/2010 privind identificarea, desemnarea și protecția infrastructurilor critice⁹, este inclus și sectorul energetic, cu sub-sectorul „Energie electrică, inclusiv nuclear-electrică - capacități și instalații pentru producere, depozitare/stocare, rețele de distribuție și transport”.

O primă problemă care s-ar putea ridica însă ar fi cea legată de întinderea acestui sector, adică dacă acesta include doar capacitățile de producție a energiei electrice, ori se cuprinde în această sintagmă și domeniul producerii și asigurării materiilor prime care stau la baza obținerii energiei electrice, indiferent de sursă (solară, eoliană, hidroenergie, termică, nucleară, alte surse neconvenționale etc.). Din această perspectivă, apreciem că „sectorul energetic” trebuie considerat în integralitatea sa, de la asigurarea materiilor prime și a energiei primare (cărbune, gaze naturale etc.), incluzând producerea, stocarea, transportul și distribuirea energiei electrice și termice.

Pornind de la „interesele strategice” ale României vizate de art.3 lit. m) al Legii nr.51/1991, cu toate că actualul cadru legal nu prevede expres, având în vedere definiția securității naționale, rezultă fără îndoială că această sintagmă include și „securitatea energetică”, adică acea stare de echilibru care asigură funcționarea normală a sistemului energetic național, în ansamblul componentelor sale, de asigurare a resurselor, materiilor prime, producției, transportului și distribuției de energie electrică sau termică. Relația dintre cele două noțiuni este aceea de la parte la întreg - securitatea națională având această din urmă calitate.

În aceste condiții, apreciem că „securitatea energetică” a unei țări trebuie înțeleasă ca fiind capacitatea acesteia de a-și asigura în mod

⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 757 din 12 noiembrie 2010.

continuu și la nivelul necesar în societate a resurselor energetice de care este nevoie pentru desfășurarea activităților economice și sociale curente, precum și cele din programul de guvernare, sau planificate prin strategiile aprobate. Aceasta implică asigurarea unui portofoliu diversificat de surse de energie, la prețuri juste, dar și siguranța lanțurilor de aprovizionare, precum și stabilitatea infrastructurii energetice.

Asigurarea securității energetice implică în mod necesar, realizarea unei diversificări a surselor de energie necesare bunei funcționări a societății și evitarea situației de dependență de o singură sursă. Soluția care s-a dovedit viabilă este aceea a utilizării unei diversități de surse primare de energie: surse convenționale (cărbune, nuclear, gaze naturale, păcură), surse regenerabile (hidroenergetice, eoliene, biomasă, solară), precum și alte surse neconvenționale și regenerabile.

Pentru a putea asigura furnizarea energiei în mod continuu, fără sincope majore datorate unor eventuale fluctuații generate de cererea și oferta de moment, dar și de eventuale situații de criză generate de om sau de mediul natural, este necesar, totodată, să se realizeze un sistem de stocare a energiei. O astfel de „rezervă” este necesară la un nivel care să asigure nevoia de consum într-o situație de criză, până la reziliența totală a sistemului energetic.

În același timp, se impune asigurarea unei infrastructuri energetice adecvate, fiabile și reziliente, indiferent dacă vorbim despre lanțurile de aprovizionare cu materii prime, conducte de alimentare cu gaze sau linii de alimentare cu energie electrică sau termică.

Nu în ultimul rând, este necesar ca autoritățile competente ale statului să inițieze, să promoveze și să implementeze politici adecvate în domeniul securității energetice, prin susținerea sectorului energetic pentru a deveni sustenabil și rezilient, dar și prin reglementări legale care să favorizeze utilizarea cu prioritate a energiei regenerabile și creșterea eficienței utilizării tuturor formelor de energie.

Ideal pentru asigurarea securității energetice este un mediu politic și economic stabil la nivel național, însă trebuie să se aibă permanent în vedere contextul geopolitic, precum și evoluțiile previzibile din acest domeniu, dar mai ales trebuie să se identifice soluții pentru evenimentele geopolitice imprevizibile.

Amenințările la adresa sectorului energetic pot consta în anumiți factori externi sau interni, care pot afecta negativ buna funcționare a acestuia. Astfel de amenințări pot fi dintre cele mai diverse, de la conflictele geostrategice care impietează asupra aprovizionării cu materii prime necesare producerii energiei electrice - de exemplu -, la acte de distrugere sau degradare a infrastructurii energetice și până la cele mai „subtile”, reprezentate de atacurile cibernetice care pot viza funcționarea centralelor de producere a energiei electrice sau a sistemelor de transport a diverselor tipuri de energie (linii electrice, conductele de gaze sau petrol, linii de cale ferată etc.). Tocmai din aceste ultime considerente, Legea nr. 58/2023 privind securitatea și apărarea cibernetică a României¹⁰ a adus și ea completări la Legea securității naționale (prin introducerea în enumerarea amenințărilor de la art.3 a celor de la lit. n) - p), având un obiect de reglementare specific acestui domeniu (cibernetice), dar care poate fi considerat complementar sectorului energetic. Nu în ultimul rând, amenințările la adresa sectorului energetic pot include și instabilitatea politică sau economică în zonele de producție a energiei. Schimbările bruște și imprevizibile ale politicilor practicate cu privire la resursele energetice primare pot crea amenințări pentru buna funcționare a sistemului energetic.

Amenințările care nu sunt îndepărtate sau anihilate la timp riscă să se materializeze, evoluând și transformându-se în **riscuri**, care pot cauza un impact negativ asupra sectorului energetic și care se propagă la nivelul economiei naționale și chiar a întregii societăți. La acestea se pot adăuga și **vulnerabilitățile** reprezentând rezultatul unor carențe sau perturbări funcționale ale sistemului energetic, care pot favoriza materializarea unei amenințări sau a unui risc.

Dacă luăm exemplul Republicii Moldova, unde energia electrică este produsă într-o singură unitate (în termocentrala de la Cuciurgan, controlată de autoritățile separatiste din Transnistria) folosind o singură sursă primară - gazul rusesc - iar continuitatea acesteia depinde de evoluțiile geostrategice, putem cu ușurință să înțelegem relația dintre amenințări, riscuri și pericole în contextul securității energetice, evoluția pe lanțul cauzal amenințare - risc - pericol, atât pentru sectorul energetic, cât și pentru economia țării, ca și pentru societate în ansamblul său.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial nr. 214 din 15 martie 2023.

Evaluarea corectă a amenințărilor și riscurilor pentru sectorul energetic este esențială pentru a determina acțiunile adecvate ca reacție necesară asigurării securității energetice. Acestea iau în considerare atât amenințările, cât și vulnerabilitățile proprii ale sistemului energetic. De exemplu, riscurile pot include întreruperea alimentării cu energie din cauza unui conflict militar sau a unei crize economice care afectează livrările de combustibili.

Pericolele se referă la evenimente sau condiții care pot provoca daune sau distrugeri. În contextul securității energetice, pericolele pot include accidente industriale, dezastre naturale (precum cutremure, inundații) sau deteriorarea infrastructurii energetice. Pericolele sunt adesea rezultatul unor amenințări care nu au fost contracarate sau eliminate și pot contribui la apariția unor noi riscuri, în cazul în care nu există mijloacele sau forța de reacție adecvată.

Așadar, amenințările la adresa securității energetice pot genera riscuri, iar la rândul lor acestea pot evolua în pericole.

În concluzie, ca parte a securității naționale, asigurarea securității energetice ar trebui să fie în atenția decidenților politici, iar riscurile și amenințările la adresa acestora ar trebui să intre în obiectul de activitate al structurilor specializate în acest domeniu, prevăzute de Legea nr.51/1991. În acest mod, beneficiarii legali ai informațiilor din domeniul securității naționale prevăzuți de art.11 din lege ar putea avea la dispoziție, în mod sistematic, informații din domeniul lor de competență, cu privire la amenințări, riscuri și pericole care pot împiedica asupra realizării obiectivelor stabilite, astfel încât să poată decide în mod corespunzător îndeplinirii angajamentelor asumate.

Chiar dacă în prezent, conform celor menționate mai sus, în textul prevăzut la art.3, lit. m) din Legea nr.51/1991 se pot încadra și amenințările la adresa securității energetice, considerăm că, de *lege ferenda*, este necesară completarea art.3 din actul normativ în cauză, prin introducerea unei amenințări distincte și specializate în domeniul securității energetice, care să vizeze nu numai asigurarea necesarului de energie electrică, ci și a surselor de energie primară (cărbune, petrol, gaze naturale, energia hidro, eoliană sau solară).

În acest mod, apreciem că și activitatea de culegere de informații din domeniul securității naționale este mai completă, iar asigurarea securității energetice este mai eficientă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. * * * *Monitorul Oficial al României* nr. 190 din 18 martie 2014;
2. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 348 din 20 aprilie 2018;
3. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 519 din 30 decembrie 1998;
4. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 511 din 16 iulie 2003;
5. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 665 din 27 iulie 2020
6. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 27 din 14 ianuarie 2016;
7. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2010;
8. * * * *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 214 din 15 martie 2023.
9. * * * <https://www.cdep.ro/proiecte/2003/200/20/7/rp227.pdf>;
10. * * * <https://www.senat.ro/legis/PDF/2019/19L435AV.pdf?nocache=true>.

IMPACTUL MAJOR AL DEZASTRELOR NATURALE ASUPRA SECURITĂȚII SOCIETĂȚII

THE MAJOR IMPACT OF NATURAL DISASTERS ON SOCIETY SECURITY

Col(r). conf. univ. dr. ing. Florin NEACȘA

*Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(e-mail: neacsaf@yahoo.com)*

Rezumat: *Articolul prezintă o serie de date statistice referitoare la dezastrele naturale care s-au manifestat în 2024, comparativ cu modul de manifestare al acestora în ultimii 20 de ani. Aceste informații au ca punct de plecare datele furnizate de Baza de date pentru evenimente de urgență (EM-DAT), care este actualizată permanent de către cercetătorii Centrului de Cercetări privind Epidemiologia Dezastrelor, CRED (The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters). Totodată, în cuprinsul articolului se regăsesc aspecte referitoare la o scurtă aducere aminte a celui mai mortal tsunami din istoria modernă care s-a manifestat în 2004 în Oceanul Indian. Tot în cuprinsul acestui articol se regăsesc aspecte referitoare la inundațiile care au lovit în 2024 Europa, cu accent pe inundațiile din Spania, regiunea Valencia.*

Cuvinte cheie: *dezastre naturale; pierderi economice; persoane afectate și decedate; cutremur; taifun; tsunami; inundații.*

Abstract: *The article presents a series of statistical data on natural disasters that occurred in 2024, compared to their occurrence in the last 20 years. This information is based on data provided by the Emergency Events Database (EM-DAT), which is constantly updated by researchers at the Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, CRED (The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters). At the same time, the article contains aspects relating to a brief reminder of the deadliest tsunami in modern history that occurred in the Indian Ocean in 2004. Also included in this article are aspects relating to the floods that hit Europe in 2024, with a focus on the floods in Spain, the Valencia region*

Keywords: *natural disasters; economic losses; people affected and dead; earthquake; typhoon; tsunami; floods*

Introducere

Din analiza datelor înregistrate în Baza de date a evenimentelor de urgență EM-DAT pentru anul 2024, specialiștii au constatat că au fost

înregistrate 393 de evenimente legate de dezastre naturale, care au dus la afectarea unui număr de 167.2 milioane de persoane, la decesul unui număr de 16.753 de persoane și au provocat pagube materiale de aproximativ 241.95 miliarde USD¹. În anul 2024 continentele cele mai afectate au fost Asia, unde s-au înregistrat temperaturi extreme deosebite, care s-au soldat cu decesul a mii de persoane, Africa, unde s-au manifestat secete deosebit de severe, care au afectat mai mult de 25 de milioane de persoane și Statele Unite ale Americii, unde s-au manifestat furtuni tropicale devastatoare, care au provocat pagube materiale ce au depășit, în total, 100 miliarde USD².

Comparativ cu media anuală a ultimilor 20 de ani (2004-2023), care este de 65.566 de persoane decedate, numărul persoanelor raportate ca decedate în anul 2024, respectiv 16.753, poate părea destul de mic, dar specialiștii atrag atenția asupra faptului că în anul 2024 nu au fost înregistrate dezastre devastatoare de tipul cutremure, tsunami, furtuni sau valuri de căldură, care pot înregistra peste 10.000 de decese pentru fiecare dintre astfel de evenimente³.

Modul de manifestare al dezastrelor naturale în 2024 și comparația cu ultimii 20 de ani

Într-un clasament al primelor 10 evenimente care au provocat cele mai multe decese în 2024, regăsim următoarele țări: pe prima poziție se situează valul de căldură extremă, care a lovit Arabia Saudită în timpul pelerinajului Hajj la Mecca, când s-au înregistrat temperaturi de peste 50°C, care au provocat decesul a peste 1300 de persoane⁴; pe poziția a doua se situează Afganistan, care a fost lovit de o iarnă deosebit de severă, manifestată prin căderi masive de zăpadă, temperaturi extrem de scăzute, viscole și inundații și care, conform Societății de Semilună Roșie din Afganistan și Autorității Naționale de Management al Dezastrelor din Afganistan, au provocat decesul a aproximativ 1.200 de persoane⁵; pe locul al treilea se situează SUA, unde valul de căldură a dus la decesul a 1006 persoane, deși datele care au fost raportate s-au referit doar la două oreș,

¹ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

² *Ibidem.*

³ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Hajj_extreme_heat_disaster

⁵ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

Phoenix din Arizona și Las Vegas din Nevada, astfel că numărul victimelor ar putea să fie mult mai mare⁶; pe locul patru regăsim valurile de căldură care au lovit India între martie și iunie și au provocat decesul a 733 de persoane⁷; pe locul cinci se situează alunecarea de teren care a lovit provincia Enga din Papua Noua Guinee, în data de 24 mai, acesta fiind unul dintre cele mai grave dezastre care au lovit această țară de-a lungul istoriei, provocând decesul pentru aproximativ 670 de persoane, multe dintre acestea nefiind dezgropate, ceea ce face ca acest bilanț să nu fie cel mai exact⁸; pe locul al șaselea se situează inundațiile care au afectat Ciadul, acestea s-au manifestat din iulie până în septembrie și au provocat decesul a 576 de persoane; pe locul șapte se situează valurile de căldură care au afectat între martie și iunie Pakistanul și care au provocat decesul a 568 de persoane⁹; pe locul opt se situează Japonia unde, la data de 01 ianuarie, a avut loc un puternic cutremur care a provocat decesul pentru 551 de persoane¹⁰; pe locul nouă se situează Myanmar unde, la începutul lui septembrie, s-a manifestat taifunul Yagi, care a provocat decesul pentru 460 de persoane¹¹; pe locul zece regăsim inundațiile care au afectat Nigeria în perioada iunie-octombrie, care au provocat decesul a 396 de persoane¹².

Așa cum am arătat mai sus, în cursul anului 2024 au fost raportate și înregistrate în baza de date EM-DAT un număr de 393 de evenimente legate de dezastrele naturale, număr mai mare decât media anuală a perioadei 2004-2023, care este de 371 de astfel de evenimente. Din punct de vedere al totalului persoanelor afectate de dezastre în 2024, care este de 167.2 milioane, specialiștii apreciază că această cifră este aproximativ egală cu media anuală a ultimilor 20 de ani (2004-2023), respectiv 168,7 milioane de persoane afectate¹³.

În lista primelor 10 țări din punct de vedere al persoanelor afectate de diferite tipuri de dezastre naturale, le regăsim următoarele: pe primul loc

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_North_America_heat_waves

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Indian_heat_wave

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Enga_landslide

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Pakistan_heat_wave

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Noto_earthquake

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Typhoon_Yagi

¹² https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Nigeria_floods

¹³ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

se situează Bangladesh, unde valurile de căldură au afectat un număr de aproximativ 33 de milioane de copii¹⁴; pe locul al doilea se situează Zambia, unde seceta severă a afectat un număr de aproximativ 9.8 milioane de persoane¹⁵; pe locul al treilea se află Filipine, lovită de taifunul Trami în octombrie, taifun care a afectat un număr de 9.7 milioane de persoane¹⁶; pe locul patru regăsim inundațiile și furtunile care au lovit India la sfârșitul lunii august și care au afectat un număr de aproximativ 8 milioane de persoane¹⁷; pe locul cinci se află seceta severă care s-a manifestat în Zimbabwe și care a afectat un număr de aproximativ 7.6 milioane de persoane¹⁸; pe locul șase regăsim Filipine, lovită în luna iulie de taifunurile Gaemi și Prapiroon, care au afectat un număr de 6.5 milioane de persoane¹⁹; pe locul șapte se situează Malawi, care a fost lovită de seceta care a afectat un număr de 6.1 milioane de persoane²⁰; pe locul opt și nouă regăsim Bangladesh, lovit în luna august de inundații severe care au afectat un număr de 5.8 milioane de persoane²¹ și în perioada iunie-iulie, care au provocat afectarea unui număr de 5.1 milioane de persoane²²; pe locul 10 regăsim același Bangladesh care a fost lovit de Ciclonul Remal în luna mai, provocând afectarea unui număr de 4.6 milioane de persoane²³.

Analizând datele înregistrate în Baza de date EM-DAT, referitoare la pagubele materiale provocate de dezastrele naturale în anul 2024, se observă că valoarea acestora, care este de 242 miliarde USD, este mai mare decât media anuală a ultimilor 20 de ani (2004-2023), care este de 209.6 miliarde de USD²⁴. Specialiștii care administrează baza de date EM-DAT au realizat un top al primelor 10 dezastre și țări care au raportat cele mai mari

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Bangladesh_heatwave

¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Zambian_drought

¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Tropical_Storm_Trami

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_India_floods

¹⁸ <https://actalliance.org/wp-content/uploads/2024/07/RRF-08-2024-Zimbabwe-Drought-Addtl-1.pdf>

¹⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Typhoon_Gaemi

²⁰ <https://www.unocha.org/publications/report/malawi/malawi-drought-flash-appeal-july-2024-april-2025-july-2024>

²¹ https://en.wikipedia.org/wiki/August_2024_Bangladesh_floods

²² https://en.wikipedia.org/wiki/2024_floods_of_Bangladesh

²³ https://en.wikipedia.org/wiki/Cyclone_Remal

²⁴ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

pierderi economice în 2024 astfel: pe prima poziție se situează SUA, care a fost afectată în septembrie de uraganul Helene, acesta producând pagube materiale în valoare de 56 miliarde USD²⁵; pe locul al doilea regăsim tot SUA, care a fost lovită de uraganul Milton în septembrie 2024, acesta provocând pagube materiale în valoare de 38 miliarde USD²⁶; pe locul al treilea se situează Japonia, care în ianuarie a fost lovită de un cutremur cu magnitudinea de 7.6, cu pagube materiale în valoare de 15 miliarde USD²⁷; pe locul 4 se situează inundațiile care au afectat Spania, în special regiunea Valencia, la sfârșitul lunii octombrie și începutul lunii noiembrie, și care au provocat pagube materiale în valoare de 11 miliarde USD²⁸; pe poziția a cincea regăsim SUA care a fost lovită de uraganul Beryl la sfârșitul lunii iunie și începutul lunii iulie, acesta provocând pagube materiale în valoare de 7.2 miliarde USD²⁹; pe locul șase se situează inundațiile care au afectat la începutul lunii mai Brazilia, acestea au provocat pagube materiale în valoare de aproximativ 7 miliarde USD³⁰; pe locul șapte regăsim SUA, care a fost afectată în luna mai de furtuni care au provocat pagube materiale în valoare de 6.6 miliarde USD³¹; pe locul 8 regăsim Brazilia, afectată de cea mai severă secetă din ultimii 70 de ani, aceasta producând pagube materiale în valoare de 6 miliarde USD³²; pe locurile nouă și zece regăsim SUA, aceasta fiind lovită în luna martie de furtuni care au provocat pierderi materiale în valoare de 5.9 miliarde USD și respectiv de seceta care a produs pagube materiale în valoare de 5.4 miliarde USD³³. Din analiza datelor statistice de mai sus se observă că SUA ocupă șase din primele zece dezastre naturale care au produs cele mai multe pagube materiale, suma totală fiind de 119.1 miliarde SUA, care reprezintă aproape jumătate din pierderile totale raportate în 2024.

²⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Helene

²⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Milton

²⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Noto_earthquake

²⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Spanish_floods

²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Beryl

³⁰ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(24\)01024-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(24)01024-9/fulltext)

³¹ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

³² https://en.wikipedia.org/wiki/2023%E2%80%932024_South_American_drought

³³ <https://www.ncei.noaa.gov/news/us-drought-weekly-report-december-3-2024>

20 de ani de la tsunami-ul devastator din Oceanul Indian

În decembrie 2024 s-au împlinit 20 de ani de la tsunami-ul din Oceanul Indian, provocat de un cutremur cu magnitudinea de 9.1, în apropierea coastelor Sumatrei și Indoneziei, care a afectat peste 20 de țări. Conform datelor înregistrate până în momentul de față, acesta este cel mai mortal tsunami din istoria modernă, prin faptul că a provocat decesul a 226.408 de persoane³⁴.

Dintre cele 20 de țări afectate din Oceanul Indian, cele mai multe pagube materiale au fost suferite de Indonezia, Sri Lanka, India și Thailanda. Tsunami-ul a avut o manifestare deosebit de violentă, au fost înregistrate valuri cu o înălțime de 30 de metri, care au afectat localitățile de coastă, stațiunile turistice și infrastructura critică, având ca și consecință strămutarea a milioane de oameni și a provocat daune ecologice, din cauza inundării cu apă sărată a zonelor de coastă și a răspândirii pe suprafețe întinse a resturilor³⁵.

În momentul producerii tsunami-ului din 26 decembrie 2004, nu existau sisteme de avertizare timpurie decât în Oceanul Pacific. În ultimii 20 de ani, ca o consecință a dezastrului produs, pregătirea pentru astfel de dezastre a devenit prioritară. În momentul de față, există Sistemul de Avertizare Tsunami care acoperă Oceanul Pacific, oceanul Indian, Mediterana, regiunea Caraibilor și regiunea Atlanticului de Nord - Est, care detectează rapid tsunami-urile și trimite alerte în timp real, contribuind la salvarea de vieți omenești³⁶.

Noile tehnologii dezvoltate ajută, în momentul de față, echipele de urgență să prezică impactul cutremurelor și al tsunami-urilor în timp real. Spre exemplu, Sistemul de Evaluare Promptă a Cutremurelor Globale pentru Intervenție (PAGER) al USGS poate să estimeze numărul de persoane decedate și pagubele economice în termen de 30 de minute de la producerea unui cutremur major³⁷.

Cu toate că s-au făcut progrese importante în dezvoltarea de noi sisteme de avertizare în ultimii 20 de ani, crearea unor modele foarte precise este dificil de realizat din cauza cantității foarte mari de date care trebuie să

³⁴ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

³⁵ https://ro.wikipedia.org/wiki/Cutremurul_din_Oceanul_Indian_din_2004

³⁶ https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf

³⁷ <https://earthquake.usgs.gov/data/pager/>

fie procesate rapid de către sisteme cu o putere de calcul foarte mare, mai ales în cazul tsunami-urilor care, de cele mai multe ori, sunt cauzate de cutremure subacvatice. În prezent, eforturile specialiștilor la nivel global sunt direcționate către realizarea de Sisteme de avertizare timpurie multi-risc (MHEWS)³⁸, cu scopul de a asigura o avertizare promptă a oamenilor în cazul producerii unor dezastre naturale, ca parte a inițiativei Națiunilor Unite “Avertizare timpurie pentru toți” (EW4ALL)³⁹.

Tsunami-ul din 2004 a fost unul dintre cele mai devastatoare dezastre ale secolului XXI. Acesta a dus la învățarea unor lecții deosebit de importante, care au impus, practic, promovarea unei culturi a riscului, cu scopul de a asigura consolidarea pregătirii pentru dezastre, prin instruirea permanentă a comunităților și personalului de intervenție și prin dezvoltarea echipamentelor necesare pentru a face față unor dezastre naturale viitoare.

Inundațiile din Europa – Spania 2024

Specialiștii care administrează baza EM-DAT au observat că inundațiile la nivel global sunt din ce în ce mai frecvente. Dintre factorii care au favorizat aceste dezastre se evidențiază: creșterea nivelului mării și al oceanelor ca urmare a încălzirii globale, schimbarea destinației terenurilor și extinderea urbanizării, precum și a perioadelor de precipitații extreme. Conform datelor înregistrate de către EM-DAT, în ultimii 30 de ani inundațiile au provocat un număr de peste 218.000 de decese în rândul populației, o treime din ele au fost raportate în Asia de Sud-Est⁴⁰.

Cu toate acestea, inundații deosebit de severe au avut loc și în Europa, dintre acestea cele mai semnificative sunt cele din România din anul 1926, atunci când Dunărea a provocat peste 1000 de decese în rândul populației; inundațiile care s-au manifestat în 1953, atunci când Marea Nordului a afectat Țările de Jos, Marea Britanie, Belgia și Luxemburgul, și au provocat peste 2000 de decese în rândul populației; inundațiile care au lovit Spania în 1973 și care au provocat cel puțin 500 de decese în rândul populației⁴¹.

³⁸ <https://www.see-mhews.org/>

³⁹ <https://www.un.org/en/climatechange/early-warnings-for-all>

⁴⁰ <https://www.ssph-journal.org/journals/international-journal-of-public-health/articles/10.3389/ijph.2025.1608236/full>

⁴¹ *Ibidem*

În octombrie-noiembrie 2024, regiunea Valencia, Spania, a fost lovită din nou de inundații catastrofale, fiind raportate peste 220 de decese în rândul populației, alte câteva mii de persoane au trebuit să fie strămutate, acestea fiind, din 1973, cele mai mortale inundații care s-au manifestat în Spania⁴². Inundațiile respective, conform specialiștilor, au fost provocate de fenomenul *gota fria* („picătură rece”), fenomen care se produce atunci când apele calde ale Mediteranei se întâlnesc cu aerul rece, provocând precipitații foarte puternice⁴³.

De cele mai multe ori, inundațiile care au lovit Europa, dar și alte zone ale lumii, au fost corelate și cu alte tipuri de pericole cum sunt, furtuni deosebit de puternice, alunecări de teren sau distrugeri de infrastructuri, inclusiv critice, care au dus la producerea de pierderi de vieți omenești și de pagube materiale deosebit de mari. În acest sens prevenirea dezastrelor viitoare este deosebit de importantă. Pentru acest lucru este necesar să înțelegem complexitatea interacțiunii dintre expunere, vulnerabilitate și capacitatea de răspuns, împreună cu comunicarea eficientă a riscurilor în toate etapele de management al dezastrelor, de la răspunsul imediat în caz de dezastru al unităților specializate și până la conștientizarea publicului.

Încheiere

În ultimele decenii, au fost realizate progrese semnificative. În acest sens, reprezentative sunt : Cadrul Sendai 2015-2030 al Națiunilor Unite pentru reducerea riscului de dezastre⁴⁴; Directiva Uniunii Europene privind inundațiile din 2007⁴⁵; Sistemul european de conștientizare a inundațiilor⁴⁶. Toate acestea au ca scop perfecționarea pregătirii și a capacităților de avertizare timpurie, având în vedere faptul că riscurile la inundații sunt în continuă creștere.

Bazele de date EM-DAT și HANZE⁴⁷ vin în sprijinul specialiștilor, oferind informații deosebit de importante în ceea ce privește evenimentele trecute prin modul de manifestare asupra factorilor umani, de

⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Spanish_floods

⁴³ https://es.wikipedia.org/wiki/Inundaciones_de_la_DANA_de_2024_en_Espa%C3%B1a

⁴⁴ <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/ALL/?uri=CELEX:32007L0060>

⁴⁶ <https://www.copernicus.eu/ro/sistemul-european-de-avertizare-caz-de-inundatii>

⁴⁷ <https://libguides.hanze.nl/collection/database>

mediu și economici. Toate aceste evenimente naturale, deosebite ca mod de manifestare, ne reamintesc faptul că este necesară implementarea unei culturi proactive de management al riscurilor, angajament care a fost stabilit încă din anul 1990 în timpul Deceniului Internațional pentru Reducerea Dezastrelor Naturale⁴⁸.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. https://files.emdat.be/reports/2024_EMDAT_report.pdf;
2. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Hajj_extreme_heat_disaster;
3. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_North_America_heat_waves;
4. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Indian_heat_wave;
5. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Enga_landslide;
6. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Noto_earthquake;
7. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Pakistan_heat_wave;
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Typhoon_Yagi;
9. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Nigeria_floods;
10. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Bangladesh_heatwave;
11. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Zambian_drought;
12. https://en.wikipedia.org/wiki/Tropical_Storm_Trami;
13. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_India_floods;
14. <https://actalliance.org/wp-content/uploads/2024/07/RRF-08-2024-Zimbabwe-Drought-Addtl-1.pdf>;
15. https://en.wikipedia.org/wiki/Typhoon_Gaemi;
16. <https://www.unocha.org/publications/report/malawi/malawi-drought-flash-appeal-july-2024-april-2025-july-2024>;
17. https://en.wikipedia.org/wiki/August_2024_Bangladesh_floods;
18. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_floods_of_Bangladesh;
19. https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Helene;
20. https://en.wikipedia.org/wiki/Cyclone_Remal;
21. https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Milton;
22. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Spanish_floods;
23. https://en.wikipedia.org/wiki/Hurricane_Beryl;
24. [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(24\)01024-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(24)01024-9/fulltext);

⁴⁸ <https://agerpres.ro/documentare/2018/10/12/ziua-internationala-pentru-reducerea-dezastrelor--192122>

24. https://en.wikipedia.org/wiki/2023%E2%80%932024_South_American_drought;
 25. <https://www.ncei.noaa.gov/news/us-drought-weekly-report-december-3-2024>
 26. https://ro.wikipedia.org/wiki/Cutremurul_din_Oceanul_Indian_din_2004;
 27. <https://earthquake.usgs.gov/data/pager/>
 28. <https://www.see-mhews.org>
 29. <https://www.un.org/en/climatechange/early-warnings-for-all>
 30. https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Spanish_floods
 31. https://es.wikipedia.org/wiki/Inundaciones_de_la_DANA_de_2024_en_Espa%C3%B1a
 32. <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>
 33. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/ALL/?uri=CELEX:32007L0060>;
 34. <https://www.copernicus.eu/ro/sistemul-european-de-avertizare-caz-de-inundatii>;
 35. <https://libguides.hanze.nl/collection/database>;
 36. <https://agerpres.ro/documentare/2018/10/12/ziua-internationala-pentru-reducerea-dezastrelor--192122>.
-

PROFILUL CRIMINALILOR DIN SECOLUL XXI – TENDINȚE ȘI FACTORI DE INFLUENȚĂ

21ST CENTURY CRIMINAL PROFILE – TRENDS AND INFLUENTIAL FACTORS

Prof.univ.dr. George ȚICAL,

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale

Membru Asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

(ticalgeorge@yahoo.com)

Rezumat: Criminalitatea modernă a cunoscut transformări semnificative, fiind influențată de progresul tehnologic, de globalizare și de schimbările socio-economice. Acest articol analizează principalele tendințe ale criminalității contemporane, evidențiind creșterea cybercriminalității, expansiunea grupărilor infracționale transnaționale și evoluția violenței urbane și a infracțiunilor economice. Infractorii din secolul XXI exploatează rețele digitale, folosesc criptomonede pentru a ascunde tranzacții ilegale și profită de lacunele legislative pentru a-și extinde activitățile.

Studiul se bazează pe analiza literaturii de specialitate, rapoarte ale Europol, INTERPOL și FBI, precum și studii de caz relevante. Printre concluziile esențiale se numără necesitatea îmbunătățirii cooperării internaționale, creșterea investițiilor în securitate cibernetică și implementarea unor reforme legislative adaptate la noile tipuri de criminalitate.

Fenomenul criminalității organizate a devenit o industrie globalizată, iar infracțiunile economice, precum spălarea banilor și fraudele financiare, amenință stabilitatea economică globală. Violența urbană, amplificată de conflictele dintre bande și recrutarea online, generează noi provocări pentru sistemele de aplicare a legii.

Pentru a combate eficient aceste amenințări, este necesară o abordare multidisciplinară, care să includă măsuri de prevenție, intervenții legislative și utilizarea tehnologiilor avansate. Criminalitatea modernă este dinamică, iar strategiile de combatere trebuie să fie adaptabile pentru a face față noilor provocări.

Cuvinte-cheie: Cybercriminalitate, Criminalitatea organizată, Criminalitate transnațională, Infracțiuni economice, Violență urbană, Spălare de bani, Criptomonede și criminalitate, Prevenția și combaterea infracționalității.

Abstract: Modern crime has undergone significant transformations, influenced by technological progress, globalization, and socio-economic changes. This article analyzes the main trends in contemporary crime, highlighting the rise of cybercrime, the expansion of transnational criminal groups, and the evolution of urban violence and economic crimes. 21st-century criminals exploit digital networks, use cryptocurrencies to conceal illegal transactions, and take advantage of legislative loopholes to expand their activities.

The study is based on an analysis of specialized literature, reports from Europol, INTERPOL, and the FBI, as well as relevant case studies. Key findings include the need to improve international cooperation, increase investment in cybersecurity, and implement legislative reforms tailored to new forms of crime.

Organized crime has become a globalized industry, while economic crimes, such as money laundering and financial fraud, threaten global economic stability. Urban violence, exacerbated by gang conflicts and online recruitment, generates new challenges for law enforcement systems.

To effectively combat these threats, a multidisciplinary approach is required, incorporating preventive measures, legislative interventions, and the use of advanced technologies. Modern crime is dynamic, and combat strategies must be adaptable to address emerging challenges.

Keywords: Cybercrime, Organized Crime, Transnational Crime, Economic Crimes, Urban Violence, Money Laundering, Cryptocurrencies and Crime, Crime Prevention and Enforcement.

Introducere

În ultimele decenii, criminalitatea a suferit transformări semnificative, adaptându-se la noile condiții sociale, economice și tehnologice. Dezvoltarea internetului, globalizarea și schimbările în structura demografică au contribuit la apariția unor infractori mai sofisticăți, capabili să opereze dincolo de granițele naționale și să exploateze vulnerabilitățile digitale. Dacă în trecut infracțiunile erau dominate de violență fizică sau de crime economice tradiționale, în prezent, acestea includ atacuri cibernetice, fraude complexe și infracțiuni cu caracter transnațional. Studiarea profilului criminalilor moderni este esențială pentru înțelegerea noilor modele comportamentale și pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de prevenție și combatere a criminalității.

Obiectivul și relevanța studiului

Acest articol își propune să analizeze principalele tendințe în criminalitatea modernă și factorii de influență asupra comportamentului infracțional. Într-un mediu caracterizat de digitalizare accelerată și criminalitate transnațională, este crucial să identificăm caracteristicile esențiale ale criminalilor contemporani și metodele prin care aceștia operează. „Criminalitatea modernă nu mai este limitată de spațiul geografic sau de tipologia infractorului, ci este în continuă schimbare, adaptându-se la noile tehnologii și structuri socio-economice” (McGuire, 2020, p. 112). Astfel, analiza acestui fenomen este relevantă atât pentru criminologi și

psihologi, cât și pentru instituțiile de aplicare a legii, care trebuie să dezvolte strategii eficiente de combatere a infracțiunilor emergente.

Metodologia științifică

Pentru a fundamenta analiza, am utilizat o metodologie bazată pe:

Analiza literaturii de specialitate, incluzând studii recente în domeniul criminologiei, psihologiei criminale și securității cibernetice. Gottschalk (2019) subliniază că „profilul infractorului modern este marcat de un grad ridicat de adaptabilitate și de utilizarea tehnologiei pentru a evita detecția” (p. 87).

Examinarea rapoartelor oficiale ale instituțiilor internaționale precum Europol, INTERPOL și FBI, care oferă date despre tiparele infracționale actuale. Conform unui raport Europol (2023), „criminalitatea organizată din prezent se bazează tot mai mult pe rețele digitale pentru recrutare, finanțare și operare” (p. 34).

Studii de caz relevante, care ilustrează diferite tipologii de infractori și modul în care aceștia s-au adaptat la noile condiții sociale și tehnologice. Wall (2017) evidențiază că „hackerii și infractorii cibernetici au devenit actori-cheie în peisajul criminalității globale, exploatând lipsurile legislative și vulnerabilitățile sistemelor informatice” (p. 59).

Prin această abordare interdisciplinară, articolul aduce o contribuție la înțelegerea noilor dinamici ale criminalității și la identificarea unor posibile soluții pentru prevenirea și combaterea acesteia.

2. Tendințele principale ale criminalității moderne

Într-un context global în continuă schimbare, criminalitatea a evoluat semnificativ, adaptându-se la noile tehnologii, la interconectarea internațională și la transformările sociale. Nu mai putem vorbi doar despre infractori care operează la nivel local, deoarece metodele moderne permit criminalilor să acționeze la o scară globală, profitând de lacunele legislative, de anonimatul oferit de internet și de mobilitatea crescută a bunurilor și persoanelor. Criminalitatea modernă este din ce în ce mai diversificată și include, printre altele, cybercriminalitatea, criminalitatea transnațională organizată și noile forme de infracțiuni urbane și economice.

Această expansiune a fenomenului infracțional este strâns legată de trei factori majori:

1. **Digitalizarea și accesul extins la tehnologii avansate**, care permit comiterea infracțiunilor într-un mediu virtual greu de monitorizat.

2. **Creșterea interconectivității globale**, care facilitează infracțiunile transfrontaliere și face dificilă aplicarea legilor naționale asupra rețelelor criminale internaționale.

3. **Evoluția modelelor economice și sociale**, care generează noi oportunități pentru infractori și, în același timp, noi vulnerabilități pentru cetățeni și instituții.

Dacă în trecut criminalitatea era adesea asociată cu jafuri, atacuri violente și escrocherii de mică amploare, astăzi infractorii pot opera prin rețele descentralizate, fără a-și expune identitatea reală. Fenomenul nu mai este limitat la o categorie specifică de infractori, ci implică o gamă variată de actori, de la hackeri izolați și grupări mafioate internaționale până la persoane aparent obișnuite, care sunt recrutate online pentru activități ilegale.

În această secțiune, vom analiza principalele tendințe ale criminalității moderne, concentrându-ne pe cybercriminalitate, criminalitatea organizată transnațională și evoluția infracționalității urbane și economice. Aceste fenomene reprezintă provocări majore pentru forțele de ordine și necesită adaptarea strategiilor de prevenție și combatere la noile realități ale societății digitale.

2.1. Creșterea cybercriminalității și impactul rețelelor online

Într-o lume interconectată, unde fiecare aspect al vieții noastre se mută treptat în spațiul digital, criminalitatea a găsit un teren fertil pentru expansiune. Lumea reală nu mai este singura scenă a infracțiunilor – spațiul virtual devine din ce în ce mai mult un teritoriu al pericolului, un loc unde hoții nu sparg lacăte, ci firewall-uri, unde bandiții nu poartă măști, ci se ascund în spatele ecranelor. Cybercriminalitatea a devenit nu doar o amenințare, ci o realitate cotidiană, în care fiecare utilizator de internet poate deveni o țintă, iar fiecare instituție un posibil punct vulnerabil.

Anonimatul și întinderea globală – două elemente esențiale care definesc acest nou tip de criminalitate. Un hacker dintr-un colț îndepărtat al lumii poate fura date bancare dintr-o instituție din Europa sau poate lansa un atac cibernetic asupra unei rețele guvernamentale fără a părăsi niciodată

confortul propriului cămin. Internetul a oferit nu doar mijloacele, ci și protecția necesară pentru astfel de acțiuni, permițând infractorilor să opereze cu un grad ridicat de impunitate.

Fraudele financiare și atacurile cibernetice – au devenit unele dintre cele mai frecvente și devastatoare forme de criminalitate digitală. Schemele de phishing, în care utilizatorii sunt înșelați pentru a furniza date sensibile, s-au sofisticat într-atât încât multe dintre ele sunt aproape imposibil de deosebit de comunicările legitime. În 2016, un atac asupra rețelei internaționale SWIFT a dus la furtul a 81 de milioane de dolari, demonstrând cât de vulnerabil poate fi sistemul financiar global în fața unor astfel de amenințări (Europol, 2023, p. 72).

Atacurile ransomware – în care hackerii blochează accesul la date și cer răscumpărare, au paralizat spitale, instituții publice și companii private. Cazul WannaCry din 2017, care a afectat peste 300.000 de computere din 150 de țări, a fost un semnal de alarmă pentru guvernele lumii: criminalitatea informatică poate lovi oricând, oriunde și cu un impact devastator (FBI, 2021, p. 38).

Dark Web – subteranul digital este o altă dimensiune a criminalității cibernetice. Aici, sub protecția anonimatului, se desfășoară o piață ilegală imensă, unde se vând droguri, arme, date personale furate și chiar servicii de asasinat la comandă. Piața Silk Road, desființată de FBI în 2013, a fost doar vârful aisbergului – în realitate, zeci de alte platforme similare continuă să funcționeze în obscuritatea rețelelor criptate (Greenberg, 2019, p. 85).

Deepfake și manipularea realității – în era inteligenței artificiale, criminalitatea cibernetică nu se limitează doar la furtul de bani sau de informații. Tehnologia deepfake, care permite falsificarea fețelor și vocilor, este utilizată pentru escrocherii financiare și chiar pentru influențarea politică. În 2019, un grup de hackeri a reușit să imite vocea unui CEO și să inducă în eroare o companie britanică, determinând un transfer fraudulos de 220.000 de euro (FBI, 2021, p. 56). O nouă eră a falsificării și manipulării informațiilor a început.

Social media – noul teritoriu al recrutării infracționale. Dacă în trecut, bandele și organizațiile criminale recrutau membri prin interacțiuni directe, astăzi, procesul se desfășoară pe internet. Rețelele sociale, grupurile criptate de mesagerie și forumurile clandestine sunt folosite pentru a atrage tineri în activități ilegale, de la hacking și trafic de droguri, până la radicalizare

extremistă. Un raport INTERPOL (2022) arată că 60% dintre persoanele recrutate de grupări extremiste sunt abordate inițial pe internet (p. 48).

Criptomonedele și spălarea banilor – ascunse sub iluzia libertății financiare, criptomonedele sunt adesea folosite ca instrumente pentru tranzacții ilegale. Fără o reglementare clară, ele oferă infractorilor posibilitatea de a muta sume uriașe fără a fi detectați. În 2021, Europol a descoperit că grupări criminale din Europa de Est au transferat peste 500 de milioane de euro prin rețele bazate pe criptomonede (Europol, 2023, p. 91).

Un război digital între infractori și autorități. Autoritățile internaționale încearcă să țină pasul cu această nouă realitate.

Europol și INTERPOL au creat unități specializate în combaterea cybercriminalității, dar provocările sunt uriașe. Internetul elimină granițele geografice, ceea ce înseamnă că un infractor poate opera dintr-o țară unde legislația este permisivă, fără a fi tras la răspundere.

Reglementările privind protecția datelor – Uniunea Europeană a adoptat Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), dar există o dilemă: cum echilibrezi dreptul la confidențialitate cu nevoia de a combate criminalitatea digitală? (EBA, 2020, p. 83).

Conștientizarea publicului – educația digitală este esențială pentru a preveni atacurile cibernetice. În multe cazuri, oamenii devin victime ale fraudelor online din cauza lipsei de informare.

Criminalitatea s-a mutat în spațiul virtual, iar metodele infractorilor devin din ce în ce mai sofisticate. Cybercriminalitatea nu mai este doar un fenomen al viitorului – ea este deja aici, afectând fiecare aspect al vieții noastre. De la fraude financiare și atacuri ransomware, până la manipularea informațiilor prin deepfake și recrutarea online pentru activități ilegale, criminalitatea digitală este o provocare majoră pentru autorități, companii și societate.

În fața acestei amenințări, doar o abordare integrată poate face față pericolelor digitale: cooperarea internațională, investițiile în securitate cibernetică, reformele legislative și educația digitală sunt esențiale pentru a combate eficient criminalitatea cibernetică a secolului XXI.

2.2. Criminalitatea transnațională și grupările organizate

Într-o lume fără granițe, unde oamenii, bunurile și informațiile circulă cu o viteză fără precedent, criminalitatea organizată a devenit un

fenomen globalizat. Grupările infracționale nu mai operează în izolare, ci colaborează la nivel internațional, creând rețele complexe care le permit să traficeze droguri, arme și persoane, să spele bani și să exploateze lacunele legislative din diferite țări.

Dacă în trecut bandele criminale erau limitate la teritoriile pe care le controlau fizic, astăzi, datorită progresului tehnologic și interconectivității economice, un cartel de droguri din America Latină poate colabora cu o rețea de crimă organizată din Europa de Est și cu hackeri din Asia, toate aceste operațiuni desfășurându-se din umbră, prin canale securizate de comunicare.

Mafia tradițională, odinioară centrată în orașe precum Palermo, New York sau Moscova, a fost înlocuită de rețele descentralizate, care funcționează pe model corporatist. Nu mai există un singur lider atotputernic, ci multiple grupuri interconectate, fiecare având un rol bine definit în lanțul infracțional.

Printre cele mai active și periculoase grupări criminale internaționale se numără:

- *Cartelurile de droguri din Mexic și Columbia*, care domină piața globală a cocainei, folosind submarine, avioane private și corupție la nivel înalt pentru a-și asigura rutele de transport. Cazul celebrului Joaquín "El Chapo" Guzmán, liderul cartelului Sinaloa, demonstrează modul în care acești infractori operează la scară globală – rețeaua sa se întindea pe patru continente, spălând miliarde de dolari prin companii fantomă și criptomonede (Keefe, 2020, p. 147).

- *Mafia rusă și grupările din Europa de Est*, specializate în trafic de arme, fraude financiare și atacuri cibernetice. În 2019, Europol a demască o rețea rusească ce spăla anual peste 1 miliard de dolari prin intermediul unor bănci offshore și investiții imobiliare în Londra și Dubai (Europol, 2023, p. 88).

- *Triadele chineze și Yakuza japoneză*, care controlează o mare parte din traficul de droguri sintetice și rețelele de prostituție forțată din Asia și Europa. Spre deosebire de cartelurile mexicane, aceste grupări funcționează ca organizații semi-legale, implicându-se inclusiv în afaceri legitime pentru a-și masca activitățile infracționale (Schneider, 2019, p. 73).

- *Grupările mafioate din Balcani*, care s-au impus ca intermediari de încredere în traficul de droguri și arme. Clanurile albaneze și sârbești sunt

responsabile pentru distribuția cocainei în Europa, colaborând cu cartelurile columbiene și mexicane (Glenny, 2020, p. 109).

Principalele activități infracționale ale grupărilor transnaționale:

- *Traficul de droguri* – Una dintre cele mai profitabile activități, estimată la peste 400 de miliarde de dolari anual. Cartelurile sud-americeane produc cocaină, traficanții europeni o distribuie, iar rețelele asiatice controlează piața metamfetaminelor.

- *Traficul de persoane* – Un fenomen alarmant, în care mii de oameni sunt exploatați în rețele de muncă forțată și prostituție. Grupările nigeriene și est-europene sunt printre cele mai active în acest domeniu. Se estimează că peste 40 de milioane de persoane sunt victime ale sclaviei moderne, multe dintre ele recrutate prin rețele sociale și false promisiuni de locuri de muncă (UNODC, 2022, p. 97).

- *Spălarea de bani* – Criminalii folosesc bănci offshore, criptomonede și investiții în imobiliare pentru a ascunde proveniența banilor. De exemplu, în 2021, un scandal financiar din Dubai a dezvăluit cum grupări criminale din Rusia și Asia Centrală au ascuns peste 10 miliarde de dolari în proprietăți de lux (Financial Times, 2022, p. 65).

- *Traficul de arme* – Regiunile afectate de conflicte sunt principalele surse ale pieței ilegale de armament. Rapoartele INTERPOL arată că grupările criminale din Balcani vând arme către carteluri sud-americeane și grupări extremiste din Orientul Mijlociu (INTERPOL, 2023, p. 77).

O tendință îngrijorătoare este suprapunerea dintre criminalitatea organizată și grupările teroriste. Organizații precum ISIS și Hezbollah au fost implicate în trafic de droguri, contrabandă cu petrol și spălare de bani pentru a-și finanța activitățile. De exemplu, în 2018, Europol a descoperit că filiale Hezbollah din America de Sud foloseau rețele criminale pentru a transporta cocaină în Europa și pentru a finanța activitățile teroriste din Orientul Mijlociu (Europol, 2019, p. 92).

În fața acestei amenințări globale, autoritățile internaționale încearcă să dezvolte strategii mai eficiente pentru combaterea criminalității transnaționale:

- *Cooperarea internațională între Europol, INTERPOL, FBI și alte agenții naționale*. În 2021, o operațiune comună între SUA și UE a dus la arestarea a peste 800 de membri ai unor rețele criminale după ce autoritățile

au reușit să spargă un sistem de comunicare criptat folosit de mafioți (FBI, 2021, p. 83).

- *Sanțiuni economice și confiscarea bunurilor grupărilor infracționale.* Uniunea Europeană a impus sancțiuni asupra oligarhilor și afiliaților rețelelor criminale, blocând accesul acestora la sistemele financiare occidentale.

- *Legi mai stricte pentru combaterea spălării de bani și a corupției.* Băncile sunt obligate să monitorizeze tranzacțiile suspecte, iar noile reglementări impun mai multă transparență în investițiile offshore.

Criminalitatea transnațională nu este doar o problemă a statelor în care se desfășoară, ci o amenințare globală care afectează economii, guverne și milioane de oameni. Grupările infracționale s-au adaptat la noile realități, folosind tehnologia și corupția pentru a evita legea. Singura soluție eficientă este o abordare internațională coordonată, care să vizeze destructurarea rețelelor financiare ale criminalilor, colaborarea între agențiile de aplicare a legii și adoptarea unor măsuri legislative stricte împotriva spălării de bani și a traficului ilegal.

Acolo unde criminalii se reinventează, și autoritățile trebuie să se adapteze. Altfel, lumea riscă să devină un haos condus din umbră de rețele invizibile.

2.3. Noile forme de violență urbană și infracțiuni economice

Sub lumina neoanelor care pulsează în ritmul vieții moderne, orașele ascund o realitate sumbră, invizibilă pentru cei care nu știu unde să privească. În spatele străzilor aglomerate, al cafenelelor pline de viață și al zgârie-norilor care sfidează cerul, se desfășoară un război tăcut – unul în care violența urbană și criminalitatea economică devin arme letale împotriva stabilității sociale.

Astăzi, criminalitatea nu mai este doar un fenomen al cartierelor sărace sau al periferiei uitate. Ea se infiltrează în fiecare aspect al vieții urbane, îmbrăcând forme diverse: bande de stradă care își dispută teritoriile cu gloanțe, grupări criminale care controlează rețele de droguri și exploatare umană, escrocherii digitale care golesc conturile bancare fără a ridica un deget.

Orașele moderne nu mai sunt doar simboluri ale progresului – pentru unii, ele sunt câmpuri de luptă.

Dacă în trecut bandele erau considerate doar găști de tineri violenți, astăzi ele funcționează ca organizații infracționale bine structurate, având ierarhii, coduri de conduită și chiar proprii strategii de expansiune.

În metropole precum Los Angeles, Rio de Janeiro sau Paris, violența dintre bande a ajuns la niveluri alarmante. Străzi întregi devin zone de război, unde fiecare centimetru de teritoriu este disputat cu sânge.

Un exemplu notoriu este Mara Salvatrucha (MS-13), una dintre cele mai periculoase organizații criminale din lume. Membrii săi nu sunt doar simpli infractori, ci soldați ai unui imperiu al crimei, capabili de o cruzime care sfidează orice limită. Tortură, execuții publice, extorcare – toate sunt metode prin care banda își menține puterea (FBI, 2021, p. 91).

În Chicago, numărul crimelor violente a crescut cu 35% între 2019 și 2022, iar luptele dintre bandele locale au transformat anumite cartiere în zone interzise, unde nici poliția nu mai îndrăznește să pășească după lăsarea întinericului (UNODC, 2022, p. 108).

No-Go Zones și radicalizarea urbană. În unele orașe europene, cartiere întregi sunt sub controlul grupărilor infracționale sau extremiste. Aceste "No-Go Zones", unde legea este dictată de bande și unde poliția este doar un mit, devin focare ale radicalizării și ale recrutării pentru activități criminale.

În Paris, Londra și Berlin, astfel de zone sunt dominate de rețele de trafic de droguri și de extremiști care atrag tineri vulnerabili în activități ilegale sau teroriste. Recrutarea prin social media a devenit o armă puternică – un simplu mesaj poate transforma un adolescent într-un pion al crimei organizate (INTERPOL, 2022, p. 49).

Criminalitatea economică: infractori fără arme, dar cu unelte letale. Dacă bandele străzilor impun controlul prin violență, există o altă categorie de infractori, mai puțin vizibili, dar infinit mai periculoși. Ei nu trag cu arme, nu poartă tatuaje și nu își dispută teritoriile cu gloanțe – în schimb, mută miliarde de dolari dintr-o țară în alta cu un simplu clic.

Spălarea banilor: arta de a ascunde ilegalitatea în legalitate. Există un motiv pentru care miliarde de dolari dispar anual din sistemele financiare. Criminalitatea modernă nu mai înseamnă doar furturi și jafuri, ci și spălare de bani prin companii offshore, criptomonede și rețele bancare obscure.

Un caz emblematic este Panama Papers (2016), care a expus sute de lideri politici, oameni de afaceri și criminali internaționali care își ascundeau averile printr-un sistem bine orchestrat de firme fantomă. Oligarhi, baroni ai drogurilor, magnați ai petrolului – toți foloseau paradisuri fiscale pentru a-și ascunde averile (OCCRP, 2020, p. 122).

Fraudele bancare și colapsul financiar. Unele dintre cele mai mari infracțiuni economice ale ultimilor ani au fost comise de corporații aparent respectabile, care au manipulat piața financiară cu o ingeniozitate demnă de filmele de la Hollywood.

Un exemplu recent este scandalul Wirecard (2020), în care 1,9 miliarde de euro au dispărut din bilanțurile unei companii fintech germane. Acest caz a zguduit Europa, demonstrând cât de ușor poate fi manipulat un sistem financiar care se bazează pe încredere, dar nu pe transparență (McCrum, 2022, p. 89).

Corporatocrația crimei: cum companiile ajută la fraude globale. Nu doar criminalii clasici sunt implicați în infracțiuni economice. Multe corporații mari devin complici sau chiar orchestratori ai unor fraude uriașe.

Volkswagen Dieseldgate (2015) – compania germană a fost prinsă falsificând testele de emisii pentru milioane de mașini, păcălind clienții și guvernele.

HSBC Money Laundering Scandal (2012) – una dintre cele mai mari bănci din lume a fost acuzată că a facilitat spălarea de bani pentru cartelurile de droguri din Mexic și grupările teroriste din Orientul Mijlociu.

În fața acestor amenințări, statele și agențiile internaționale încearcă să riposteze prin:

- *Monitorizarea tranzacțiilor financiare suspecte* – băncile sunt obligate să raporteze transferurile suspecte, iar criptomonedele sunt din ce în ce mai reglementate.

- *Intervenții armate în cartierele periculoase* – Rio de Janeiro, Chicago și alte metropole folosesc forțe speciale pentru a elimina bandele care controlează cartiere întregi.

- *Cooperare internațională* – Europol, INTERPOL și FBI colaborează pentru destructurarea rețelelor financiare ale infractorilor internaționali.

Metropolele moderne nu sunt doar centre ale progresului și ale inovației – ele sunt și epicentre ale unor forme sofisticate de criminalitate.

Violența urbană și criminalitatea economică nu sunt fenomene separate, ci două fețe ale aceleiași monede, fiecare hrănindu-se din haos și din lipsa de reglementare.

Dacă orașele viitorului vor fi sigure sau nu depinde de capacitatea statelor de a anticipa, combate și elimina aceste amenințări înainte ca ele să devină imposibil de controlat.

3. Factori de influență în criminalitatea modernă

Criminalitatea modernă nu este un fenomen izolat, ci rezultatul interacțiunii dintre factori sociali, economici, tehnologici și psihologici. Înțelegerea acestor factori este esențială pentru prevenirea și combaterea eficientă a infracțiunilor. Studiile din criminologie arată că mediul în care trăiește un individ, experiențele sale personale și influențele externe contribuie la dezvoltarea unui comportament infracțional (Gottschalk, 2019, p. 65). În această secțiune, vom analiza trei categorii majore de factori: psihologici și sociali, impactul tehnologiei și schimbările legislative.

3.1. Factori psihologici și sociali

Personalitatea, mediul familial și condițiile socio-economice joacă un rol esențial în formarea comportamentului criminal. Studiile psihologice arată că anumite tulburări de personalitate, precum psihopatia și sociopatia, sunt frecvent asociate cu infracțiunile violente și cu criminalitatea organizată (Hare, 2016, p. 102). De exemplu, celebrul caz al lui Ted Bundy, unul dintre cei mai notorii criminali în serie din SUA, a demonstrat cum o personalitate carismatică, combinată cu o lipsă totală de empatie, poate duce la crime multiple fără remușcări (Rule, 2009, p. 198).

Mediul social este la fel de important. Cercetările arată că tinerii care cresc în comunități marcate de violență, sărăcie și lipsa accesului la educație au un risc mai mare de a adopta comportamente infracționale (Moffitt, 1993, p. 679). Un exemplu recent este fenomenul gangurilor urbane din America Latină, unde lipsa oportunităților economice și influența liderilor infracționali determină recrutarea tinerilor pentru activități ilegale, cum ar fi traficul de droguri și asasinatele la comandă (Vigil, 2018, p. 44).

3.2. Impactul tehnologiei asupra criminalității

Progresul tehnologic a oferit infractorilor noi modalități de a opera, complicând activitatea autorităților. Hackerii și grupările criminale folosesc dark web-ul, criptomonedele și inteligența artificială pentru a comite infracțiuni care sunt dificil de detectat. Un exemplu notoriu este rețeaua Silk Road, o platformă online ilegală unde se vindeau droguri, arme și servicii de hacking, care a fost operată anonim prin rețeaua Tor până la desființarea sa de către FBI în 2013 (Greenberg, 2019, p. 73).

Pe lângă criminalitatea cibernetică, tehnologia a permis apariția unor noi tipuri de fraude financiare. În 2020, scandalul Wirecard, în care o companie fintech germană a falsificat bilanțurile financiare și a fraudat investitorii cu peste 1,9 miliarde de euro, a demonstrat cum metodele digitale sofisticate pot fi folosite pentru spălarea banilor și manipularea piețelor financiare (McCrum, 2022, p. 131).

Un alt exemplu este utilizarea inteligenței artificiale pentru atacuri informatice și deepfake-uri. În 2019, CEO-ul unei companii britanice a transferat 220.000 de euro unei bănci din Ungaria, crezând că a vorbit la telefon cu superiorul său, însă vocea acestuia fusese generată artificial printr-un software de deepfake audio folosit de hackeri (FBI, 2021, p. 56). Acest caz subliniază pericolele asociate cu dezvoltarea rapidă a tehnologiilor de manipulare digitală.

3.3. Schimbările legislative și răspunsul autorităților

Legislația și mecanismele de aplicare a legii trebuie să se adapteze constant la noile forme de criminalitate. Cu toate acestea, în multe cazuri, reglementările rămân în urma progresului tehnologic, permițând infractorilor să exploateze lacunele juridice. De exemplu, în multe țări, legislația privind criptomonedele este încă insuficient de clară, permițând utilizarea acestora în activități ilegale, cum ar fi spălarea de bani și finanțarea terorismului (Europol, 2023, p. 91).

Pe de altă parte, unele țări au implementat politici agresive pentru combaterea criminalității. Singapore, de exemplu, este cunoscut pentru toleranța zero față de traficul de droguri, având unele dintre cele mai stricte legi antidrog din lume, inclusiv pedeapsa cu moartea pentru traficanți (UNODC, 2022, p. 115). Deși această abordare este controversată,

statisticile arată că Singapore are unele dintre cele mai scăzute rate de criminalitate din lume.

În SUA și Uniunea Europeană, reglementările privind protecția datelor și supravegherea digitală au generat dezbateri intense. Adoptarea Regulamentului General privind Protecția Datelor (GDPR) în UE a fost un pas important în protejarea informațiilor personale, însă a generat dificultăți pentru forțele de ordine în investigarea criminalității informatice (EBA, 2020, p. 79).

Factorii care influențează criminalitatea modernă sunt diverși și interconectați. De la psihologia individuală și mediul social, la progresele tehnologice și schimbările legislative, acești factori modelează atât comportamentul infractorilor, cât și strategiile de prevenție și combatere. Studiarea acestor aspecte este esențială pentru dezvoltarea unor politici eficiente de securitate publică și adaptarea sistemelor judiciare la noile provocări ale secolului XXI.

4. Concluzii

Studiul criminalității moderne evidențiază o evoluție semnificativă a infracționalității sub influența tehnologiei, a globalizării și a schimbărilor sociale. Criminalii din secolul XXI nu mai operează exclusiv în contexte locale, ci folosesc rețele digitale și tehnici sofisticate pentru a-și desfășura activitățile ilegale la scară globală. Analiza tendințelor principale și a factorilor de influență arată că infracțiunile cibernetice, criminalitatea organizată transnațională și noile forme de violență urbană reprezintă provocări majore pentru autoritățile de aplicare a legii. Mai mult decât atât, legislația și strategiile de prevenție trebuie să țină pasul cu aceste schimbări pentru a asigura eficiența măsurilor de combatere.

Într-o lume aflată într-o continuă transformare, criminalitatea a devenit un fenomen din ce în ce mai sofisticat, împletindu-se cu progresul tehnologic, expansiunea digitală și mobilitatea globală. Nu mai vorbim doar despre infractori tradiționali, ci despre rețele bine structurate, capabile să opereze în anonimatul oferit de internet sau să se infiltreze în sistemele economice globale. Din această perspectivă, analiza fenomenului ne oferă câteva concluzii esențiale.

În primul rând, cybercriminalitatea s-a transformat într-un instrument omniprezent al infractorilor moderni. Rețelele anonime,

criptomonedele și algoritmi inteligenți sunt astăzi scuturi invizibile pentru cei care exploatează slăbiciunile sistemului digital. Atacurile cibernetice nu mai vizează doar persoane fizice, ci și instituții de stat, corporații internaționale și chiar infrastructuri critice. Nu este de mirare că fraudele online și manipulările financiare au devenit monede de schimb într-o piață a criminalității globalizate.

Pe lângă dimensiunea virtuală a infracționalității, criminalitatea organizată și-a extins tentaculele peste granițe, ajungând să funcționeze ca o veritabilă industrie clandestină. Grupările infracționale colaborează cu o eficiență aproape corporatistă, stabilind alianțe strategice, exploatând breșele legislative și folosind tehnologii avansate pentru a-și ascunde urmele. De la cartelurile sud-americane la grupurile de crimă organizată din Europa de Est, fiecare actor își joacă rolul într-un spectacol periculos al ilegalității.

Dar dincolo de strategiile elaborate ale infractorilor moderni, esența criminalității rămâne strâns legată de condiția umană. Fie că este vorba despre sărăcie, lipsa educației, instabilitate emoțională sau influențe negative din anturaj, factorii sociali și psihologici continuă să modeleze predispoziția spre infracțiuni. Destinele unor mari criminali din istorie arată că mediul în care se dezvoltă un individ poate fi, uneori, cel mai mare catalizator al comportamentului antisocial.

În final, un aspect esențial îl reprezintă provocarea autorităților de a ține pasul cu această dinamică. Legea este adesea cu un pas în urma criminalității, iar reglementările rămân uneori ineficiente în fața ingeniozității infractorilor. Totuși, există soluții: cooperarea internațională, inovarea tehnologică în detectarea infracțiunilor și reformele legislative pot deveni piloni de sprijin în lupta contra criminalității moderne.

Astfel, pe măsură ce infractorii își rafinează metodele, societatea trebuie să își perfecționeze strategiile de apărare. Criminalitatea nu este doar un fenomen al trecutului sau al prezentului – ea va continua să evolueze, iar provocarea noastră este să rămânem vigilenți, adaptați și pregătiți pentru ceea ce urmează.

Direcții viitoare în prevenirea și combaterea criminalității moderne. Pentru a face față provocărilor generate de criminalitatea contemporană, autoritățile trebuie să adopte o abordare proactivă și multidisciplinară.

Printre măsurile necesare se numără:

- **Îmbunătățirea cooperării internaționale între agențiile de aplicare a legii pentru combaterea infracțiunilor transnaționale.** INTERPOL și Europol au făcut progrese semnificative în schimbul de informații, dar este nevoie de o armonizare legislativă mai bună între state (Europol, 2023, p. 99).

- **Creșterea investițiilor în tehnologie și securitate cibernetică,** pentru a detecta și neutraliza amenințările informatice înainte ca acestea să producă daune majore. De exemplu, utilizarea inteligenței artificiale pentru monitorizarea activităților suspecte din mediul online poate deveni un instrument esențial pentru autorități (FBI, 2021, p. 62).

- **Educația și prevenția în rândul tinerilor sunt esențiale pentru reducerea criminalității pe termen lung.** Programele de reabilitare, educație civică și suport psihologic pot contribui la scăderea ratelor infracționalității în comunitățile vulnerabile (Vigil, 2018, p. 51).

- **Reforma legislativă pentru adaptarea la noile forme de criminalitate,** inclusiv reglementarea mai clară a criptomonedelor și a piețelor digitale ilegale. Lipsa unor politici unitare permite infractorilor să profite de lacunele legislative și să opereze în afara jurisdicției autorităților (EBA, 2020, p. 90).

Criminalitatea modernă este într-o continuă evoluție, iar factorii care o influențează sunt din ce în ce mai complecși. Progresul tehnologic, globalizarea și schimbările sociale au transformat modul în care infractorii acționează și au generat provocări semnificative pentru sistemele de justiție penală. În acest context, prevenția și combaterea criminalității necesită un efort coordonat la nivel național și internațional, o adaptare constantă a legislației și utilizarea tehnologiilor avansate pentru investigație și supraveghere.

În final, cercetările în criminologie trebuie să continue să analizeze noile tendințe, să identifice punctele slabe ale sistemelor actuale de securitate și să propună soluții inovatoare. Numai printr-o abordare multidisciplinară și colaborativă se poate răspunde eficient provocărilor criminalității din secolul XXI.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. European Banking Authority (EBA). (2020). *Data protection challenges in law enforcement and financial crime prevention*. <https://www.eba.europa.eu>
2. Europol. (2023). *European Union serious and organised crime threat assessment 2023 (SOCTA 2023)*. <https://www.europol.europa.eu>
3. Europol. (2023). *Organized crime threat assessment*.
4. FBI. (2021). *Organized crime and digital threats*.
5. FBI. (2021). *Urban crime report*.
6. Federal Bureau of Investigation (FBI). (2021). *Emerging cyber threats and AI-driven fraud cases*. <https://www.fbi.gov>
7. Financial Times. (2021). *Global financial crimes*.
8. Financial Times. (2022). *The Dubai money laundering scandal*.
9. Fondul Monetar Internațional (FMI). (2023). *Illicit financial flows and global economic stability*. <https://www.imf.org>
10. Gottschalk, P. (2019). *Criminal profiling: Principles and practice*. Routledge.
11. Greenberg, A. (2019). *Silk Road: The untold story of the world's most notorious online drug market*. Knopf.
12. Hare, R. (2016). *Without conscience: The disturbing world of the psychopaths among us*. Guilford Press.
13. INTERPOL. (2022). *Global crime trends report 2022*. <https://www.interpol.int>
14. INTERPOL. (2023). *Transnational crime and security*.
15. Keefe, P. (2020). *Empire of Pain: The Secret History of the Sackler Dynasty*.
16. McCrum, D. (2022). *Money men: The true story of the Wirecard scandal*. Penguin.
16. McGuire, M. (2020). *Cybercrime: The transformation of crime in the information age*. Polity Press.
17. Moffitt, T. (1993). *Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy*. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.

18. Rule, A. (2009). *The stranger beside me: Ted Bundy's shocking story*. W. W. Norton & Company.
19. Schneider, J. (2019). *Mafia and globalization*.
20. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Global drug policy and enforcement strategies*. <https://www.unodc.org>
21. UNODC. (2022). *Global crime report 2022*.
22. UNODC. (2022). *Global crime trends*.
23. Vigil, J. (2018). *Urban violence and gang dynamics in Latin America*. Oxford University Press.
24. Wall, D. S. (2017). *Crime and the Internet: Cybercrimes and cyberfears*. Routledge